

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

bizans'tan günümüze istanbul şiirleri

hazırlayan: enver ercan

antoloji



komşu yayınları 2010

komşu yayınları: 73. şir: 66

1. basım, eylül 2010

isbn: 978-605-5497-06-4

editör: gülce başer

matbaa: ege basım (0216) 472 84 01

esatpaşa mah, ziyapaşa cad, no:4, ataşehir / istanbul

komşu yayınları

rasimpaşa mah, iskele sk, no: 54, alibey apt,

kat: 1, daire: 4, kadıköy / istanbul

tel/fax: (0216) 414 33 31

e-posta: editor@yasakmeyve.com

www.yasakmeyve.com

bizans'tan günümüze istanbul şiirleri

hazırlayan: enver ercan

antoloji



yasakmeyve

Kimi şehirler şanslıdır; neredeyse kurulduğundan beri sanatçıların ilgi odağı olmuştur çünkü. İstanbul da yeryüzündeki bu ayrıcalıklı birkaç şehirden biri kuşkusuz.

Ustelik şiir söz konusu olduğunda, onunla boy ölçüşebilecek bir başka şehrin olmadığını rahatlıkla söyleyebiliriz.

Yerleşim tarihi 300 bin, kentsel tarihi 3 bin yıla uzanan İstanbul, bu yıl Avrupa Kültür Başkenti. Bu bağlamda yılbaşından beri sanatın, kültürün her alanında pek çok etkinlik yapılıyor, bu etkinlikler yıl bitene kadar da sürecek.

İstanbul 2010 Avrupa Kültür Başkenti etkinlikleri içinde İstanbul şiirlerinden oluşan bir antoloji hazırlama ve bu antolojide yer alan şiirleri 7 gün boyunca İstanbul'un 7 tepesinde şairlerin ve tiyatro sanatçılarının sesinden şiirseverlerle paylaşma fikrimiz olumlu karşılınca, işte bu kitap çıktı ortaya.

Bu antolojide tam 154 şairin şiirleri yer alıyor. Şiirleri okurken, İÖ 300 yılında başlayan bir şiir yolculuğuna çıkacak, İstanbul'un yüzlerce yıllık serüveninin yanı sıra şiirimizin gelişim çizgisine de tanıklık edeceksiniz. Şiirlerini bu kitapta kullanmama izin veren şairlere ve yayınevi yöneticilerine, bir kez de okurların önünde teşekkür ederim.

Elbette, Bizanslı şairlerden yaptığı çevirileri derlememe almama izin veren Samih Rifat'a ve Divan şiirleri ile ilgili sözlüğü hazırlayan Rıdvan Yakın'a da...

Saygılarımla

Enver Ercan

İstanbul, 2010

İçindekiler

Sunu • 5
Moiro • 12
İmparator İulianus • 13
Kyros • 14
Leontios • 15
Arabios • 16
Mabeynci Pavlos • 17
Ayni • 18
Avni • 19
Lâtîfî • 21
Taşlıcalı Yahya • 24
Bâki • 27
Bahti • 28
Nergisi • 29
Şeyhülislam Yahya • 30
Kâmi Efendi • 31
Nabi • 33
Nedim • 38
Fenni • 40
Sünbülzâde Vehbi • 47
Esrar Dede • 48
Şeyh Gâlib • 49
Süruri • 51
Şeref Hanım • 52
Ziya Paşa • 53
Beşiktaşlı Gedâyi • 55
Eşref • 57
Tevfik Fikret • 58
Mehmet Âkif Ersoy • 61

<i>Yahya Kemal Beyatlı</i>	• 62
<i>Orhan Seyfi Orhon</i>	• 65
<i>Faruk Nafiz Çamlıbel</i>	• 68
<i>Ahmet Hamdi Tanpınar</i>	• 69
<i>Nâzım Hikmet</i>	• 70
<i>Selâhattin Batu</i>	• 72
<i>Necip Fazıl Kısakürek</i>	• 73
<i>Asaf Halet Çelebi</i>	• 75
<i>Cahit Sıtkı Tarancı</i>	• 76
<i>Ahmet Muhip Dıranas</i>	• 77
<i>Ziya Osman Saba</i>	• 80
<i>Bedri Rahmi Eyüboğlu</i>	• 83
<i>Fazıl Hüsnü Dağlarca</i>	• 91
<i>Orhan Veli Kanık</i>	• 94
<i>Oktay Rifat</i>	• 97
<i>Melih Cevdet Anday</i>	• 109
<i>Cahit Irgat</i>	• 111
<i>Behçet Necatigil</i>	• 113
<i>İlhan Geçer</i>	• 115
<i>Cahit Külebi</i>	• 116
<i>A. Kadir</i>	• 118
<i>Nahit Ulvi Akgün</i>	• 119
<i>İlhan Berk</i>	• 120
<i>Hasan Şimşek</i>	• 133
<i>Salâh Bırsel</i>	• 134
<i>Vedat Türkali</i>	• 135
<i>Sabahattin Kudret Aksal</i>	• 138
<i>Necati Cumalı</i>	• 141
<i>Halil Soyuer</i>	• 143
<i>Mehmed Kemal</i>	• 144
<i>Muzaffer Tayyip Uslu</i>	• 146
<i>Osman Attilâ</i>	• 147

Attilâ İlhan •	149
Arif Damar •	153
Can Yücel •	155
Başaran •	156
Ümit Yaşar Oğuzcan •	157
Metin Eloğlu •	159
Turgut Uyar •	160
Ercüment Uçarı •	163
Edip Cansever •	164
Mustafa Necati Karaer •	165
Ece Ayhan •	169
Cemal Süreya •	170
Talat Sait Halman •	173
Özker Yaşın •	174
Gülten Akın •	176
Sezai Karakoç •	177
Ahmet Necdet •	182
Kemal Özer •	183
Ali Püsküllüoğlu •	186
Erdoğan Alkan •	187
Ayhan Kırdaş •	189
Onat Kutlar •	193
Hilmi Yavuz •	194
Yavuz Bülent Bakiler •	196
Ruşen Hakkı •	197
Özdemir İnce •	198
Bedrettin Aykın •	199
Ülkü Tamer •	200
Güngör Tekçe •	203
Hüseyin Hatemi •	204
Cahit Zarifoğlu •	205
Egemen Berköz •	208

Melisa Gürpınar •	210
Ataol Behramoğlu •	213
Abdülkadir Bulut •	214
Mehrizat •	215
Sennur Sezer •	217
İsmet Özel •	218
Refik Durbaş •	219
Mustafa Miyasoğlu •	221
Hüseyin Yurttaş •	222
Nihat Behram •	225
Gülsemi İnal •	231
Ahmet Ada •	234
Nurullah Can •	235
İsmail Uyaroğlu •	236
Sezai Sarıoğlu •	237
Sina Akyol •	239
Tahir Abacı •	240
Müslim Çelik •	242
Abdülkadir Budak •	243
Enis Batur •	244
Ayten Mutlu •	245
Tuğrul Tanyol •	247
Metin Cengiz •	249
Tarık Günersel •	250
Yaşar Miraç •	251
Hüseyin Avni Dede •	258
Arif Ay •	259
Arife Kalender •	260
Murathan Mungan •	262
Roni Margulies •	266
Sefa Kaplan •	267
Lale Müldür •	268

<i>Salih Bolat</i>	• 272
<i>Nur Saka</i>	• 273
<i>Yavuz Özdem</i>	• 275
<i>Engin Turgut</i>	• 277
<i>Enver Ercan</i>	• 279
<i>Orhan Alkaya</i>	• 282
<i>Necat Çavuş</i>	• 284
<i>Mustafa Köz</i>	• 285
<i>Ali Ural</i>	• 289
<i>Akif Kurtuluş</i>	• 290
<i>Zeynep Uzunbay</i>	• 291
<i>Tozan Alkan</i>	• 293
<i>Altay Öktem</i>	• 294
<i>Enis Akın</i>	• 295
<i>Yücel Kayıran</i>	• 298
<i>Aydın Afacan</i>	• 299
<i>Osman Olmuş</i>	• 300
<i>Deniz Durukan</i>	• 301
<i>Ömer Erdem</i>	• 302
<i>Baki Ayhan T.</i>	• 303
<i>Özlem Sezer</i>	• 305
<i>Şeref Bilsel</i>	• 306
<i>Alper Çeker</i>	• 308
<i>Gülce Başer</i>	• 309
<i>Nurduran Duman</i>	• 310
<i>Betül Dünder</i>	• 312
<i>Mehmet Erte</i>	• 313
<i>Mahir Karayazı</i>	• 315
<i>Mehtap Meral</i>	• 318
<i>Fırat Demir</i>	• 319
<i>Notlar</i>	• 321
<i>Sözlük</i>	• 322
<i>Kaynakça</i>	• 349

Tapınağa sunulan üzüm salkımı

Dionysos'un şerbetiyle dopdolu,
asılıp kalmışsın ey salkım
altın kapısına Aphrodite tapınağının
saramaz artık seni zarif dallarıyla
anacığın asma, yayamaz başının üstüne
o güzel kokulu yapraklarını.

Ağaç perilerine sunu

Ey ağaç perileri, ırmağın kızları,
pembe ayaklarıyla kuytu ormanın
derinliklerinde koşuşan tanrıçalar!
Koruyun, çamların altında size
Bu güzel yontuları sunan Kleonymos'u.

Konstantinopolis'te bir kilise orgu üstüne¹

Ne tuhaf şu gördüğüm kamışlar!
Başka bir toprak yetiştirmiş olmalı,
belki bir tunç tarlası, doğurmuş
büyütmüş bu yabanıl kavalları.
Havadaki yel değil onları öttüren,
Aiolos'un tulumuna benzer
bir boğa gönünden, deli bir rüzgâr
esip yollar açıyor kendine
oyuk kamışların kökleri dibinden,
ünlü bir çalgıcı, ayakta durmuş,
çevik parmaklarını gezdiriyor,
borulara ses veren tuşların üstünde
ve parmakların küçük sıçramalarından,
ne tuhaf! Tatlı ezgiler doğuyor önümüzde.

Kırsal düş

Keşke tıkız yapağılı koyunları
otlatmayı öğretseymiş babam bana!
Oturup bir karaağacın altına
ya da bir kayanın dibine
kaval çalıp dindirirdim acılarımı.
Gelin Pierialı kızlar, kaçalım,
bırakıp gidelim bu yapıları güzel kenti,
kendimize başka bir yurt bulalım.
Ve söyleyelim herkese: galebe çaldı
Balarılarına, işe yaramaz eşekarıları.

Marmara'ya bakan yalı

Burada, Yeni Roma'nın surları içinde²
ayağa dikti beni Maksiminus
ve hemen kıyıya attı sağlam
temellerimi. Görkemli görüntüler
sarıyor şimdi dört bir yanıma:
İki yanımla arkamda kent, karşımda
Bithynia toprağının güleç kırları³
Sarp duvarlarıma vurup
tanrısal denize dönen sular
tam serinletecek kadar ıslatıyor
bahçemin eteklerini ve eğilip
çevreye baktı mı insan balkonlarından
yüreğine esriklik salıyor her yana
yayılan art arda güzellikler: ağaçlar, evler,
gökyüzü, toprak, deniz, gemiler.

Byzantion'da bir ev

Bir yanım Zeuxippos, o güzel hamam
bir yanım yarış ve ödöl meydanı, Hippodrom,
gösterileri seyredip birinde,
birinde yıkandıktan sonra güzelce
gel dinlen burada, soframda yemek ye,
sonra dön Stadion'a, vaktin gelince
akşama doğru, yaklaş adım adım
yolunu bekleyen ölüme.

İyi bir kadına yazıt

Rhode'nin mezarı bu. Sur'da doğmuş
ama bu kenti yurt seçmişti kendine
anası babası öldükten sonra geldiğinde.
Güzelliğiyle süsledi evini, bir zamanlar
kente yasayı öğreten o şanlı Gemellus'un.
Epeyce yaşlıydı öldüğünde. Olsun!
Bin yıl yaşamalıydı bence Rhode,
iyi insan o kadar az ki yeryüzünde.

İstanbul'da bir kıyı köyü

Bir yanda pınarlar, bahçeler, korular, bağlar,
bir yanda deniz: işte benim zenginliğim!
Balıkçıyla rençber, her biri bir yandan,
biri denizden, biri karadan, durmadan
en güzel armağanları taşırlar bana.
Doyum olur mu burada yaşamının tadına!
Bir yanda kuşlar türkü söyler sabah akşam,
bir yanda uzaktan uzağa bağırır kayıkçılar.

MABEYNCİ PAVLOS

(VI. yy)

Byzantion'da bir ulu konak

Üç yanımdan güzeller güzeli deniz görünür,
ve her yandan gün ışığı vurur duvarlarıma.
Safran örtüleriyle şafak çevremde dolandığında
kamaşır gözleri, yürümek istemez batıya.

İstanbul'un fethi nedeniyle

Şehr-i âzam kim binâsı gerçi ma'û tiyindedür
Ya anun üstündedür cennet yahud altındadır
Bu haber kim söylenür hem zâhir ü bâtındadır
Revnakı bu kâ'inâtun şehr-i Konstantindedür

Ger sala Sultan Muhammed Zülfikâr-ı Hayderî
Misî-i Hayberdür güşâd îde bu yedî kişverî
Dir melekler nutka geldikce felekler dilberî
Revnakı bu kâ'inâtun şehr-i Konstantindedür

Misî-i dünyâdur anın içindekî camileri
Zeyn olur hem cum'a gün huffâz ile mahfilleri
Gûşe ber gûşe pür olmuşdur cihan hâmilleri
Revnakı bu kâ'inâtun şehr-i Konstantindedür

İki âlem görmeği fikr ider isen cân ile
Var Kalâtâ şehrine deryâyı geç seyrân ile
Bâde vir de ömrü nuş it bâde-i hûban ile
Revnakı bu kâ'inâtun şehr-i Konstantindedür

Şûle saldıqça zemin üstüne mâh-ı encümen
Nerkis-i ra'nâ biter hâk üzre her gûşe çemen
Dir zebân-i cân ile sorsan bu güftârı çü men
Revnakı bu kâ'inâtun şehr-i Konstantindedür

Feth idüb Sultan Muhammed anda çün câ eyledi
Kâr-i âfîler yapub firdevs-i a'lâ eyledi
Değmemiş ey Aynî pür gılman ü havrâ eyledi
Revnakı bu kâ'inâtun şehr-i Konstantindedür

Gazel

Bir güneş yüzlü melek gördüm ki âlem mâhıdur
Ol kara sünbülleri âşıklarınun âhıdur
Kareler giymiş meh-i tâbân gibi ol serv-i nâz
Mülk-i efrengün meğer kim hüsn içinde şâhıdur
O nazlı servi parıldayan bir ay gibi
Ukde-i zünnârına her kimse kim dil bağlamaz
Ehl-i îmân olmaz ol âşıklarun güm-râhıdur
Gamzesi öldürdüğüne lebleri cânlar virür
Var ise ol rûh-bahşun dîn-i Îsâ râhıdur
Avniyâ kılma gümân kim sana râm ola nigâr
Sen İstanbul şâhısın ol Kalâtâ şâhıdur

Gazel

Bağlamaz firdevse gönlini Kalâtâ'yı gören
Servi anmaz anda ol serv-i dil-ârâyı gören
Bir Firengî şîvelü Îsâ'yı gördüm anda kim
Lebleri dirisidür dir idi Îsâ'yı gören
Akl ü fehmin dîn ü îmânın nice zabt eylesün
Kâfir olur hey müselmanlar o tersâyı gören
Kevseri anmaz ol içdüğü mey-i nâbı içen
Mescide varmaz o vardüğü kilisâyı gören
Bir Firengî kâfir olduğun bilürdi Avniyâ
Belde zünnârını boynunda çelîpâyı gören

İstanbul'un fethine tarih

Feth-i İstanbûl'a fursat bulamadılar evvelûn
Feth edüp Sultan Muhammed dedi târih: âhirûn

Frenk güzeli için beyt

Eger ân gebr-i efrencî be-dest âred dil-i mâ-râ
Be-hâl-i Hindûyeş bahşem Sitanbul u Kalatâ-râ

Evsâf-ı İstanbul'dan

Letâfetten nazîrî yokdur elhak
Nâzirin çeşm-i ahvel görmüş ancak

İrem bağ budur dir her görenler
Ki çıkmak istemez ana girenler

Her tarafdâ metâ'-ı gûnâgûn
Arz ider dehre nakş-i bûkalemûn

Öyme ey hâce bize Hind ü Hatâ vü Hoten'i
Bundadur lutf u şeref buna Sitanbul dirler

Bu mekâmı ger görürse hûriler uçmakdan
Koyalar uçmâğı bû uçmâğa uçmak isteyüb

Uşşâkı müflis eyledi sîmin-bedenlerî
Soydu kefensiz eyledi gül-pîreherlerî

Saray bahçesi

Dirahtistân ü sebzistân ü büstân

Ana nisbet irem bâğı beyâbân

Sâye salmış servler bâğ ü gülistân üstüne

Jâleler olmuş gülâb-efşân reyhân üstüne

Ayasofya

Ey beyt-i harem hörmeti vey Mescid-i Aksâ

Yâ kible-i âfisin ü yâ Kâ'be'-i Ulyâ

Çak târüm-i Çârüm gibi a'lâ tabakâtın

Her tâk-ı felek rif'ati mi'râc-ı Mesîhâ

Encüm adedî şem'-i kanâdîl ile her şeb

Gerdûnun olur günbed-i hazrâsına hemtâ

Tezyînin içün tûb-ı muallâdur asılmış

Kindil-i zer endûde-i mihr-i felek-ârâ

Fâtih Cami'i

Yanâr encüm hisâbıncâ kanâdîl

Felek-vâr içi pür şem-ü meşâ'il

Bedestan

Her kime kim gınâ olâ hâsıl

Olur ârzûsuna vâsıl

Her mürâdâtı alışur virişür

Her yana ki sular gibi irişür

Vasl-ı dilberdür hem'an dünyâ metâ'ından gazez

Yoksa aşk ehli ne aldı ne satdı bu bâzârda

Kıt'a

Şehr-i İstanbul'a hezâr ahsent
Zîb-i bî-gâye zinetî vâfir

Fil-mesel kuş sūdün dahi dilesen
Misl-i Ankâ iken yine hâzır
Misl-i cennet ne ârzu itsen
Bulunur anda hâzır ü vâfir

Der vasf-ı belde-i Kalâtâ

Sanemlerle içi pür suret olmuş
Firengin bütlerîle zînet olmuş

Leşker-i gamden ne pervâ sâkiyâ rindân için
Çün Kalâtâ gibi yokdur bunlarâ muhkem hisâr

Sıfat-ı Kâğadhâne

Güller ile itdüler bezm-i çemende encümen
Câm gül sûsen surâhî bülbül anda nâyzen

TAŞLICALI YAHYA

(?-1582)

Şâh-ü Gedâ'dan

Sabıkâ bir mühendis-î dânâ
Urdu söz kasrına bu resme binâ
Ki bu fânî cihanda var bir şehir
Kadr-i unvân ile ferîdü'd-dehr
Adı Konstantiniyyedür anun
Tahtıdur Şâh-ı âl-i Osmân'un
Şevketile sevâd-ı a'zamdur
Merdum-i ayn-i rûy-i âlemdür
Girdi bahr içine o şehir amma
Dizine çıkmadı anun deryâ
İki bahr eylemiş o şehri penâh
Biri Bahr-î Sefîd ü biri Siyâh
Yâr gibi o şehir-i meh-peyker
Kuşanur sûrdan gümüşlü kemer

Bu acebdür ki âsmân ger var
Bir kenârında yedi kulesi var
Çekilür âsmanda niteki kad
Yücelikde bir ucu fevk'al-had
Hak budur kî yüzü suyu dehrin
Kapularu görür gözü şehrin
Eylemiş nice yanı bahr kenâr
Sudadur cinsi nitekim bîmâr
İçi ebyât ile müzeyyendür
Sanki divây-nazmı rûşendür
Cümle beytî musannâ'ü ma'mûr
Bulamaz hiçbirinde kimse kusûr
Kurşun örtülü kubbeler yer yer
Yelken açmış gemilere benzer
Sakf-i eflâki gibi dünyânun
İçi kat kat binâdürür anun
Şehr içinde Sipîhr gibi bülend
Vardürür bir mekân-ı bîmanend

Ayasofyâdur ana nâm-ı şerif
Olmaz ânun gibi mekâm-ı lâtif
Niteki şeyh-i pâk kutb-i zemân
Ayağınâ akar su gibi cihân
Halk-i âlem du'asınâ muhtâc
Kubbeden var başunda bir ulu tâc
Getürür ehl-i hâli ol suşâ
Benzer ol mürşid-i abâpuşâ
Evvel iki minâresi meselâ
Hadd-i zâtinde îki dest-i du'â
Hâsılı harmen-î du'âdur ol
Mezra'î tâ'at-ı Hudâdur ol
Sâlik-î Hakka mescid-i Aksâ
Fakir olana Kâ'bedür farazâ
Ne acebdür ki bâğ-ı cennet-vâr
Gülşen-î cennet oldu ol gûyâ

Servlerden yeşil direkler ana
Anda kindîller yanar parpar
Saru lâleyle nerkise benzer
Mü'minin bâşı üzere destâr
Ak güllere benzer ol gülzâr
Kubbe-i a'zamı müdevverdür
Sadef-i âlem içre gevherdür
Hâlet-i zühd ile gelüb vecde
Hakka itmiş kemerleri secde
Anın içinde sanki ins ü melek
Durdu saf saf nemâza cümle direk
Vardur andâ nice nice somâki sûtûn
Kıymetî oldu âğır altûn
Kubbe-i çerh içinde bâhr-misâl
Ak mermerle îçi mâlâmâl
Mermerî mevcine bakınca hemân
Gark olur bahr-i hayrete insân

Kalb-i mü'min gibi içi dışı pâk
Halka-i sâni çenber-i eflâk
Kürsiler anda arş-ı Mevlâdur
Minberi sidre-i mu'allâdur
Cum'a günü çıkar hatîb-i fasîh
Azm ider gülistâna sanki Mesîh
Mahfilî verdi ol makama şeref
Nice dürr-i yetîme oldu sadef
Mahfil üstünde hûb hâfızlar
Aşiyânında bülbüle benzer
Oluben Kâ'be-veş ibâdetgâh
Okunur âyet-i Kelâm-Ullâh
Kürsiler ol yanâ tutub yüzünü
Sıdk ile dinler anda Hak sözünü
Dâhi bu şehrin ey ül-il-epsâr
Buna benzer hezâr câmi'i vâr
Kıssai itmedüm derâz ü tavîl
Binde birîni eyledüm tafsîl

BÂKİ
(1526-1600)

Gazel

Serv-i kametler ikî yanın alurlar yolun
Râh-i gülzâra döner yolları İstanbûlun
Ne aceb dâğların işler ise ey dil-i zâr
Çürümüş nerd-i mahabbetde bir ikî pûlun
Devr-i gamzende senin kimseye hançer çekmez
Boynuma alurum ey şûh-i dilârâ kolun
Kadd-i bâlâya göre şîve-i reftâr gerek
Ey sanavber bize arzitme ikende tûlun
Anlamaz dehr-i denî merdüm-i dâna kadrin
Bâkiyâ minnetini çekmiyelim, her kulun

Gazel

Dil-rübâlarla aceb kesreti var her yolun
Geçemez hûblarından gönül İstanbûlun
Nicolur işler ise dâğların ey abdâl
Çürümüş râh-i mahabbetde bir iki pûlun
Dökülür katreleri âşıkı mehcûr ağlar
Yıldızı düşgün olur pâdişehim ma'zûlün
İşend-i firkatde koma bendeni âzâd eyle
Öldürürsen de eğer kaçmaz efendi kûlun
Yoluna Bâki-i dilhaste revân eyler idî
Tuhfe-i cân-ı hakîr olsa eğer makbûlün

BAHTÎ
(1590-1617)

Gazel

Edirne şehri gibi gerçi şehir-i bî-bedel olmaz
Yine ammâ bu dünyâda Sitanbûl'a bedel olmaz
Eğerçi hûb olur gâyetle ayvâsı anın ammâ
Sitanbûl'un sûlu şeftâlûsı gibî güzel olmaz
Anın berk-i çenârı zîr-i dest itdi Sitanbûl'u
Kimesne dîmesün dünyâda kim el üzre el olmaz
Mahalsiz varmışuzdur dime ol şehre sakın ey dil
Zemânında irişdük hak budur böyle mahal olmaz
O şehir-i dil-güşânın vafına dinmiş gazeller çok
Velî Bahtî senin nazmın gibi rengîn olmaz

NERGİSİ
(1632)

Beyt

Şehr-i hoş âb-u hevâ ya'ni Sitanbul ki eger
Farhını görse behiştî unudurdu Âdem

ŞEYHÜLİSLAM YAHYA
(1552-1644)

Gazel

Salınsun îd irişdî yine hûbânı Sitanbûlun
Yine ârâste olsun Karâmânı Sitanbûlun
Safâlar kesb idüp uşşâka olsun merhâbâ yer yer
Vefâ meydânına gelsün civânânı Sitanbûlun
Döner hurşîd-i âlemtâbına gerdûn-i gerdânın
Binüb dülâba her bir mâh-ı tâbânı Sitanbûlun
Semend-i nâz ile yöğrük civanlar seyre çıksunlar
Pür olsun hûblarlâ Ât meydânî Sitanbûlun
Bu şi'rın hak budur Yahyâ ki gâyet bî-nazîr oldu
Pesend eylerse lâyük ehl-i irfânı Sitanbûlun

İstanbul'da bazı semt adlarına dair

Esmâ-yı ba'zı mahallehâ-yı İstanbul ez-ân Kâmî Efendi

Olurmuş dört yol ağzı sağ u sola
Memerr-i Altımermer Yedikule
Söğەرler sûk-ı Çırçır'dan geçenler
Akarçeşme'yle Horhor'dan içenler
Karîb olsaydı semt-i Nevbahâr'a
Yenibağçe dönerdi Lâlezâr'a
Tarîk-ı âmî kolla sağ u soldan
Sapadır Eğrikapu doğru yoldan
Degüldür gerçi semt-i şâh-ı hûban
Kemeraltı'ndadır maksûd-ı yârân
Eğer Kanlıfurun tutmazsa buyruk
Ya Zencirlikapu ya Salmatomruk
Küçük büyük olur her şey firâvân
Küçükpazar ile Büyükkaraman
Kesekeendede erdir anlı sanlı
Gelincikden baîd oldu Sıçanlı

Kabasakal güzeldir Akbıyık'dan
Yolu âsân olur seyreği sıkdan
Uzaktır Sarmaşık semt-i Çenar'a
Bulamaz Sakızağacı'na çare
Çakıl Mercan'a dönseydi boyadan
Olurdu Kıztaşı Kesmekaya'dan
Soğukkuyu alır suyu başından
Sakınsın Kurdağa Tavşantaşı'ndan
Âşıkpaşa arar semt-i Vefâ'yı
Bulamaz terkeder dâr-ı fenâyı
Karadut Aksaray ile musâhib
Sarıkerez Kızılmaslak ile münâsib
Karababa ile Kızlarağası
Arab odalarının akrabası
Taamda Etyemez etmez ilâve
Eden Yahnikapan'dır Zorpilava
Delikiz Hacıkadın olsa farzâ
Olur bâzâr-ı avrat belli manâ
Nişancı Avcılar'dan gerse sîne
Yetişmez Tozkoparan menziline
Okuyup Hocapaşa olsa Kestel
Olamaz Molla Hüsrev gibi ekmeî
Ağaçayın yayladır söz olmaz
Ağaçkakanı Sofular da sevmez
Nahl-bend ile hem-dem oldu Hûbyâr
Gamdan Çatladıkapa'da ağyâr

Hayriyye'den

Der beyân-ı şeref-i İstanbul

Eymeh-i nûr-dih-i çerh-i ümîd
Peder-i pirün iden rûzını îd
İlm ile ma'rifete cây-i kabûl
Olmaz illâki meğer İstanbul
Olmağa mîve-hor-ı bâğ-ı hüner
Olmağa şehir-i Sitanbûl kadar
İtsin İstanbul'u Allah ma'mûr
Andadır cümle me'âlî-i umûr
Mevlid ü menşe-i ashâb-ı himem
Terbiyet-hâne-i esnâf-ı ümem
Ne kadar var ise ashâb-ı kemâl
Heb Sitanbul'da bulur istikbâl
Her kemâl anda bulur mi'yârın
Her hüner anda görür mikdârın

Andadur mertebe-î izz ü şeref
Gayrı yerlerde bulur ömr telef
Heb revâcını bulur bî-teşvîş
Zayı' olmaz hüner anda kem ü bîş
Bulunur câh ü menâsib anda
Turuk u kat'-ı merâtib anda
Ne kadar âlemi devr itse sipihr
Bulmaz İstanbul'a benzer bir şehir

Hüsn ile görmek ile müstesnâ
Anı ağûşuna çekmiş deryâ
Ne kadar var ise aksâm-ı hüner
Heb Sitanbul'da bulur revnak ü fer
Nakş ü tasvir ü hutût ü tezhîb
Heb Sitanbul'da bulur zînet ü zîb

Mâ-hasal cümle sînâ'ât ü hiref
Heb Sitanbul'da bulur izz ü şeref
Dahi vardır nice envâ-ı hüner
Taşrada nâmını da bilmezler
Ne bilür hânedekin hâric-i dâr
Ne bilür lüccedekin ehl-i kenâr
Bî-kusûr anda müheyyâdır heb
Nağme vü mûsiki ve ehl-i tareb
Andadur ka'ide-î remy-i sihâm
Andadur seng-nişânî-i benâm
Gayri dursun nedir ol zevk u safâ
K'olasın tâir-i rûy-i deryâ
İttika eylesin bâline
Bakasın âyine-î sîmîne

Olasın pâre-i bâd ile vezân
İdesin bir nice şehri seyrân
Olub âsûde-rev-î dûş-i hevâ
Gezesin âlemi bî-minnet-i pâ
Biri bîrîne olub âyine-vâr
Eylemiş cümleyi yem zîb-i kenâr
Binesin tahta Süleymân-âsâ
Ola hükmünde hevâ vü deryâ
Olmuş üstünde kayak vakf-ı şitâb
Bâdbândan kanad açmış murgâb
Hüsn-i sûrîsine gâyet yokdur
Anı medh itmeğe hâcet yokdur
Ayasofîyye hod u'cûbe-i dehr
Kubbesî sâmin-i ecrâm-ı sipîhr

Görmedik mislini bir milletde
Ola bu neş'e meğer cennetde
Pâye-î taht-ı Salâtin-i cihân
Hânedangâh-i mülûk-î devrân
Südde-i Saltanat-ı Osmânî
Sürre-i memleket-i Hâkânî
Olur ol hitta-i canbahşâde
Ne murâd eyler isen âmâde
Her ne şey hâtıra eylerse hutûr
Anda a'lâsının a'lâsı olur
Bey ü pâşâ vü efendî çelebî
Andadur cümlesinin müntehabî
Askerî vü ulemâ vü sipehi
Andadur cümlesinin pâdişehi
Âlemin anda olur müşkili hal
İrişür her neye sa'y eylesen el

Kesretinden bulamaz hâtır râh
Anda âmâde olan hâtır-hâh
Olmasaydı maraz-ı gûnâgûn
Âh illâ o mübarek tâ'ûn
Kim çıkardı o behişt-âsâdan
Böyle ma'mûre-i gam-fersâdan
İ'tidâl olsa hevâsında eğer
Gayri büldâna kim eylerdi nazar
Her kimün kim ola bünyâdı kavî
Yapmasun gayri vilâyetde evî
Ana mânend olmaz şehir ü diyâr
Olmaz anun gibi bir câ-yi karâr
Andadur mâ-hasal-i kadr-i hüner
Taşralarda kim okur kim dinler
Akçadır taşranın ancak hünerî
Hakk olunmuş hünerin sanki yerî

Taşrada eylemeğe kesb-i gınâ
Ya ticâret ya zirâ'at ya ribâ
Kalmamış şimdi hele zerre kadar
Taşra yirlerde ma'ârifden eser
Oldı erbâb-ı ma'ârif nâyâb
Düşdi peygûle-i nisyâna kitâb
Şi'ri inşâyı sanurlar nefrîn
Fârisî lafzı ise çerb ü şîrîn
Arabî var o dâ mânende-i berf
Bî-esâs ol dahi ne nahv ü ne sarf
Neye yârar var iken pâre vü mâl
Dâniş ü ma'rifet ü ilm ü kemâl
Nahvet ü ucb ile mest olmuşlar
Cümlesi pâye-perest olmuşlar

Ne fezâil ne ma'ârif ne ulûm
Oldılar rîşe-zen âb-ı rüsûm
Viremez dağdağa-î izz ü melâl
Bir nefes ruhsat-ı tahsîl-i kemâl
Nice secde ider ol Allâh'a
Belki noksan gele izz ü câha
Eylemiş ilm-i hudâvend-i Kerîm
Taşralardan hele hikmetle adîm
Yohsa itmezler idi halka nazar
İlm ü irfanları olsaydı eğer
Kimse zapt eyleyemezdi mutlak
Cehl zencîrine bend itmese Hak
Taht-ı devletde olur gerçi kibâr
Taşradâ halkın işi istikbâr
İstemez kibr-i ricâl-i devlet
Bu fûrû-mâyeler ile nahvet

Hem satarlar bu güruh-ı mekrûh
Devlete nisbet ile şân ü şükûh
Yine mi mi'yarlarını bilmezler
Haddü mikdarlarını bilmezler
Nolduğun halkı kenarın elhak
Gören İstanbul'u anlar ancak
Olur oldukda kemîn meclise hasr
Geçinen taşrada allâme-i asr
Mütefennin görünen sersem olur
Mütekellim geçinen ebkem olur
Olmaz ednâlarınun bezmine râh
Taşra yirlerde satan izzet ü câh
Olamaz nâ'il-i bûs-i dâmân
Geçinen taşrada sâhib-unvân

Taşrada câyı olan sadr-ı celâl
Girmez anda eline saff-ı ni'âl
Gösteren taşrada çîn-i ebrû
Anda derbanları eyler tek ü pû
Ana bir şehir olur mı tanzîr
Teb'a ola mı metbû' nazîr
Lîk andan küçücek şehir-i Haleb
Yokdur âsâyîşe andan enseb
Hak budur âb-ı ruy-î büldandur
Hayli ma'mûre-i âlişândur
Maksad-î Hind ü Fireng ü Mâçîn
Bender-î mu'teber-î rûy-i zemîn
Bulunur emti'a-î gûnâgûn
Ni'met-i mâl ü menâli efzûn
Bâhusus âb ü hevâsı dilkeş
Sâhe-i nehr ü binâsı dilkeş

Kaside

(Der vâf-ı İstanbul ve sitâyîş-i Sadrazam İbrahim Paşa)

Bu şehir-i Sitanbûl ki bîmisl ü behâdır
Bir sengine yekpâre Acem mülkü fedâdır
Bir gevher-i yekpâre iki bahr arasında
Hurşîd-i cihantâb ile tartılsa sezâdır
Bir kân-ı ni'amdır ki anın gevheri ikbâl
Bir bâğ-ı iremdir ki gülü izz ü ulâdır
Altında mı üstünde midir cennet-i a'lâ
Elhak bu ne hâlet bu ne hoş âb ü hevâdır

Her bahçesi bir çemenistân-ı letâfet
Her gûşesi bir meclis-i pür-feyz ü safâdır
İnsâf değildir ânı dünyaya değişmek
Gülzârların cennete teşbîh hatâdır
Herkes irişür anda murâdına anınçün
Dergâhları melce'-i erbab-ı recâdır
Kâlâ-yi maârif satılır sûklarında
Bâzâr-ı hüner ma'den-i ilm ü ulemâdır
Câmilerinin her biri bir kûhl-i tecellî
Ebrû-yi melek andaki mihrâb-ı duâdır
Mescidlerinin her biri bir lücce-i envâr
Kandîlleri meh gibi lebrîz-i ziyâdır

Ser-çeşmeleri olmada insâna revan-bahş
Germâbeleri cânâ safâ cisme şifâdır
Hep halkının etvârı pesendide vü makbûl
Derler ki biraz dilberi bî-mihr ü vefâdır
Şimdî yapılan âlem-i nev-resm ü safânın
Evsâfı hele başka kitâb olsa revâdır
Nâmı gibi olmuşdur o hem sâ'd hem âbâd
İstanbul'a sermâye-i fahr olsa revâdır
Kühsârları bâğları kasrları hep
Gûyâ ki bütün şevk ü tarab zevk ü safâdır
İstanbul'un evsâfını mümkün mi beyân hiç
Maksûd heman Sadr-i keremkâra senâdır

Sevâhîlnâme'den*Galata*

Hep galat sözle geçürdî gününü âşık-ı zâr
Galatâ seyrine gitmiş meğer ağyâr ile yâr

Mumhâne

Kesret-i keyfile dün gice fitili almış
Der-i Mumhânede varmış seheri mumlanmış

Tobhâne

Hele sekdirmе sühanlerle bugün tavr-i garib
Falye virmiş gibi Tobhânede yâr ile rakîb

Salıpazarı

Bağlanub kalmış iken zülf-i siyehkârındâ
Savdı başdan beni âhir Salıpâzârındâ

Fındıklı

Tutsa uşşâk mahaldir kırılır gibi taraf
Buldu ol gözleri bâdâm ile Fındıklı şeref

Kabataş

Seng-dil âfeti nerm eylemese mil her ân
Hiç tehî mi dayanurdu Kabatâş'a rindân

Dolmabağçe

Kalmadı kimsede hiç nân alacak bir akçe
Serv-kadler ile pür olalı Dolmabağçe

Beşiktaş

Tıfl iken sanâ hırâm-ı bedi öğretdiğiçün
Dilerim Hazreti Hak'dan anı kim o beşik taş olsun

Ortaköy

Oldu dil olmuş iken kayd-ı cihandan reste
Ortaköy'de yine bir mûy-miyâne beste

Kuruçeşme

Eylemekden o mehin şahs-ı firâkile savaş
Gözlerimde Kuruçeşme gibi hiç kalmadı yaş

Arnavudköyü

Takılur ardına âl ile rakîb-i nâpâk
Arnavud karyesine gitmiş o şûh-i dellâk

Yârelî bir güzelin aşkı ile dîde-i ter
Arnavudköyü akıntısı gibi durmaz akar

Hasan Kalfa

Hû çeker rûh-ı Hasan Kalfa nevâ-yî meste
Pîşgâhında okundukça Hüseyinî beste

Bebek

Oldu muhtâc gönül tıfl-ı civân-ı gayre
Gitmeyince Bebek'e merdüm-i dîdem seyre

Kayalar

Fiske taşıla eğer ürker ise gülşenden
Bülbül-e tâze Kayalar kadar olmaz mesken

Hisar

Yâri ağyâr ideyim diyü çü zevrakde kenar
Topa tutulmuşa döndürdü ehâli-i Hisar

Şeytan-akıntısı

Eşk-i ağyâr der-î meykedede oldu revân
Düştü Şeytân'ın akındısına gûyâ rindân

Baltalimanı

Gel seninle bulalım saklanacak mahfi mekân
Baltaîmânı bugün dalgalık ey serv-i revân

Mirgûn

Bizi beylik gam ile itdi felek şivende
Mirgûn'e varalım zevk idelim gülşende

İstinye

Rüzgârın siteminden oluruz âzâde
İçse İstinye'de dildâr bizimle bâde

Yeniköy

Gelicek yâda dilin doğrusu derdin yeniler
Tâzeler ile Yeniköy'deki eski demler

Tarabya

Yâr unudursa nolâ pîr-i mugânâ devrî
O sanem ile olan mahfi Tarabya seyrî

Kefeli

Zâhidâ gezme sokaklarda tehî sine sine
Çamurun çünkü kuru git Kefeli karyesine

Büyükdere

Gözümün yaşına rahm itmediğiçün yârân
Bir Büyük dere gibi itmede her dem cereyân

Sarıyer

Teb-i aşkile tenim olsa dahî zâr ü nizâr
Yine itmez dil-i biçâreye rahm ol sarı yâr

Rumilihasnı

Kalmadı görmediğin seyre seza cây-i safâ
Rûmili hasnına var seyri temâm it cânâ

Karataş

Oldu rindâne dūmen suyu il vâki' kay
Karataş altına mî gitdi aceb zevrak-ı mey

Fener

Meyl idüp şem'-i izârî içün ol sîmbere
Düşdü pervâne-i dil şimdi fenerden fenere

Soğuksu

Oldu germiyyetin ol şûh ile zâhid çü hevâ
Bu bürûdetle soğuk su sana cây olsa sezâ

Kavak

Ah çeküp kâmeti sevdâsı ile cânânın
Şimdi başında kavak yeli eser yârânın

Umuryeri

Ayş ü nûş eyle de terk et azıcık paf pûfu
Sadr-ı meyhâne Umur yeri değildir sûfi

Değirmenlik

Kendime yâr mı buldum diyerek şenlikde
Döğünür âşık-ı şûrîde değirmenlikde

İskele-i Hünkâr

Def'-i gam itmeğe ey şûh ararsın çâre
Var mülûkâne yanaş İskele-i Hünkâre

Yalıköyü

Hüsnde öğdül alub dâ bulalım diyü kemâl
Yalı köyünde koşuş itmede her dem etfâl

Beykoz

Bir çetin kâre sataşdırdı bizî devr-i zemân
Oldu, Beykozlu bir âfet ile çeşmim giryân

Sultânîye

Aramam debdebe vü gayret-i akranîye
Saltanatdır bana ol Şâh ola Sultânîye

İncirköyü

Çekdiler sîneye İncirli'de bint-ül-İnebî
Darısı bâşına ey sürmeli zendost Çelebî

Paşabağçesi

Sav yanından bugün ey şûh aman ağyârı
Gel Paşabağçesine zevk idelim Hünkârı

Çubuklu

Çûb-i gam kor mu idi dilde safâ-yî hâtır
Olmasa zevk-i nihânîye Çubuklû hâzır

Kanlıca

Açdı tiğ-i sitemîle ciğerimde yâre
Kanlıcaî yine bir gamzeleri hunhâre

Körfez

İzn-i 'amdır diyû gitme meleğim değme yere
Zurefâ Körfezi bahş eyledi zenpârelere

Anadolu Hisarı

Ne revâ seyr-i Hisâr'dâ ola yârim mahzun
Sâkiyâ bana yarımca virüb ana dolu sun

Göksu

Mest kanzil güç ile irdi gönül maksûde
Bir siyeh-çerdeye mâil olalım Göksu'de

Küçüksu

Firkatinle şu kadar giryeler itdim cânâ
Bir küçük sû görünür eşkime nisbet deryâ

Kandilli

Bağrımın yâğını eritdi belî atvârî
Hele Kandilli'de bir câm ile yakdım yârî

Vaniköyü

Abi zîraki o sayru olana dermandır
Kâdî zâdeliye Vaniköyü pek çisbândır

Kuleli

Leb-i deryâdaki âyuya mı oldu meftûn
Kuleli bağçeye hâr tab-ı râkîbin efzûn

Çengelköyü

İşte buldum sana sallanmağa bir özge mahal
Sözümü dinle rakîbâ yalnız Çengel'e gel

Beylerbeyi

Hased ol rinde ki mey nûş ide kana kana
O şeh-i hüsn ile Beylerbeyi de mirâne

İstavroz

Gıpta ol şahsa olur irdiği dem nevrûze
Gide cânân ile zevk itmeğe İstavroz'e

Kuzguncuk

Sandılar duht-i reze geldi 'arabalar da yanuk
Suhtegân zümresine câ olalı Kuzguncuk

Öküz Limanı

Ko sığırılar gibi yatsun uyusun pinhânî
Oldu aşyâre makar çünkü Öküz lîmânî

Üsküdar

Kâ'be toprâğı diyû olsa bile nâm âver
Üsküdar'dan dahi yeğdir bana rûy-i dilber

Şemsi Paşa

Şemsi nâmında bir âfet mi zuhûr itdi 'aceb
Şemsi Pâşâ'yı mekân eylediler yâran heb

Şeref Âbâd

Bir şerîfin nigeht-î lûtfi ile dünyâde
Kasr-î dil aynı ile döndü Şeref Âbâde

Ayazma

Bakarak ruhierine eşk-i rakibin akmış
Sandılar bağçe-i hüsn içre Ayazma çıkmış

Salacak

Vuslatın gördü kıyâs eyleme ey dil elyak
Havfi oldur seni ferdâlara yârın Salacak

Kız Kulesi

Kasdın âlemde teferrüc ise ger bir derece
Duhter-i rez Kız Kulesine bul ferece

Kavakbağçesi

Kâmeti fikr ü hayâl-î ruh-i âl ile yine
Deşt-i dil aynı ile döndü Kavakbağçesine

Haydar Paşa

Düldül-î nâza süvâr olsa o şûh-î yektâ
Atı oynâğı olur sâhâ-i Haydar Pâşâ

Kadıköyü

Ey gönül boşlama da'vânı heman gamle soruş
Kadıköyünde ayak nâ'ibinin pâyine düş

Fenerbağçe

Fikr-i ruhsârı ile yandı tenim bilmez mi
Aceb ol mâh Fenerbağçesine gelmez mi

Adalar

Gâlibâ Fenni temâm eyleyecekdir zevki
Adalar seyrine düşmüş o perînin şevki

Kaside-i tannâne'den

Sitanbul cümle âlemden ibâret başka bir âlemdir
Acem nısf-ı cihân tâ'bir ider gerçi Sıfâhân'a
Derûn-i hâs-bağçende olan bûstâniyân almaz
Virürse çâr-bâğun çâr gül bir köhne fincâna
Nişîmen-gâh tâlâr-ı toyla cây-ı kemterdür
Der-i ustubl-ı hâsunda olan huddâm ü der-bâna
Beşiktâş'ın olursa mün'akis tasvîr-i dil-cûy
Olur seng-i hacâletle şikeşte âyine-hâne
Serây-ı çil-sütûnı çille-gehdür ana nisbetle
Hele heşt-behişt olmaz bedel ol bâğ-ı Rıdvâna
Hacâletle aceb mi tâk-ı Kısra münkesir olsa
Ki Kayser pâs-bân olmuş o vâlâ kasr u eyvâna
Bu kâğıdhâne-i âbâdı taklîd eylemiş gûyâ
Ser-i râyında râd üzre o Sa'dâbâd-ı vîrâna
Temâsâ eyledüm nev-bâğ-ı nev tâlâr-ı Şîrâz'ı
O külhanda ne mümkün ola âb ü tâb-ı külhâna
O gül-geşt-i musallâ ile bâğ-ı dil küşâsında
Küşâyış gelmedi bir gonca tab-ı perîşâna
Leb-i deryâda sâhil-hâneler-âsâ safâ vermez
Kenâr-ı âb-ı rûkni meşreb-i pâkîze tab'âne
Bizüm İstanbul'un bûstanlarından bir en ednâsın
Değişmem merkad-ı Sa'dî'deki a'lâ gülistâna
Makâmında tefe'ül eyledüm *Dîvân-ı Hâfız*'dan
Zuhûr itdi neşât-efzâ bir iki beyt-i mestâne

Gazel

Dildar idicek va'deyi yâhû-yi Sitanbûl
Teng oldu yine başıma her sûy-ı Sitanbûl
Yarin kademi bastığı yer olmasa anda
Bir dâhi harâm idi bana bûy-ı Sitanbûl
Her semtine baksam görünür âteş-i hicrân
Dûzah bana her kûçe vü her kûy-i Sitanbûl
Bir âh idene bin gez ider hayf selâmet
Âşık-küş olur nâsıh-ı bed-gû-yı Sitanbûl
Gelmez mi aceb gül-i handan dahi Esrâr
Gülmez mi bugünlerde yine rûy-i Sitanbûl

Şarkı

Berây-i Sâhilserây-i Çirâğân

Eğer sâhil-serâ görmekse çarhın maksad-ı cânı
Temâşâ eylesün bu dil-nişin bâğ ü gülistânı
Fürûzandır sipihrin bunda heb şem'i şebistânı
Efendim yümn-i teşrîfinle mesrûr it Çirâğân'ı

Bunun mânendi bir sâhil-serâ yokdur hakikatde
Niçün kim mazhar-ı eltâf-ı Hünkâr oldu gâyetde
Nazar gâh-ı kerâmetde makâm-ı kurb-i devletde
Efendim yümn-i teşrîfinle mesrûr it Çirâğân'ı

Anın her kâhı bir beytül-kasîde tâze mazmundur
Bütün ma'nâ-yı zîbâ-yı meserretlerle meşhûndur
Kusûru var ise şevketle teşrîf-i Hümayundur
Efendim yümn-i teşrîfinle mesrûr it Çirâğân'ı

Münakkaş revzeni kim çâk çâk ü dâğ dâğ olmuş
Ser-â-ser müjde-i teşrîfi bekler göz kulâğ olmuş
Dahi sâyende âbâdân olup şimdi çirâğ olmuş
Efendim yümn-i teşrîfinle mesrûr it Çirâğân'ı

Sen ihyâ eyledin hem bâğ-ı mülki hem bu gül-zârı
Duâ-yı devletindir herkesin Gâlib gibi kârı
Dirîğ itme kerem kıl bendelerden lutf-i dîdârı
Efendim yümn-i teşrîfinle mesrûr it Çirâğân'ı

Çirâğân kapusu bâlâsına muharrerdir

Sabâhu'l-hayr-i devlet bu der-i vâlâ-yı ismetdir
İki bâli hümâ-yı mihr ü şehbâl-i saâdetdir
Nücûm-ı âsüman deryûze eyler âstânından

Çirâğân ile memlû bir Çirâğân-ı inâyetdir

SÜRURÎ

(1752-1814)

Gazel

Seyr idin dilber-i nâzûk-terin İslâmbûlun
Oturan anlar imiş zîverin İslâmbûlun
Zinetin mî idelim şimdi sanâ vasf ü beyan
Yohsa hûbân-ı perî-peykerin İslâmbûlun
Bazı kâfir ki olur münkir-i gılmân-ı cinân
Görse imânâ gelür dilberin İslâmbûlun
Dilberî var ki anın vaslına kıymet olmaz
Cem' kılсан hemen sîm ü zerin İslâmbûlun
Ekser mâlik olan kimse nısâb-i hünere
Kâ'be-veş kıldı ziyâret derin İslâmbûlun
Dergeh-i Behcet Efendîye Sürurî yürü vâ
Tuhfe it medh-i neşât-âverin İslâmbûlun

Gazel

Virüb revnak anâ gılmân-sıfat hûbân-ı İslâmbûl
Misal-î kasr-ı cennetdir bülend eyvân-ı İslâmbûl
Sürûşan-ı beyt-i ma'mûru tavaf eyler sanur âdem
Ki devr eyler yayan kimki ider cevân-ı İslâmbûl
Ekalîm-i cihanda memleketler pâdişâhîdir
Olur hem mülke anıñün revân fermân-ı İslâmbûl
Hamûşândır behâr olmazsa mürğân-ı çemen ammâ
Nevâ pervâzdir her dem sühângûyân-ı İslâmbûl
Sürurî'den selâm olsun vatandâ olan ahhâbâ
Unutdurdu slâ fikrin anâ yârân-ı İslâmbûl

ŞEREF HANIM

(1809-1861)

Kıta

Genc-i uşşâka safâ İstanbûl
Cem'-i irfân ü vefâ İstanbûl
Olmasâ muztarib-ül hâl Şeref
Sadr-i büldân-ı cefâ İstanbûl

Kıta

Gencîne-i irfân olan İslâmbûl
Mahbûbe-i büldân olan İslâmbûl
Müş tâk senî görmeğe gayretle Şeref
Ey mecmâ'-i yârân olan İslâmbûl

Kaside

Çırağan Sahilsaray-ı Humayununa

Sitanbul şehri reşk-endâz-ı heft-iklîm-i devrandır
İkî bahre ikî iklîme zîra pertev-efşandır
Temâm-ı İsfahân olmaz Sitanbul şehrinin nısfı
Eğerçî cümle-i nısf-î cihan vasf-ı Sifâhandır
Ne şekl-i dil-güşâ kim şeklini tasvir iden hâtır
Ne rütbe mübtelâ-yî hüsn ü endûh olsa şâdandır
Ya bir şûh-î dilârâdır ki her lâhzâ temâşası
Hayat-efzâ-yı cân-ı âşık-î şûrîde sâmandır
Değildir cedvel-î deryâ olan cârî Boğazlardan
O şûhü görmeğe gûyâ ki deryâlar şitabandır
Değil cedvel ya bir tavk-î zümür-rüd-fâm-ı dîlcûdur
Ki ol şûh-ı cihânın gerdeninde mevce-rizândır

Değil cedvel ya bir mir'ât-ı sim-âb-ı mutalsamdır
Safâsından anâ her kim nazar eylerse hayrandır
Ne cedveldir ne mir'ât-ı mutalsamdır hakîkatde
Bu hâsiyyet bu cây-î dilnişîne lutf-ı Yezdandır
Hevâsı ruh-bahşâ hâki reşk-î ravza-î Rıdvân
Şerâbî âb-ı hayvan dilberî gâyetle fettandır
Fusûl-î erba'â arzında tertîb üzre cârîdir
Husûsile behârı matla'ı mahsûse şâyandır
Behâr irdikte âlem başka sûretde nümâyandır
Yeşillenmiş çemen güller açılmış gonce handandır

Vezân oldukça canlar bahş ider cânâ nesîm-i subh
Eğerci sünbülün bundan biraz hâlî perîşandır
Çekerler gizlî gizlî âhlar uşşâk-ı âvâre
Gezerler dilrübâlar elele bir özge seyrandır
Nolâ bilmezse sûfî devr-i sahbâdâ ne âlem var
Bu âlem başka âlemdir bu devrân başka devrândır

Aceb her nağmesinde dem çeker bunda safâsından
Eğerci bülbülün mu'tâdı sâir yerde efgândır
İki canibde rengin kâhlar kâşâneler yer yer
İki sâhil serâpâ bâğ ü bûstân ü gülîstandır
Hele şevketserây-i dikleş ü kasr-i hümâyunlâr
Ki andan her biri reşk-i kusur-ı bağ-ı rıdvandır
Husûsile o nev devletserây-i Pâdişâhî kim
Beşiktaş sâhilinden berk urur ismi Çırâğân'dır
Derûnunda saâdet mekremet iclâl hizmetkâr
Kapusundâ fûtûh-i nusret-ü ikbâl derbandır
Kalemkâr-i hayâl idrâk-i resminde serâsîme
Sinimmâr-i hîred tarh-ı dilârasında hayrandır

Revâ olmaz eğer teşbîh idilse beyt-i ma'mûrâ
Bunun hüsnü ayân zirâ âsârî pinhândır
Aceb bir tılsım-i şevk ü ferahdır resm-i zîbâsı
Civarında hevâ-yî gussa bin fersah girizandır
Bu resmî tarh iden mi'mar-i tab'-ı Pâdişâhidir
Bu ma'nâcâ ana sun'-i beşerdir dinse bühtandır

(...)

BEŞİKTAŞLI GEDÂYÎ
(1826-1889)

Vasf-ı İstanbul

Hayrola bir yandan şerler uyandı
Gayrı şâd olmanın geçti zamânı
Bütün halk-ı cihân canan usandı
Herkes sağlığından kesti gülmânı

Ricâl ü kibârdan kalktı inâyet
Evlâd babasına etmez itaat
Galiba yakındır rûz-ı kıyâmet
Her taraftan zâhir oldu nişânı

Günden güne halk-ı cihan bozuldu
Nefs-i emmâreye cümle kul oldu
Türlü musîbetlik kemâlin buldu
Mevlâ ıslah etsin gâfil insanı

Gittikçe çoğaldı münkir münâfık
Âkıbet oldular lânete lâyık
Kan ağlar hep âlem diyen yok yazık
Zâlimler zulm ile yıktı cihânı

Kanı din sahibi ol ey Müslümanlık
Kande kaldı ol ewvelki insanlık
Zâhir oldu nice nice hayvanlık
Yalın ayak kaçırdılar şeytanı
Lût kavmine okuyalım lânetler

Nice zâhir oldu bu alâmetler
Yalnız evlerde kaldı avretler
Bütün halk-ı cihan server oğlanı

Havas da heva vü ıyş ü işrette
Gezerler dâimâ zevk u sohbette
Bırakmış işini herkes gıybette
Der ki şöyle yapmış falan filânı

Âsi olup günden güne azarlar
Şeriat'ın ahkâmını bozarlar,
Bütün Fransızca okur yazarlar
Kimse lisânına almaz Kur'ân'ı

Kande etsin haklı hakkını dâvâ
Rüşvetsiz hiçbir iş görülmez aslâ
Ayaklar altında kaldı fukarâ
Âsumâna çıktı âh u figânı

Kalmadı hiç şimdi mürşid-i kâmil
Hep ehl-i mâsivâ ziynete mâil
Hak rızâsı için el açan sâil
Kande olur bulur bir lokma nânı

Şeyhler harîr kaplı giyerler samur
Terk-i dünyâ böyle mi olur
Halka-i Tevhîd'e gör nice alır
On beş yaşındaki taze civanı

Âlimler ilmiyle eylemez amel
Hiç yıkılan bina tutar mı temel
Âlemde söylenir bu darb-ı mesel
Ölecek hastanın olmaz dermanı

Âkil ol terk eyle bu dehr-i fânî
Ecel seffinesi açtı yelkeni
Hayr ile yâd etsin Gedâyî seni
Okuyup dinleyenler bu destanı

Gazel

Gönülde ârzûdur vuslat-î heyhât-i İstanbûl
Bir âteşdir ciğerde hasret-î mâfât-i İstanbûl
Tüter gûyâ gözümde tûtiyâdır hâk-i müşkînî
Girândır kadr-i dürden kıymet-î zerrât-ı İstanbûl
Hilâfet âsmânıdır sadâret âstânıdır
Meziyyetce nice şâhid eder isbât-ı İstanbûl
Şinâs-ı bezm-i ünsâüns vâf-i ülfet-i sahrâ
Muvâfıkdır mizâcâ mevsim ü evkât-ı İstanbûl
Mülûkâne mahaldır mecmâ-ı bahreyndir Eşref
Nolâ ayn-î sıfât-ı Cennet olsâ zât-ı İstanbûl
Şikâyet baht-i serkeşden hikâyet Niş'dendir hep
Meded ey rûh-ı âlem revnâk-ı dârât-ı İstanbûl
Reşîd-î nev'-i Âdem Mustâfa Pâşâ-yi efhamsin
Der-î lütfunda hâsıldır bütün hâcât-ı İstanbûl
Revâ kıl hâcetim tâ kim varub ol şehri irfâna
Zemîn-i şa'iriyetde idem iskât-i İstanbûl
Ümid oldur ki hakkımdâ zuhûr-i iltifâtınlâ
Medâr-ı sûret-i ikbâl olur mir'ât-ı İstanbûl

Sis

Sarmış yine âfâkını bir dūd-i muannid,
bir zulmet-i beyzâ ki peyâpey mütezâyid.
Tazyîkının altında silinmiş gibi eşbâh,
bir tozlu kesâfetten ibâret bütün elvâh;
bir tozlu ve heybetli kesâfet ki nazarlar
dikkatle nüfûz eyleyemez gavrine, korkar!
Lâkin sana lâyük bu derin sût-re-i muzlim,
lâyık bu tesettür sana, ey sahn-i mezâlim!
Ey sahn-i mezâlim... Evet, ey sahne-i garrâ,
ey sahne-i zî-şâ'saa-i hâile-pîrâ!
Ey şa'saanın, kevkebenin mehdi, mezârı
Şark'ın ezefî hâkime-i câzibedârı;

Ey kanlı mahabbetleri bî-lerziş-i nefret
perverde eden sîne-i meshûf-i sefâhet;
Ey Marmara'nın mâi der-âğûşu içinde
ölmüş gibi dalgın uyuyan tûde-i zinde;
Ey köhne Bizans, ey koca fertût-ı müsahhir,
ey bin kocadan arta kalan bîve-i bâkir;
hüsnuinde henüz tâzeliğin sihri hüveydâ,
hâlâ titrer üstüne enzâr-ı temâşâ.
Hârîçten, uzaktan açılan gözlere süzgün
çeşmân-ı kebûdunla ne mûnis görünürsün!
Mûnis, fakat en kirli kadınlar gibi mûnis;
üstünde coşan giryelerin hepsine bî-his.
Te'sîs olunurken daha, bir dest-i hıyânet
bünyânına katmış gibi zehr-âbe-i lânet!

Hep levs-i riyâ, dalgalanır zerrelerinde,
bir zerre-i safvet bulamazsın içinde.
Hep levs-i riyâ, levs-i hased, levs-i teneffu';
yalnız bu... ve yalnız bunun ümmîd-i tereffu'.
Milyonla barındırdığın ecsâd arasından
Kaç nâsiye vardır çıkacak pâk u dirahşan?

Örtün, evet, ey hâile... örtün, evet, ey şehir;
Örtün ve müebbed uyu, ey fâcîre-i dehr!..

Ey debdebeler, tantanalar, şanlar, alaylar;
katil kuleler, kal'alı, zindanlı saraylar.
Ey dahme-i mersûs-i havâtır, ulu ma'bed;
ey girre sütunlar ki birer dîv-i mukayyed,
mâzîleri âtilere nakletmeye me'mûr;
ey dişleri düşmüş, sırtan kafil-i sûr;
Ey kubbeler, ey şanlı mebânî-i münâcât;
ey doğruluğun mahmil-i ezkârı menârat;

Ey sakfı çökük medreseler, mahkemecikler;
ey servilerin zıll-i siyâhında birer yer
te'mîn edebilmiş nice bin sâil-i sâbir;
"geçmişlere rahmet!" diyen elvâh-ı mekâbir.
Ey türbeler, ey herbiri pür-velvele bir yâd
ikaz ederek sâmit ü sâkin yatan ecdâd!
Ey ma'reke-i tıyn ü gubâr eski sokaklar,
Ey her açılan rahnesi bir vak'a sayıklar
vîrâneler, ey mekmen-i pür-hâb-ı eşirrâ.
Ey kapkara damlarla birer mâtem-i ber-pâ
temsîl eden âsûde ve fersûde mesâkin;
ey her biri bir leyleğe, bir çaylağa mavtin
gam-dîde olacaklar ki merâretle somurtmuş,
yıllarca zamandan beri, tûtmek ne... unutmuş!

Ey mi'delerin zehr-i tâkâzâsı önünde
her zilleti bel'eyleyen efvâh-ı kadîde!
Ey fazl-ı tabîatle en âmâde vü mün'im
bir fîtrate makrûn iken aç, âtil ü âkim;
her nîmeti, her fazl-ı, her esbâb-ı rehâyı
gökten dilenen züll-i tevekkül ki... mürâyı!
Ey savt-ı kilâb, ey şeref-i nutk ile mümtâz
insanda şu nankörlüğü tel'in eden âvâz!
Ey girye-i bî-fâide, ey hande-i zehrîn;
ey nâtika-i acz ü elem, nazra-i nefrîn!
Ey cevî-i esâtîre düşen hâtıra: nâmus;
ey kible-i ikbâle çıkan yol: reh-i pâ-bûs!
Ey havf-i müsellâh, ki hasâratına râci'
öksüz, dul ağızlardaki her şekve-i tâli'!

Ey şahsa masûniyyet ü hürriyyete makrûn
bir hakk-ı teneffüs veren efsâne-i kanûn!
Ey va'd-i muhâl, ey ebedî kizb-i muhakkak,
ey mahkemelerden mütemâdî sürülen hak;
ey savlet-i evhâm ile bîtâb-ı tehassüs
vicdanlara temdîd edilen gûş-ı tecessüs;
ey bîm-i tecessüsle kilitlenmiş ağızlar;
ey gayret-i millîye ki mebgûz ü muhakkar!
Ey seyf ü kalem, ey iki mahkûm-ı siyâsî;
ey behre-i fazl ü edeb, ey çehre-i mensî!
Ey bâr-ı hazerle iki kat gezmeyen melûf
eşrâf ü tevâbi', koca bir unsûr-ı ma'ruf!

Ey re's-i fûrû-berde, ki akpak, fakat iğrenç;
ey tâze kadın, ey onu tâkîbe koşan genç!
Ey mâder-i hicrânzede, ey hem-ser-i muğber;
ey kimsesiz, âvâre çocuklar... hele sizler, hele sizler...

Örtün, evet, ey hâile... Örtün, evet, ey şehir;
Örtün ve müebbed uyu, ey fâcîre-i dehr!..

İstanbul'a dönüş

Bir de İstanbul'a geldim ki: bütün çarşı, pazar
Nâradan çalkanıyor, öyle ya... Hürriyet var!
Galeyan geldi mi, mantık savuşurmuş... doğru!
Vardı aklından o gün her kimi gördümse zoru,
Kimse farkında değil, anlaşılan, yaptığının;
Kafalar tütsülü hulya ile, gözler kızgın.
Sanki zincirdekiler hep boşanıp zincirden,
Yıkıvermiş de tımarhaneyi çıkmış birden!
Zurnalar şehrin ahalisini takmış peşine;
Yedisinden tutarak tâ dayanın yetmişine!
Eli bayraklı alaylar yürüyor dört keçeli.
En ağır başlısının bir zili eksik, belli;
Ötüyor her taşın üstünde birer dilli düdük,
Dinliyor kaplamış etrafını yüzlerce hödük!
Kim ne söylerse, hemen el vurup alkışlanacak...
-Yaşasın

-Kim yaşasın?

-Ömrü olan...

-Şak! Şak! Şak!

YAHYA KEMAL BEYATLI
(2 Aralık 1884 - 1 Kasım 1958)

Siste söyleniş

Birden kapandı birbiri ardınca perdeler...
Kandilli, Göksu, Kanlıca, İstinye neredeler?

Som zümrüt ortasında, muzaffer, akıp giden
Firûze nehri nerde? Bugün saklıdır, neden?

Benzetmek olmasın sana dünyâda bir yeri;
Eylül sonunda böyledir İsviçre gölleri.

Bir devri lânetiyle boğan şâirin Sis'i.
Vicdan ve rûh elemelerinin en zehirlisi,

Hulyâma bir ezâ gibi aksetti bir daha;
-Örtün! Müebbeden uyu! Ey şehir! -O bedduâ...

Hâyır bu hâl uzun süremez, sen yakındasın;
Hâlâ dağılmayan bu sisin arkasındasın.

Sıyrıl, beyaz karanlık içinden, parıl parıl
Berraklığında bilme nedir hafta, ay ve yıl.

Hüznün, ferahlığın bizim olsun kışın, yazın,
Hiçbir zaman kader bizi senden ayırmasın.

Bir başka tepeden

Sana dün bir tepeden baktım âzîz İstanbul!
Görmedim gezmediğim, sevmediğim hiçbir yer.
Ömrüm oldukça gönül tahtıma keyfince kurul!
Sâde bir semtini sevmek bile bir ömre değer.

Nice revnaklı şehirler görülür dünyâda,
Lakin efsunlu güzellikleri sensin yaratan.
Yaşamıştır derim en hoş ve uzun rü'yâda
Sende çok yıl yaşıyan, sende ölen, sende yatan.

İstanbul'un o yerleri

Aşkın şeref diyârını gördümdü bir zaman.
Yıldızlarıyla başka bir âlemde her gece.
Kıpkırmızıydı şanlı ufuklarda her şafak.

Cânanla çıktığım tepeler... Başta Çamlıca...
Hâlâ muhayyilemde parıldar, resim gibi,
Yârin dudaklarında bitip başlayan visâl.

Cânanla gezdiğim kıyılar, sürdüğüm hayat,
Öz mâvilikle çerçevenmiş o levhada,
Ömrün murâdımızca geçen mutlu günleri.

Yaş bastı. Görmedim nice yıldır o yerleri.
Görsem de görmesem de bu indimde bir benim;
Mâdem ki şimdi her biri kalbimdedir benim.

İstanbul'un fethi

Beş yüzüncü yıldönümü için

I

Gün batmada İstanbulun üstünde Haliçten,
Bir renge bürünmüş yanıyor Marmara içten.
Durgunlaşıp engin, silinirken kırıksıklar,
Oklar gibi fişkırmada her yandan ışıklar..
Bir penbe bulut bağı delinmiş kanamakta,
Yorgun uyuyan tekneler altında uzakta.
Altındır ufuk çizgisi, altındır akisler,
Altın tozu halinde iner her yana sisler..
Durgun sular üstünde kesik vakvakalarla,
Uçmakta gümüş martılar, altın gagalarla.
Gök şimdi yeşil, şimdi kızıl, şimdi turuncu,
Camilerin andırmada mermerleri tuncu
Kandır dağılan şimdi günün battığı yerden,
Kandır sızan etrafa alev pencerelerden.
Kandır görünen Fâtihin altın aleminde,
Fethin yine İstanbul o en kanlı deminde:

II

Mevsim mayısın sonları, yaz başlamış artık,
Gittikçe açılmakta, dağılmakta karanlık.
Her şey hareketsiz, ağaran tan yeri sessiz,
Kalmış gibi şehrin sarılan bağı nefessiz...
Bir korkulu rüyayı yataklarda sayıklar,
Dalgın uyuyanlar beraber uyanıklar...
Bir saltanatın son gününün korkusudur bu!
“ - Türkler hareketsiz duruyor, bir pusudur bu!”
Kostantin ümitsiz, saray erkânı telâşta
Surlarda Bizans askeri, Jüstinyani başta!
Çarpmakta bugün bir yeni korkuyla yürekler,
Zağnos Paşa bir yanda hücum emrini bekler.
Turhan Bey uzaklarda yakıp yıkmada hâlâ!
Bir yandan o Beylerbeyi korkunç Karaca'yla,
Türk ordusu İstanbulu sarmış çepeçevre,
Dünya girecektir bu sabah bir yeni devre!

III

Birdenbire gökkubbe dolar velvellerle,
Atlar koşar ön safta kabarmış yelelerle!
Tozlarla, dumanlarla karışmakta ateş, kan...
Yer yer tutuşur toprağın altındaki volkan!
Mızraklar uçar, oklar uçar, taşlar uçarken,
Burçlar yıkılırken, kesilen başlar uçarken,
Etrafa saçılmakta cehennemden alevler,
Tunç topların ağızıyla homurdanmada devler...
Her hamleyi bir hamle kucaklar yeni baştan,
Jüstinyani bir sedyede kaçmakta savaştan!
Bir burca zafer sancağı dikmiş Ulubatlı...
İlk hızla girer Topkapıdan yirmi bin atlı!
“Türkler geliyor!” çılgılığı aksetmede dağ dağ,
Bir çağ kapanır böylece, başlar yeni bir çağ
Rum Kayseri'nin kellesi bir mızrak ucunda,
Şarkın eşi yok incisi Türkün avucunda!

Ey Kayser, öğünsen yeridir kanlı başınla,
Tarihe adın geçti o erkek savaşıyla!
Ey Fâtiḥ, iraden gibi kuvvetli bir elde,
Dünyanın asırlar boyu göz koyduğu belde!
Ey ünlü kumandan paşalar, tuğlu vezirler,
Ey tulgalı erler, ağalar, beyler, emirler...
Haşmetli zafer mevkibiniz geçti şafaktan,
Gördüm, düşünürken sizi beş yüz yıl uzaktan!
Ey mutlu ışık beldesi, nurunla yıkansın,
Her türlü hiyanet dolu tarihi Bizansın!
Artık savaşın hüsnüne hayranlık içindir,
Artık zaferin şi'r için, insanlık içindir.
Sihrinle, füsununla, gururunla, nazınla,
Altın Halicin, Marmaran, âşık Boğazınla,
Endamını sarmakta ipek tüllü karanlık,
Türkün güzel İstanbulu mesut uyu artık!

FARUK NAFİZ ÇAMLIBEL
(18 Mayıs 1898 - 8 Kasım 1973)

İstanbul

Şehremîni Cemil Paşa'ya

Bütün hayatı uyur bir semâ-yı mühmelde
Geniş ufukları efsânevî hikâyelerin
Tasavvur ettiği gökler kadar beyaz, nârin,
Minarelerle müzeyyen, sevimli bir belde...

O mâî dalgaların bu sesiyle perverde
Sevâhilinde güler ruhu başka bir denizin,
Gezer bu levhaya ait bir ihtirâm-ı hazîn
Melûl hisli, mûkedder nazarlı gözlerde.

Bütün bedâyi'-i ezmân, nefâis-i a'sâr
Bu mâî çehreli İstanbul'un beyaz ve uzun
Ufuklarında bulur penâh ş'ir ü füsûn

Dalınca gözlerim ağlar bu hüsn-i sâkinde;
Bu beldenin uyuyan bir başka güzellik var
Bütün tulû' ve gurûbunda, subh u leylinde

Bir gün İcadiye'de

Bir gün İcadiye'de veya Sultantepe'de,
Bir beste kanatlanır, birden olduğun yerde
Bir kâinat açılır, geniş, sonsuz, büyüğü,
Bugünün rüzgârında yıkanan mazi gülü
Dağılır yaprak yaprak hayâlindeki suya
Bir başka gözle bakarsın ömür denen uykuya...

Belki en hülyalı duyduğun masalların
O şafak saltanatı korularda dalların,
Her ufku tek başına bekleyen eski çamlar
Bir sır gibi ömründen sızdırılmış akşamlar,
Ardıçla kestanenin her yıllık macerası
Harap mezarlıklarda ölümlerin rüyâsı
Gelir ve tekrar doğar ölmüş sandığın aşka
Anlarsın ölüm yoktur geçen zamandan başka!

Ceviz ağacı

Başım köpük köpük bulut, içim dışım deniz,
ben bir ceviz ağacıyım Gülhane Parkı'nda,
budak budak, şerham şerham ihtiyar bir ceviz...
Ne sen bunun farkındasın, ne polis farkında.

Ben bir ceviz ağacıyım Gülhane Parkı'nda.
Yapraklarım suda balık gibi kıvıl kıvıl.
Yapraklarım ipek mendil gibi tiril tiril,
kopariver, gözlerinin, gülüm, yaşını sil.
Yapraklarım ellerimdir, tam yüz bin elim var.
Yüzbin elle dokunurum sana, İstanbul'a.
Yapraklarım gözlerimdir, şaşarak bakarım.
Yüzbin gözle seyredirim seni, İstanbul'u.
Yüzbin yürek gibi çarpar, çarpar yapraklarım.

Ben bir ceviz ağacıyım Gülhane Parkı'nda.
Ne sen bunun farkındasın, ne de polis farkında

İstanbul'da

İstanbul'da, Tevkifane avlusunda,
güneşli bir kış günü,
yağmurdan sonra, bulutlar, kırmızı kiremitler, duvarlar ve benim yüzüm
yerde su birikintilerinde
kımıldanırken,
ben, nefsimin ne kadar cesur, ne kadar alçak,
ne kadar kuvvetli, ne kadar zayıf şeyi varsa
hepsini taşıyarak;
dünyayı, memleketimi ve seni düşündüm...

1939 Şubat İstanbul Tevkifanesi

İstanbul

Bir gemi durmuş göklerin açığında.
Çamlıca bir ada ay ışığında.
Suda damla damla erimede Burgaz,
Uzakta İstanbul, kubbeleri beyaz,

Rüyasına girmiş uyuklayan Haliç'in.
Çam dallarında ayın altını perçin perçin.
Yeşiller, lâcivertler bayramında su,
Bahçelerde mehtap, denizde çam kokusu

İki çiçekli dalın aralığı Marmara,
Bir kız uzanmış gibi altın dalgalara,
Oyun kayalarda balkıyor neşesi.
O denizde dolan çalgıların sesi.

Siyah kayıklariyle geçiyor balıkçılar.
Kürekerin vuruşu, sükût ve şarkılar.
Yine salkım salkım ay dümen izlerinde,
O kaygılı yüzler hayal denizlerinde...

Sarhoş balıklar gibi vuruyor açıklara.
Meltemle ürperen su bir gümüş manzara,
Işık-gölge her şey, bir rüya pul pul
Uzakta mehtaba bürünmüş İstanbul.

NECİP FAZİL KISAKÜREK
(26 Mayıs 1905 - 25 Mayıs 1983)

Canım İstanbul

Ruhumu eritip de kalıpta dondurmuşlar;
Onu İstanbul diye toprağa kondurmuşlar.
İçimde tüten bir şey; hava, renk, edâ, iklim;
O benim, zaman, mekân aşır geçmiş sevgilim.
Çiçeği altın yıldız, suyu telli pulludur;
Ay ve güneş ezelden iki İstanbulludur.
Denizle toprak, yalnız onda ermiş visale,
Ve kavuşmuş rüyalar, onda, onda misale.
İstanbul benim canım;
Vatanım da vatanım
İstanbul,
İstanbul...

Tarihin gözleri var, surlarda delik delik;
Servi, endamlı servi, ahirete perdelik...
Bulutta şaha kalkmış Fatih'ten kalma kır at;
Pırlantadan kubbeler, belki bir milyar kırat...
Şahadet parmağıdır göğe doğru minare;
Her nakışta o mânâ: Öleceğiz ne çare?..
Hayattan canlı ölüm, günahattan baskın rahmet;
Beyoğlu tepinirken ağlar Karacaahmet...
O manayı bul da bul!
İlle İstanbul'da bul!
İstanbul,
İstanbul...

Boğaz gümüş bir mangal, kaynatır serinliği;
Çamlıca'da, yeredir göklerin derinliği.
Oynak sular yalının alt katına misafir;
Yeni dünyadan mahzun, resimde eski sefir.
Her akşam camlarında yangın çıkan Üsküdar,
Perili ahşap konak, koca bir şehir kadar...
Bir ses, bilemem tanbur gibi mi, ud gibi mi?
Cumbalı odalarda inletir "Kâtibim"i...

Kadını keskin bıçak,
Taze kan gibi sıcak.
İstanbul,
İstanbul...

Yedi tepe üstünde zaman bir gergef işler!
Yedi renk, yedi sesten sayısız belirişler...
Eyüp öksüz, Kadıköy süslü, Moda kurumlu,
Adada rüzgâr, uçan eteklerden sorumlu.
Her şafak hisarlarda oklar çıkar yayından
Hâlâ çığlıklar gelir Topkapı Sarayı'ndan.
Ana gibi yâr olmaz, İstanbul gibi diyâr:
Güleni şöyle dursun, ağlayanı bahtiyar...

Gecesi sümbül kokan
Türkçesi bülbül kokan,
İstanbul,
İstanbul...

1963

ASAF HALET ÇELEBİ
(28 Aralık 1907 - 15 Ekim 1958)

İstanbul'umun dili

annemin dili
 babamın dili
 İstanbulumun dili
 İstanbullumun dili
İstanbulumun efendisi
 hanımefendisi
sokaklarımın bekçisi
 yoğurtçusu, balıkçısı
can dilimi konuşanım
 canım benim
ninnilerimi bu dil söyledi
 masallarımı bu dil
bu dille duydum türkülerimi
bu dille okudum şairlerimi
“zalim beni söyletme derûnumda neler var”

CAHİT SITKI TARANCI
(2 Ekim 1910 - 12 Ekim 1956)

Şehir

Ve şehir sabah akşam bu gürültüdür,
Baksan minareler, kubbeler görünür,
Minyatür bir gök ve serseri bulutlar;
Bacalar tütmekte yakından, uzaktan,
Kuşlar saçaklarda mahzun kanat çırpır,
Usanmış durur damlar göğe bakmaktan.

Ve kış yaz demeden ve Tanrının günü,
Benimsemişler şehrin gürültüsünü,
Giderler gelirler bu kaldırımlarda
Gül benizli toklar, saz benizli açlar.
Ne alışveriştir gel gör bu pazarda;
Ne çeker apartmanlardan ağaçlar!

Yağma

Ümit Yaşar'a

Boğaz'ın bir kıyısında, aydınlık
Pencerelerde -her bulutun yolu-
Bir mevsim, seninle başbaşa kaldık,
Yaşadığı bir zaman İstanbul'u.

Akan suda kuş gibi gemilerde,
Eski evler ve تنها sokaklarla,
Şarkı gibilerle, düş gibilerle
Sarmaş dolaş... Olmaz gibi bir dünya.

Mutluluklar şehri bir İstanbul'du,
Şiirler, buluşmalar, aşklar... şimdi
Akşam olan bir gün gibi son buldu;
Ne şiir kaldı, ne aşk, ne beklenti.

Tığ gibi minareleriyle, kendi
Kendisinde güzel, tek, yüce, kutlu
Bir ölümsüzlükler, zaferler kenti
Bugün yenilgilerle, yasla dolu.

Bir songün hali, bir taş taş üstüne;
Hem mide, hem ruhta bir açlık, ejder
Örneği saldırmada dörtbir yöne;
Toz, duman, inilti, akıntılar, çöpler...

Niçin geri geldik bunca yıl sonra?
Batık bir ülkeyi aramak gibi.
İşte gençliğimiz: ta uzaklara,
Çok uzaklara bak. Orada belki.

Ama gizlice bak, olur ki ürker.
Yaşantıdan fazla anılardan kork,
Bize gülümsüyorsa geçmiş günler;
Belki yalandır, belki o bile yok.

Orda elinde bir simitle, ufak,
Süzgün bir çocuk, çocukluğum işte;
Nasıl kaçıyor benden, nasıl bir bak,
Yaban domuzu görmüş gibi düşte.

Boğaziçi, daha sağken gömülmek
İçin dönüşmüş beton mezarlara;
Bir hippî kız, bir deccal, şimdi Bebek
Koylarında ilham, arsız, farfara.

Ölebilirsin ha yol ortasında,
Yanılıp gökyüzüne bakma sakın.
Bir sevi vaktinin bile havasında
Yok artık o mahrem örtüsü aşkın.

O güzelim aşkın vücudu yağma,
Şarkısı ne mahur beste, ne İtri...
Tenekeler çalıp çığlık çığlığa
Yarı bir sevişme, ayaküzeri

Ve ekmek kapanın elinde. Hayat
Haklı değil. Tanrı ve kul ortada.
Darağacında sallananlardan tut
Yargı kürsüsüne kadar yürü, taa...

Herşey değişiyor, kalbimiz bile,
Ama yüzyıllarla besli bir şehir
İnsan yaşamından daha da hızlı
Bunca çabuk nasıl yok olabilir?

Hani o masal dünyası yalılar,
Hani o kayıklar ki kızca beyaz,
Hani o kadınlar ki sevdalılar,
Renk renk şemsiyeler altında bin yaz?

Ve o İstanbullular... doygun, uçuk,
Sanki bir gelecek tufandan haber
Almışlarcasına hep, çoluk çocuk,
Göksel gemilere binip gitmişler.

Gidiş o gidiş... ve kimbilir kaç yıl
Bu göç, fakiri, zengini elele
Usulca... ve artık hiç... Hayal meyal
Görünmüyorlar bulutlarda bile...

Kurabilir misin tekrar, düşünsen?
Hayallerimizi bile yitirdik;
Dağılmış bir sofra bu, bitti şölen.
Sona kalmışlarsa biz gibi yenik.

Ne kadar yalnızız şu akşam vakti,
Bir selâm bile yok artık verilen;
Anlamsız turistler gibiyiz şimdi
Kapalıçarşı'da sen, Köprü'de ben.

Söyle bir doğruyu bilen güzel'im,
Sulara vurmuş gökyüzü mü? Neydi?
Uzanıp yıldızları tutsa elim
Bulur muyuz yeniden o cenneti?

Ruhumuz Boğaz'da, o eski yerde,
Yeni akımları umursamadan,
Bir hayalet gibi pencerelerde
Ne denli beklese de... hiç bir zaman.

Bir Tanrı ve tarih güzeli, tabu;
Güneş ve sular mucizesi, bir giz...
Her zaman sonsuz elbet, İSTANBUL bu.
Körelen belki de biziz... kalbimiz.

İstanbul

Seni görüyorum yine İstanbul,
Gözlerimle kucaklar gibi, uzaktan.
Minare minare, ev ev,
Yol, meydan.

Geliyor Boğaziçi'nden doğru,
Bu iskeleden kalkan vapurun sesi,
Mavi sular üstünde yine
Bembeyaz Kızkulesi.

Bir yanda, serin sabahlarla beraber,
Doğduğum kıyılar: Beşiktaşım.
Baktıkça hep, semt semt, yer yer,
Beş yaşım, onbeş yaşım, ah yirmi yaşım!

Durmuş bir tepende okuduğum mektep,
Askerlik ettiğim kışladır ötesi.
Bir gün bir kızını benim eden
Evlendirme dairesi.

Benim de sayılmaz mı oralar?
Elimi tutar gibi iki yanımdan,
Babamın yattığı Küçüksu,
Anamın toprağı Eyüpsultan.

Önümde, açık kollarıyla Boğaz,
Çengelköy'den aktarma Rumelihisarı.
İstanbul, İstanbul'um benim,
Kadıköy'ü, Üsküdar'ı...

Gün olur, Köprü ortasında durur
Anarım, Adalar'da çamların uykusunu.
Gün olur, Beyoğlu'nu özler içim,
Koklamak isterim tünelin kokusunu.

Bulut geçer üstünden,
Gemi gelir yanaşır
Bir eski türküdür, kulağıma fısıldar,
"İçi dolu çamaşır."

Göğünde tanıdım ayın ondördünü.
Kırlarında bilirim baharı,
Her şey içimde, her şey,
İstanbul yadigârı.

Bir daha görüyorum seni dünya gözüyle,
Göğün hep üstümde, havan ciğerlerimdedir.
Ey doğup yaşadığım yerde her taşı
Öpüp başıma koymak istediğim şehir!

Garip İstanbul'un türküsü

Garip İstanbul'un türküsü...
Topkapı'lısı, Karagümrük'lüsü, Eyüp'lüsü.
Fakir fukarası, dulu, yetimi,
Gariplerin türküsü...
Oturmuş Yenicami merdivenine,
"Yeni Hayat" satan ak saçlı nine.
Bir duvar dibinde el açar kimi,
Yalvarışı ninni olur dudağında,
Bir anadır: çocuğu kucagında.

Garip İstanbul'un türküsü...
Gelseler bir araya beşi onu,
Yaşayanlar görmeden rahat yüzü,
Hepsinin bükük boynu,
Hepsinin mahzun yüzü.

Garip İstanbul'un türküsü
Her sabah o tramvay, otomobil gürültüsü,
Herkesin bir türlü işi,
Araba sürücüsü, sokak süpürücüsü.

Garip İstanbul'un türküsü...
Türkülerin en hüznölüsü;
Yeni doğmuşlar, emekliyenler,
Akşam ekmek bekliyenler,
Kulübesinde, izbesinde...
Gün görmemiş insanlar,
Konuşanlar, bir hüznle sesinde,
Susanlar, susanlar...

İstanbul destanı

İstanbul deyince aklıma martı gelir
Yarısı gümüş yarısı köpük
Yarısı balık yarısı kuş
İstanbul deyince aklıma bir masal gelir
Bir varmış bir yokmuş

İstanbul deyince aklıma Gülcemal gelir
Anadoluda toprak damlı bir evde
Gülcemal üstüne türküler söylenir
Süt akar cümle musluklarından
Direklerinde güller tomurcuklanır
Anadoluda toprak damlı bir evde çocukluğum
Gülcemalle gider İstanbula
Gülcemalle gelir

İstanbul deyince aklıma
Bir sepet kınalı yapıncak gelir
Şehzadebaşında akşam üstü
Sepetin üstünde üç tane mum
Bir kız yanaşır insafsızca diş
Boyuna bosuna kurban olduğum
Kalın dudaklarında yapıncığın balı
Tepeden tırnağa arzu dolu
Sam yeli söğüt dalı harmandalı
Bir şarap mahzeninde doğmuş olmalı
Şehzadebaşında akşam üstü
Yine zevrakı derunum
Kırılıp kenara düştü

İstanbul deyince aklıma Kapalıçarşı gelir
Dokuzuncu Senfoniyle kolkola
Cezayir marşı gelir
Dört başı mamur bir gelin odası
Haraç mezat satılmakta
Bir gelinle güvey eksik yatakta
Köşede sedef kakmalı tombul bir ut
Tamburi Cemil Bey çalıyor eski plakta
Sonra ellerinde şamdanlar nargileler
Paslı Acem kılıçları
Amerikan kovboyları
Eller yukarı

Ne kadar da beyaz elbiseleri
Amerikan deniz erleri
Kocaman bir papatyadan yolunmuşlar gibi
Sütten duru buluttan beyaz
Beyazın böylesine ölüm yakışır mı dersin
Yakışmaz
Ama harbederken onlara
Bambaşka elbiseler giydirirler
Kan rengi barut rengi duman rengi
Kin tutar kir tutmaz

İstanbul deyince aklıma
Kocaman bir dalyan gelir
Kimi paslı bir örümcek ağı gibi
Gerinir Beykozda
Kimi Fenerbahçede yan gelir
Dalyanda kırk tane Orkinos
Kırk değirmen taşı gibi dönmektedir

Orkinos dediğin balıkların şahı
Orkinos mavzerle gözünden vurulur
Denizin içinde ağaçlar devrilir
Kan çanağına döner dalyanın yüzü
Camgöbeği yeşili bulanır
Bir çırpıda kırk Orkinos
Reisin sevinçten dili dolandır

Bir martı gelir konar direğ
Atılan Kolyosu havada yutar
Bir başkasını beklemez gider
Balıkçı gülümser tatlı tatlı
Adı Marikadır bu martının der
Her zaman böyle gelir böyle gider

İstanbul deyince aklıma Adalar gelir
Dünyanın en kötü fransızcası orda harcanır
Çalımından geçilmez altmışlık madamların
Ağzı dili olsa da tenhadaki çamların
Görüp göreceği rahmeti anlatsa insanların

İstanbul deyince aklıma kuleler gelir
Ne zaman birinin resmini yapsam öteki kıskanır
Ama şu Kızkulesinin akli olsa
Galata kulesine varır
Bir sürü çocukları olur

İstanbul deyince aklıma
Tophanede küçücük bir sokak gelir
Her Allahın günü kahvelerine
Anadoludan bir sürü fakir fukara gelir
Kimi dilenecek dilenmesine utanır
Kiminin elinde bir süpürge peyda olur uzun
Dudaklarında kirli paslı bir tebessüm
Çöpçü olmuştur bugüne bugün

Kiminin sırtında perişan bir küfe
Kiminin sırtında nakışlı semer
Şehrin cümbüşüne katılır gider
Kalın yağlı bir kolana koşulur
Piyano taşırılar omuz omuza
Kendinden ağır yükün altında adamlar
Balmumu gibi erir dururlar
Sonra kanter içinde soluk alırlar
Nazik eşya nazik hamallar ister neylersin
Ama onlar kadar piyanoyu ciddiye alırlar mı dersin
Nazdan nazik çiniden bilezik eller
Derken

Karşı radyoda gayetle mülâyim bir ses
Evlere şenlik Üstad Sinir Zulmettin
Hacıyağına bulanmış sesiyle esner:
Gamı şadiyi felek
Böyle gelir böyle gider

İstanbul deyince aklıma
Stadyum gelir
Güne güneşe karşı yirmibeşbin kişi
Hepsinin dudağında İstiklâl Marşı
Bulutlar atılır top top pare pare
Yirmibeşbin kişilik bir aydınlık içinde eririm
Canım ağzıma gelir sevinçten hilafsız
İsteseler bir gelincik gibi koparır veririm

İstanbul deyince aklıma
Stadyum gelir
Kanımın karıştığını duyarım ılık ılık
Memleketimin insanlarına
Daha fazla sokulmak isterim yanlarına
Ben de bağırırım birlikte
Avazım çıktığı kadar
Göğsümü gere gere
Ver Leftere yaz deftere
Stadyum gelir
İstanbul deyince aklıma
Binlerce insanın aynı anda
Aynı şeyi duymasından doğan sevincin
Heybetini düşünürüm
Birbirine eklenir kafamda
Binler yüzbinler milyonlar
Sonra bir mısra havalanır ürkek
Bir uykuyu cananla beraber uyuyanlar

İstanbul deyince aklıma
Yahya Kemal gelirdi bir eyyam
Şimdi Orhan Veli gelir
Demindenberi dilimin ucundasın Orhan Veli
Demindenberi senin tadın senin tuzun
Senin şiirin senin yüzün

Yaralı bir güvercin misâli
Başımın üstünde dolanır durur
Gelir sessizce konar bu şiirin bir yerine
Neresine mi arayan bulur
Erbabı bilir
Deli eder insanı bu şehir deli
Kadehlerin çınlasın Orhan Veli

İstanbul deyince aklıma
Sait Faik gelir
Burgaz adasında kıyıda
Bir çakıлтаşı seslenir
Mavi gözlü bir çocuk büyür döne döne
Mavi gözlü bir ihtiyar balıkçı gencelir küçülür
İkisi bir boya geldi mi Sait kesilirler
Bütün İstanbulu dolaşırlar elele başbaşa
Ana avrat küfredeler uçan kuşa eşe dosta
Sivriadada da martı yumurtası toplarlar çilli çilli
Ziba mahallesinde gece yarısı
Sabaha Galatadan geçer yolları
Maytaba alacakları tutar kahvede
Zararsız bir deliyi
Ula Hasan derler gazeteyi ters tutaysun
Çaktırmadan gazetesini tutuştururlar fakirin
Sonra oturup sessizce ağlarlar

İstanbul deyince aklıma
Sait Faik gelir
Taşında toprağında suyunda
Fakirin fukaranın yanı başında
Bir kalem bir yürek bilendikçe bilenir
Kıldan ince kılıçtan keskin
Hep iyiden güzelden yana
Hep kimsesizlerin

İstanbul deyince aklıma
Saidin son yılları gelir
Hey Allahım en güzel çağında Saide
Dört beş yıl ömrün kaldı denir
Sait Sait olur da nasıl dayanır

Mavi gözlü çocuk boşverir ölüm haberine
İhtiyar balıkçı pis pis düşünür
Bir zehir yeşilidir açılır
Bir yeşil ki ciğerine işler adamın
Bir yeşil ki kasıp kavurur
Küçük mavi çocuk
İhtiyar balıkçı
Ve dilimize bulaşan zehir yeşili
İstanbul çalkalandıkça bu denizlerde dipdir
Dilimiz yaşadıkça yaşasın Saidin şiiri

İstanbul deyince aklıma
Sabiyem gelir
Sabiyem boynundan büyük bir demetle
Sarıyerden gelir Pendikten gelir
Bahar nereden gelirse velhasıl
Sabiyem oradan gelir
Ne delidir ne divane
Aslını ararsan çingenedir
Tepeden tırnağa güneştir
Topraktır
Anadır
Analar içinde bir tanedir
Biri sırtında biri memesinde biri karnında
Karnı her daim burnundadır

Canını mendil gibi takar dişine
Yürekten bir şeyler katar işine
Bir ucundan girer şehrin ötekinden çıkar
Alçakgönüllüdür Sabiyem
Hem maşa satar, hem göbek atar
Ver bir çeyrek güzelim der
Neyse halin o çıksın falin
Canı çıkar Sabiyemin falı çıkmaz
Sonra anlatır dün gece başına gelenleri
Görürüm üryamda bir sarı yılan
Cenabet uğraşır durur benimlen
Uyanır bakarım benim bebeler
Yatağın ucuna kaymış
Ayağımın parmaklarını emer

İstanbul deyince aklıma
Bir basma fabrikası gelir
Duvarları uzun masaları uzun sobaları uzun
Dal gibi dalyan gibi kızlar çalışır bütün gün ayakta
Kanter içinde mahzun
Yüzleri uzun elleri uzun günleri uzun
Fabrikada pencereler tavana yakın
Al topuklu beyaz kızlar dalga geçmeyin
Dışarda ağaçlar dizi dizi
Duvarlar duvarlar uzun duvarlar
Niçin ağaçlardan ayırdınız bizi
Dışarda tarlalar turuncu asfalt mosmor
Dışarda dışarda dışarda
Mevsim gürül gürül akıp gidiyor

Ondokuz yaşında Eyüplü Gülsüm
Dalmış beyaz köpüklü akışına ipeklilerin
Kötü kötü düşünüyor
İpeğin akışına doyum olmaz
Ama gel gör ki ipekli emrimeden oğlana don olmaz
Bir top amerikan bezi sakız gibi beyaz
Bir top amerikandan neler çıkmaz
Perdeler yatak çarşafı çoluğa çocuğa çamaşır
Sakız gibi ağarmış bir top amerikan bezi
Gülsümün gözleri kamaşır
Üçüncü oğlanı doğururken Gülsüm
Bir top amerikana hasret sizlere ömür
Gülsümlerin sürüsüne bereket
Yerine bir Gülsümcük bulunur elbet
Gider Gülsüm gelir Gülsüm
Azrail ettiğin bulsun

İstanbul deyince aklıma
Ağına kadar soğan yüklü bir taka gelir
Sülyen kırmızısı üstüne zehir gibi yeşil
Samsundan Sürmeneden Sinoptan
Yaz demez kış demez mutlaka gelir
Kirlı yelkeninde yeni bir yama
Demirinin pası gelir dilime
Nabızmda duyuram motorunun hızını

Canımın içine sokasım gelir
İri kalçaları pullu Denizkızını

İstanbul deyince aklıma
Takalar gelir
Alçakgönüllü kalender
Ya Pelengi Deryadır adları ya Şimşiri Zafer

İstanbul deyince aklıma
Koca Sinan gelir
On parmağı on ulu çınar gibi
Her yandan yükselir
Sonra Gecekondu gelir ardısıra
İsli paslı yetim
Eyy benim dev memesinde cüceler emziren acayip
Memleketim

(İstanbul Fetih Destanı'ndan)

Destanönu

İşte zamanın karanlığı, gece gibi;
Geçer bir gölge komadan.
İşte Tanrı nefesli sâhiller,
İşte Bizans kopmuş Roma'dan,
Sakalları uzamış keşişler sırtında,
Bahar hâlinde bir yük:
Sur örülmüş kıyılarda yokluğa taraf,
Taşlarla, kıskançlıkla ağır ve büyük.

Eski İstanbul, ruh kadar eski,
İnsan daha fazla eskiyemez ki.

Bir boşluk ki göller tadında uzun,
Ya hiç'e uzanmış vaktimiz, ya hep'e.
Yedi meçhûl üstüne açılmış,
Yedi tepe.
Haliç, dünya öküzünün boynuzu, hiç kımıldamaz,
Kımıldar bir kapalı su.
Geçer, asırlar gövdesine, aydınlık,
Uyumayanların uykusu.

Eski İstanbul, hâtıralardan eski,
Göresin usul usul gez ki.

Târümar olmuş,
Dârâ'dan, Sardanapal'dan anlar.
Gemilerle, kervanlarla dolmuş, çırılçıplak,
Aşk kaybedenler, bulanlar.
Çağ çağ kapılarında durmuş,
Nesilleri Asya'nın, bu bakış ahû diye.
Sormuş sıcak rüyasını,
Peygamberin orduları, "Hu", diye.

Eski İstanbul, eski,
Geçmiş günleri kimse söyleyemez ki.

Saz sesleri gelir, din uğruna çarmıha gerileceklerden,
Belki çarmıhsınız, belki sazsınız.
Ölümlerden hangisi gerçek,
Anlıyamazsınız.
Farkedilmez Doğu ve Batı.
Hayâller dolusu cenaze, düşüncelerden.
Ayaklarınızın, ayaklarınızın,
Ayrılışı yerden.

Eski İstanbul, yakın ve eski
Öyle bir ses ki.

Can ile ten susamış, susamış,
Geçmiş de nice güzeller aradan.
Osmanlı Padişahı Sultan Mehmet,
Bir seher, kadırgalarını yürütmüş karadan.
Aşk ile döktüğü toprakları bir bir dizmiş,
Çevirmiş hülyânın her yanını.
Lâle gibi vermiş, bir akşam güneşinde,
Yiğit yeniçeri, canını.

Eski İstanbul, çok eski,
Rüzgâr, şahadete varasın, es ki.

Dil farkı, din farkı iyice azalmış o srelerde,
Bir sis ki bahçeleri, yüzü, cihanı kaplar.
Yeniden güne çıkmış, yeniden hayata, mahzenlerden,
Nur ve hayâl olmuş ellerin yazdığı kitaplar.
Yrmş yürümüş hillleri Türklerin,
Allahın havalarına, yalnız ve tek.
Serdengetilerle, akıncılarla
Buradan başlamış dnyyı sevmek.

Eski İstanbul, hem rahat, hem eski,
Yaşaması yle tez ki.

İstanbul'u dinliyorum

İstanbul'u dinliyorum, gözlerim kapalı;
Hafiften bir rüzgâr esiyor;
Yavaş yavaş sallanıyor
Yapraklar ağaçlarda
Uzarlarda, çok uzarlarda
Sucuların hiç durmayan çingirakları;
İstanbul'u dinliyorum, gözlerim kapalı.

İstanbul'u dinliyorum, gözlerim kapalı;
Kuşlar geçiyor, derken
Yükseklerden, sürü sürü, çığlık çığlık:
Ağlar çekiliyor dalyanlarda;
Bir kadının suya değiyor ayakları;
İstanbul'u dinliyorum, gözlerim kapalı.

İstanbul'u dinliyorum, gözlerim kapalı;
Serin serin Kapalıçarşı,
Cıvı cıvı Mahmutpaşa,
Güvercin dolu avlular.
Çekiç sesleri geliyor doklardan
Güzelim bahar rüzgârında ter kokuları;
İstanbul'u dinliyorum, gözlerim kapalı.

İstanbul'u dinliyorum, gözlerim kapalı;
Bir yosma geçiyor kaldırımdan.
Küfürler, şarkılar, türküler, laf atmalar.
Bir şey düşüyor elinden yere;
Bir gül olmalı.
İstanbul'u dinliyorum, gözlerim kapalı.

İstanbul'u dinliyorum, gözlerim kapalı;
Başında eski âlemlerin sarhoşluğu,
Loş kayıkhaneleriyle bir yalı.
Dinmiş lodosların uğultusu içinde.
İstanbul'u dinliyorum, gözlerim kapalı.

İstanbul'u dinliyorum, gözlerim kapalı;
Bir kuş çırpınıyor eteklerinde.
Alnın sıcak mı değil mi, biliyorum;
Dudakların ıslak mı değil mi, biliyorum.
Beyaz bir ay doğuyor fıstıkların arkasından;
Kalbinin vuruşundan anlıyorum;
İstanbul'u dinliyorum.

İstanbul türküsü

İstanbul'da, Boğaziçi'nde,
Bir fakir Orhan Veli'yim;
Veli'nin oğluyum,
Târiksiz kederler içinde.

Urumelihisarı'na oturmuşum;
Oturmuş da bir türkü tutturmuşum:

"İstanbulun mermer taşları;
Başıma da konuyor, konuyor aman, martı kuşları;
Gözlerimden boşanır hicran yaşları;
Edalı'm,
Senin yüzünden bu hâlim."

"İstanbulun orta yeri sinema;
Garipliğim, mahzunluğum duyurmayın anama;
El konuşur, sevişirmiş; bana ne?
Sevdalı'm,
Boynuna vebâlim!"

İstanbul'da, Boğaziçi'ndeyim;
Bir fakir Orhan Veli;
Veli'nin oğlu;
Tarifsiz kederler içindeyim.

OKTAY RİFAT

(10 Haziran 1914 - 18 Nisan 1988)

İstanbul türküsü

Kasımpaşa kıyıları tersane
Bir kız sevdim alimallah bir tane
Her dem sevdaliya kız mız bahane
Top çiçeğim deste gülüm
Canım İstanbulum
Aman aman bahane

Gittim baktım şıkır şıkır Balıkpazarı
Üç tek attım sarhoş oldum ayak üzeri
Üç doluya üç tanecik badem şekeri
Top çiçeğim deste gülüm
Canım İstanbulum
Aman aman badem şekeri

İstanbul şiiri

İstanbul'un üstüne güneş doğdu
Salih Reis'in Deniz Kızı çatanası
Yemiş'ten Sarayburnu'na kadar
Yakamozlu bir kuşak çekti sulara
Sabahçı bir horozla bir oldu da
Gazhane'den önce
Uzun uzun öttü İstanbul'da
Suların şapırtısı bir yana
Dal sesi kanat sesi bir yana
Uyanık işçilerin sabahçıların nöbetçilerin
Gürültüsü bir yana
Bu ilk sesiydi İstanbul'un

İstanbul'un üstüne güneş doğdu
Elâ gözlü sekizinde bir besleme
İlk halıyı çırptı pencereden
Mahallebicinin çingırağı iskelede
Başladı sabah türküsüne

Taksim meydanında sıra konaklar
Çingır mıngır çingır mıngır
Gölgesinde satıcılar pinekler
Çingır mıngır çingır mıngır
Fıkardan geçilmiyor sokaklar
Çingır mıngır çingır mıngır
Aman aman yok mu bunun çaresi

Bozburun önünde bir gemim battı
Çingır mıngır çingır mıngır
Gündelik bir soğan ekmeğe gitti
Çingır mıngır çingır mıngır
Mehmed'im gurbette eridi bitti
Çingır mıngır çingır mıngır
Aman aman yok mu bunun çaresi

İstanbul'un üstüne güneş doğdu
Çıktı silkinerek gecenin içinden
Kız gibi minareleriyle Süleymaniye
Sultan Ahmet Sultan Selim Fatih camileri
Türebeler çeşmeler sebiller
Aldılar aydınlıkta yerlerini
Şakımaya başladı bülbül gibi
Bağdat köşkünün çinileri
Hepsi de alın teri
Hepsi de el emeği
Bir yaprak düştü döne döne şadırvana
Bir kumru su içti şadırvandan
Üsküdar'ın fakir evleri göründü uzaktan
En arkada Çamlıca tepeleri

İstanbul'un üstüne güneş doğdu
Bir tiren kalktı Haydar Paşa'dan
Pendik'e doğru
Ne koklaşa koklaşa öpüşen
Ne ağlaşan
Ne el ne de mendil sallıyan oldu
Haydarpaşa'dan Pendik'e kalkan tiren
Tirenden başka her şeye benziyordu
Beygire benziyordu meselâ
Tavşana benziyordu
İşin tuhafı
Pireye benziyordu
Haydarpaşa'dan Pendik'e kalkan tireni
Bir oğlan çocuğu gördü
Benzetti oyuncağına
Güldü
Sen misin gülen
O bizim beygire tavşana pireye benzeyen tiren
Yavuz bir katar kesildi birdenbire
Kara kara dumanlar saçtı bacasından
Bir gürültü bir çalım bir eda

Bostancı'ya geldiği zaman
Düpedüz aslana benziyordu
Artık dört bir yandan
El sallıyan mı istersin
Mendil sallıyan mı istersin
Tepinen zıplayan mı istersin
Saçını başını yolan mı istersin
Şapkasını havalara fırlatan mı istersin
Taklak atan
Ellerinin üstünde yürüyen mi istersin
Türlüsü iki gözüm türlüsü
Tirene gelince
Çalımından olacak
Bir kat daha arttı gürültüsü
Bir aralık gösteriş olsun diye
Raylardan çıktı tarlalardan yürüdü
Dört numaralı vagon
Aldı başını denize indi
İki numaralı vagon sola saptı
Üç numaralı vagon
Gelincik toplamaya başladı kırlarda
Gelgelelim lokomotif
Bu çatık kaşlı çoban
Bir çığlıkta topladı hepsini arkasına
Pendik'e vardıkları zaman
Beygire tavşana pireye benziyen tiren
Kuluçka bir hindiye benziyordu

İstanbul'un üstüne güneş doğdu
Bir kamyon koptu Baruthane deresinden
İçinde kırk tane işçi vardı
İşe gidiyorlardı
Bir hususi söktü İstiklâl caddesinden
İçinde bir herifle bir karı vardı
O işe gidiyorlardı

İstanbul'un üstüne güneş doğdu
Sefere çıktı Harbiye Fatih
Beyazıt Yedikule tıramvayları
Dükkânlar açıldı birer ikişer
Kazlıdağ'da ırgat kahvesinde
Konya'nın köylüğünden Satılmış
Bıyıklı bir adama yalvarıyordu

Elini öpeyim beyim
Ayağını öpeyim beyim
Bir öküz vardı:
Kız gibi beyim
Sizlere ömür bıldır açlıktan öldü
Hayvan kötü dedim Hasan'a
Ot getir dedim Hasan'a
Ot ne ki dedi Hasan
Ot be bilmez misin otu
Ot yok dedi Hasan
Bir öküz vardı beyim
Babayiğit mi babayiğit
Elini öpeyim beyim
Ayağını öpeyim beyim
Bir uşak vardı
Sıtmadan öldü beyim
Sıtmadan beyim ecel
Evet beyim

Anası kahrına dayanamadı
Buğday da kavruluverdi mi sana
Elini öpeyim beyim
Ayağını öpeyim beyim
Bir öküz vardı beyim
Bir uşak vardı
Anası vardı beyim

Beyim

İstanbul'un üstüne güneş doğdu

Erenköy'lü arabacı Mestan
İstanbul'un üstüne güneş doğduğu zaman
Kozyatağı'nda arabacılar kahvesinde
Bir kahve içiyordu rüyasında
Arabalar arka arkaya
Çınarın altındaydı
Bir hal vardı bugün atlarda
Mestan farkındaydı
Habire kış atıyordu Sarıkız
Nuri'nin kısrağı
Ali'ninki yeri eşiyordu
Receb'inki esniyordu
Esniyordu ama
Aması var
Bütün iş Receb'in atında
Receb'in atı diye düşündü Mestan
Dur bakalım diye düşündü Mestan
Dur bakalım
Ne gösterecek ayine-i devran
Ayine-i devran
Tuhaf bir suret gösterdi
Receb'in atı
Verdi tekme yi ardındaki arabaya
Döküldü mü sana
Arabanın içindeki
O cânım selvi resimleri
Çeşmeden su dolduran kız
Yeşil boyalı manzara

Fıstık ağacı
Aynalı çeşme
Döküldü mü sana
Kaldırma
İş bu kadarla kalsa iyi
İyi diye düşündü Mestan
Bir hal vardı bugün atlarda

Mestan farkındaydı
Arabalar arka arkaya
Çınarın altındaydı
Aaaaa
O ne
Çeşmeden su dolduran kız
Bir ustura aldı eline
Yanaştı Mestan'ın arabasına
Yeni boyattım demeye kalmadı
Arabanın mavisine
Şöyle bir çizik attı
Vay ölüsü kandilli
Ben sana gösteririm diye düşündü Mestan
Ama bir hal vardı bugün atlarda
Buyurun bakalım
Dişlerini gösteriyordu
Düldülü Mestan'ın
Hem de kime
Mestan'a
Tüymenin zamanı diye düşündü Mestan
Tam
Yavaş
Yavaş
Usul
Usul
Sıvışacağı sırada
Bir kışneme bir kışneme bir kışneme
Bir toz duman
Neymiş
Arabacılar
Sırtından geçiniyormuş atların
Bir kâr varmış ortada
Diyelim günde on lira
Bu on liranın bir lirası
Atların kursağına gidiyormuş
Dokuz lirası

Cup arabacının koynuna
Ha ha
Lâfa bak sen
Al takke ver külâh
Dert anlatan müşteriye
Kimmiş peki
Kimmiş
Arabayı süren
İdare eden
Kimmiş
Düldül' miymiş
Ha ha
Güleyim bari
Amanın
Bir tekme ama ne tekme
İndi karnına Mestan'ın

İstanbul üstüne güneş doğdu
Titremeye başladı Mahmutpaşa yokuşunda
Uçurtma kâğıtları gibi alaca bulaca
Amerikan basmaları
Fes renkleri havaiileri toz pembeleri
Hafif zarifleri kibarları inceleri
Ağırbaşlıları hoppaları nazlıları
Suluları zirzopları delileri
Alılları morluları
Dallıları güllüleri
Develileri fillileri
Türlüleri
Basmanın ucuzu burada bulunur
Metresi iki yüz ona satılır
İki yüz onluk basmalar şu zamanda
İki giyişte delinir

Hele efendim, öyle efendim, paralar gibi çitilenirse hiç dayanmıyor
efendim. Bizim kel beslemeye o kadar söylüyorum efendim, dinletmek

ne kabil efendim. Geçen gün aldım elime nalını efendim, koydum beslemenin elini musluğun taşına efendim, sen misin söz dinlemeyen, vurdum tırnaklarının dibine dibine efendim. Her şeyin bir haddi var efendim. Evet efendim, sepet efendim. Edepsiz nalını görünce korkudan donuna kaçırmış efendim. Bizim Fehim Paşaların Sadberk Hanımı vardır efendim. Allah selâmet versin, işte o Sadberk Hanım efendim, maşayı kızdır yak hınzırın kıcını dedi efendim. Edep yok ki kıcını yakasın efendim. Hele bu köylü takımı, hâşâ min-huzur hepsi de mâlûm efendim. Evet efendim, sepet efendim. Eskidenmiş o efendim. Ben beslemenin donuna kaçırıldığını görünce efendim, koydum elini musluğun taşına tekrar efendim, vurdum efendim tırnak diplerine nalınla efendim. Kanlı çamaşır daha bir güzel oluyor efendim. Çivit yerini tutuyor efendim. Köylü takımında edep olmadığı için efendim, çamaşıra biraz kan damlatılırsa efendim, başka türlü oluyor efendim. Şimdi toz pembesi pek moda efendim. Maviyi hiç sevmem zaten efendim. Evet efendim, sepet efendim.

İstanbul'un üstüne güneş doğdu
Kapılar açıldı birdenbire
Ekmek derdine on bin çocuk
Döküldü kaldırıma
Ali
Bu on bin çocuktan biri
Kendini bilmezdi ama
Tam dört buçuk yaşındaydı
Amerikan tarakları geldi
Gömlöklere yakalara balena
Var ya hani
Onlardandı işte Ali
Üç buçuk yaşında başlamıştı ticarete
Eh bugün şöyle böyle
Bir esnaftı Köprü üstünde
Gelgelelim
Daha üç sene olduğu için memeden kesileli
Birçok şeylerin cahiliydi
Meselâ meselâ

Para hesabını bilmezdi
Saati bilmezdi
Ama bak
Neler de bilirdi Ali
Efendim
Öksüzlüğü bilirdi
Dilenmesini bilirdi
Aç kalmasını bilirdi
Uzatmıyalım
Bilirdi oğlu bilirdi
O sabah kaldırıma
Çıkınca Alicik
Berberin kanaryası
El etti bizim Ali'ye
 Ali be
 Merhaba yahu
 Nereye böyle erken erken
 İnsan bir merhaba der geçerken
 Hele dur bakalım
 Bir kahvemizi iç
 İki lâf atalım
Ali de kanaryaya el etti
 Merhaba birader
 Merhaba
 İşim acele de
 Ne var ne yok
 Berber nasıl
 Kedi nasıl
 Komşular ne âlemde
Kanarya güldü
Açtı kapısını kafesinin
Ali'nin yanına geldi
Konuşa konuşa yola çıktılar
Ali tabakasını çıkardı
Birer cıgara yaktılar
Ali ile kanaryanın

Cigara içtiğini gören bir kadın
Şunlara bakın dedi
Şunlara bakın
Bir şey sanıyorlar kendilerini
Burası İstanbul ayol
Kendinize gelin

Ali pişkin çocuktu
Kanarya desen pişkin kuş
Gün görmüş eyyam geçirmiş
Boş verdiler
Bir tıramvaya asılıp
Köprü üstüne vardılar

Kanarya tıramvaydan iner inmez
Bağırmaya başladı
Amerikan tarakları geldi
Gömleklere yakalara balena
Bastonlu altın gözlüklü
Kıranta bir bey
Sevsinler seni dedi
Maşallah
Tıpkı kuşa benziyor
Ne de yanık sesi var

Ali parmaklığa dayanmış
Denize tükürüyordu
Vapurlara bakıyordu
Gelen geçen mavnalara bakıyordu
Kanarya bağıırıyordu
Göleklere yakalara balena
Amerikan tarakları geldi

Kırk beşlik bir bayan
Kanaryayı görünce
Bir yaşına daha girdi
Çıkardı nüfusunu
İki yaş indi
Başka bir bayan sinirlendi

Bir herif
Bir tokat attı kanaryanın ağzına
Başka bir herif
Ali'nin kışına bir tekme vurdu
İftira diye bağırdı biri
Biri de vatan haini diye bağırdı
Öteki

Allah belânı versin dedi

Kuş ha

Töbeler töbesi

Ali pişkin çocuktu
Kanarya desen pişkin kuş
Gün görmüş eyyam geçirmiş
Boş verdiler
Köprü'den kalkıp
Beyazıt'a gittiler

Boğaziçi'nde ayın ondördü

Ben Boğaziçi'nde ayın ondördü
Nazlı nazlı, aheste beste... derken zil zurna
Def keman dümbelek çiftenağra
Hey babam hey...
Yamandır Boğaziçi'nde ayın ondördü yaman
Çileden çıkarır adamı dinden imandan eder
Komaz zengin fakir farkı
Kör eder, sağır eder, dilsiz eder.
Kimi der ki, "Gel de inanma Allah'a
İspatı işte ortada
Bu şehráyin, bu nûr...
Yeter ki ruh olsun insanda.
Ruh ruh.. üst tarafı yalan
Para mal mülk han hamam yalan
Şu karşıki koru benimdir ya
Şu yalı, şu çayır, şu fabrika
Ama sonra
Sonunda zengin fakir bir arada."

Bir yanda pırıl pırıl Göksu testileri
Ayışığında dipdiri, büyümekte kolları, elleri...
Bir yanda ağlar, alabanalar
Yavaş yavaş uyanan fakir balıkçı köyleri
Bir yanda yalılar, sahilsaraylar
Kimi yanmış, kimi çökmüş, kimi...
Kiminin Hürriyet'te beli bükülmüş
Kiminin Hürriyet'te atılmış temeli.
Bir yanda betonarme kübik yalılar
Betonarme kübik yalıların salonlarında
Mor kadife yastık üstüne çiğ beyaz
Yağlı boya hülyalı bir mehtap.
İki sahil boyunca yalılar
El ele diz dize sıralanırlar
Şevki Paşa yalısı, Zarifi Bey'in yalısı
Elmasyan'ın yalısı, Sabuncular'ın yalısı
Mısırlı'nın yalısı, Arnavut'un yalısı, Acem'in yalısı
Amcanın yalısı, dedenin yalısı, silsilenin yalısı
Ali Bey'in, Hasan Bey'in, Hüseyin Bey'in yalısı
Yezid'in yalısı, hıncırın yalısı, domuzun yalısı
Kedinin köpeğin yılanın çıyanın yalısı
Yalısı da yalısı da yalısı da yalısı.

CAHİT IRGAT

(21 Mart 1916 - 5 Haziran 1971)

İstanbul

1.

Uçsuz bucaksızlık ortasında
Gözlerinde görüyorum İstanbul'u
Karideslerin, ıstakozların

Midyeler şarkı söylüyor alabildiğine
Soluk soluğa, arzulu
Gözlerinde görüyorum İstanbul'u

Taşıtlar geçiyor kıyı kıyı
Denize salladın mı oltayı
Balıklar geliyor allı pullu
Gözlerinde görüyorum İstanbul'u

Uçsuz bucaksızlık ortasında
Gözlerinde görüyorum İstanbul'u

2.

Yağmurun en güzeli İstanbul'dadır
Ağ çektiği saatte balıkçıların
Yağmurun en güzeli İstanbul'dadır

Balıkçıların ağ çektiği saatte
Binbir ışık, binbir gül
Türküler söylediğim, ağladığım, güldüğüm
Kırk yılını yaşadığım İstanbul

Şimdi kadehimde ışık var
Kırıldı kadeh, döküldü güneş
İstanbul hasretine düştü arkadaş
Sarhoş değil, sevdalı, elbette ağlar
Ağ çektiği saatte balıkçıların
Yağmurun en güzeli İstanbul'dadır

3.

İstanbul'da ne var deme,
İstanbul'da ne mi var?
İstanbul'da İstanbul var.

Barbaros Meydanı

Biliyorum ayıp ve mânasız
Ama peşlerinden gidiyorum
Gezmeye çıktıkları vakit
Ana kız.

Utanır da belki
Anasının sırtındaki
Yeldirmeden,
Kız bir adım önde gider
Sezdirmeden.

Beşiktaş'ta Barbaros Meydanı
Sağı anıt, solu türbe
Ortası kare şeklinde,
Parkıdır yoksulların
Bilhassa yaz ayları.

Fidanların, mezarların önünde
Yontulu taşlar çepçevre,
Yer yer banklar konulmuş,
Meydana dolmuş millet
Sıra sıra oturmuş.
Ah genç kız kalbi,
Sıralara bakar elbet.

Meydanın ilerisi deniz kıyısı
Karaya çekilmiş kayıklar
İskele gazinosu yanda
Sulara dökülmüş ışıklar
Üsküdar şu karşısı.
O nemli topraklara
Ana çöker yorgun argın,
Kalmış gözü arkada
Kendi ayakta kızın.

En gürültülü şarkılar
Çalarken plakta
Onlar orda oturur
Denize bakarlar.
Avunmaya muhtaç bu gençlik
Ey kız anası ihtiyarlar
Ey denizlerden esen serinlik!

Yaz akşamında İstanbul

Cami avlularında dualar sinmiş kuşlar
Gün vuran kubbeler altın yaldızlı fanus
Tepelerde sarışın bir rüya Temmuz
Ufukta renklerin cümbüşü başlar
Mercan kanatlariyle kolan vuruyor kuşlar

Selvilerden bir hüzün eser; Eyüb'e
Mahzun Haliç akşamları paslı gibidir
O semtin fakir halkı dönerler bir bir
Ellerinde soğan ekmek gün vurmaz evlerine

Gündüzün telâşından sıyrılmış liman
Yorgun argın rıhtımlarda akşamın garipliği
Lodos meltemleriyle mahmurlaşan Adalar
Ve eğinde Marmara'nın en taze güzelliği

Köhneleşmiş yalılar uzak özlemler gibi
Mahûr beste duyulur hâlâ odalarından
Korularda bir devrin kaybolmuş saltanatı
Hayal gibi düş gibi akıp gitmede zaman

İstanbul

Kamyonlar kavun taşır ve ben
Boyuna onu düşünürdüm,
Kamyonlar kavun taşır ve ben
Boyuna onu düşünürdüm.
Niksar'da evimizdeyken
Küçük bir serçe kadar hürdüm.

Sonra âlem değişiverdi
Ayrı su, ayrı hava, ayrı toprak,
Sonra âlem değişiverdi
Ayrı su, ayrı hava, ayrı toprak.
Mevsimler ne çabuk geçiverdi
Unutmak, unutmak, unutmak.

Anladım bu şehir başkadır
Herkes beni aldattı gitti,
Anladım bu şehir başkadır
Herkes beni aldattı gitti.
Yine kamyonlar kavun taşır,
Fakat içimde şarkı bitti.

Küçük haberci bulut

Şimdi İstanbul'dan uzakta
İstanbul'u yaşamak ne hoş.
Al başını deli düşünce
Atlar gibi başıboş.

Önce çık köprüye Haydarpaşa'dan
Köprüde kadınlar bir hoş.
Etekleri rüzgârla kardeş
Gözlerinde balıklar sarhoş.

Sonra Lâleli'ye, tramvaylar
Ağzına kadar dolmuş.
Git bakalım, bulacak mısın
Gençliğini, ne olmuş?

Küçük haberci bulut, sen
Yosunlar kadar mayhoş
Kızları hatırlatma şimdi.
Bir varmış, bir yokmuş.

İstanbul

Orda, adamı düşündüren
denizler vardır
- ıslıklı ve berrak -,
şurda gemiler durmuş,
kimbilir,
zincirleri ne ağırdır.
Sarayburnu,
Kızkulesi,
Haydarpaşa...

Bak işte köprü,
Böyle ayak altında bütün gün.
İşte yollar gıcır gıcır,
İşte Sultanahmet Meydanı şu gördüğün.
Nihayet, ilerde deniz,
mis gibi balık kokar.
Daha sonra Adalar
ve hep çam ağaçları.
Oranın mehtabı tatlı olurmuş,
Öyle derler,
rüyadaymış gibi yaşar insan.

Galiba böyle görülür İstanbul,
bir kartpostal önünde durup
iştahla bakarsan.

İstanbul'a selâm

Ben unutsam ellerim unutmaz
Ellerim alışagelmiş havasına
Ayaklarım yadırgar başka kaldırımı
Gene gelirim içilecek suyum varsa

Atlarım tramvayına vapuruna
Geçerim karşısına bir kızın
Götürürüm onu dilediğim yere
Gönlüme göre hayal cıgaramın dumanında

Hiç aklıma gelir miydi böyle bakmak ona
Uzaktan fotoğraflardan kitaplardan
Şu cadde gezdiğim cadde
İşte seyrettiğim çarşısı pazarı

Ölürüm dayanamam hasretine
Kuş mu rüzgâr mı bulut mu
Götürsün oraya selâmımı
Desin bir garip var uzaklarda

İLHAN BERK

(18 Kasım 1918 - 28 Ağustos 2008)

İstanbul

İşte kurşun kubbeler şehri İstanbul'dasın
Havada kaçan bulutların hışırtısı
Karaköy çarşısından geçen tramvayların camlarına yağmur yağıyor
Yenicami Süleymaniye arkalarını kirli bir göğe vermişler
Hiç kımıldamıyorlar
Ayasofya elleriyle yüzünü kapamış bütün iştahıyla ağlıyor

İnsanlar sokak sokak çarşı çarşı ev ev
İnsanlar sırt sırta omuz omuza verip durmuşlar
Boyunları bükük
Yorgun asabi kederli kindar
Yığın yığın olmuşlar hepsi köprünün açılmasını bekliyor
Bir anda şehrin dört bucağına akacaklar
Bir anda iki ayrı kıtadaki insanlar gibi
Fatihliyle Beşiktaşlı sarmaş dolaş olacak

Sarı uzun yüzlü cesur işçiler
Dört köşe halinde veya dağınık bir şekilde durmuşlar
Hiç konuşmuyorlar
Benim onları birer birer çalıştıkları yerlere götürüp bıraktığım olmuştur

Hepsi dar kapanık yerlerde, sıkıntılı işlerde çalışanlar
Hepsi deli gibi severler yaşamayı
Bu en önde giden grup
Tophane'de Dikimevi'nde çalışır
Sekiz kızdır ancak üçü evlenmiştir
Bu saçları darmadağın asık suratlı delikanlılar
Kömür işçisidir
Bu üç kız, Beyoğlu'nda büyük bir mağazada tezgâhtar
Bunlar yol amelesidir
Bunlar vapur işçisi
Öbürleri duvarcı hamal ırgat kayıkçı
Hepsi bu gök altında sarmaş dolaş olmuş yürüyorlar

Dünyada işlerine giden insanları görmek kadar güzel bir şey yoktur
(Biliyorum artık akşama kadar onları hiç görmeyeceğim)

Durduğun yerden İstanbul köprüsü tramvayları mavnalarıyla sanki yürüyor
Bu sislerin ve bulutların arasından en sonra harekete geçen kız kulesidir

Kayıkların direklerin insanların üzerine
Büyük bir bulut gelip durmuştur
İşte karın karına vermiş motorlardaki balıkların üstlerine yağmur yağıyor
Bir defa olsun akıllarına gelmemiştir
Gözleri pırıl pırıl balıkların
Bir İstanbul göğü altında ağlamak
Hepsi denizde geçen hayatlarını düşünüyorlar
Dokunsanız ağlayacaklardır

İstanbul açları tokları hastalarıyla aynı kıta üzerinde bulunuyor

Bu saatte dünyada sabahtır
Bu saatte yeryüzünün birçok limanlarına gemiler girip çıkar
Büyük insanlar balıktan dönerler
İstanbul bin göz bin dudak halinde ayakta
İşte sırayla kalkan kepenklerin gürültülerini duyuyorum.

Camlar siliniyor

Tramvayların havayı yarıp geçtiklerini görüyorum

Tünel'de vagonların ışıkları yandı

Gülhane Parkı'na güneş vurdu

Fatih'teki "Garipler Mahallesi"nde şimdi sadece çocuklar kalmıştır

Edirnekapi tramvaylarında iğne atsan yere düşmez

Sanki bir can pazarı kurulmuştur

Uyuyan şehirleri evlerini Allahı satıyorlar

Bu saatte istanbul insanı deli eder

Bu saatte yeryüzü çalışan insanların elindedir

Bu saatte düşman uykudadır

İstanbul'un çalışkan fakir halkını

İşleri başında görüyorum

Kapanık sokaklarda kunduracılar

Bazıları elektrik bazıları gaz lambası altında çalışıyor

İki yana açılmış kollarıyla havalanmak üzere olan kuşlara benziyorlar

Hepsinin başları önlerinde

Hepimiz ayaklarımızın rahatlığını ellerine bırakmışız

Memnunuz

Demirci kızgın ateş önünde çeliğe su veriyor

Bakkal ayakta ellerini kavuşturup durmuş

Yorgancı bir sıra kırmızı gülleri sıraya koydu dikecek

Eski elbiseciler kapılarının önlerine çıkıp oturdular

Kapalı çarşının küçük esnafları el kadar dükkânlarını açtı

Mercan yokuşu tıklım tıklım
Sabahla işe giden o insanların hepsi ayakta
Ben bu sokağın öğle paydosundaki halini bilirim
Ellerinde ekmekleriyle işçiler
Yan sokaklara çöküvermişlerdir
Kadınlı erkekli
Bir an makinelerden yağlardan kurtulmuşlardır
Gelip geçenlere garip bir şekilde bakarlar
(Bu bir an işten ve dünyadan uzak saatlerde
Onların akıllarından geçenleri bilmek isterdim)
Hiçbir zaman büyük ve ölmez olduklarını bilmezler

Dünyaya sade çalışmaya ve cefa çekmeye geldiklerine inanmışlardır
Bütün fukara sokaklarda kalabalık halk mahallelerinde
Durgun ve düşünceli yüzleriyle onlar vardır

Marangoz hem tahtayı ölçüyor hem şarkı söylüyor
Kitapçı bize yeryüzünü unutturan kitapların tozunu alıyor
Tekrar yerine koyuyor
Havada
Çalışan insanların sesleri
Manav çamurların ve yağmurun arasından karpuzlarını kurtarıp sıraya koyar

Bakırcı ip gibi ince kırmızı ve halis bakırdan memnun
İki eliyle bir kulp yapıyor, sonra bozuyor
Berber aynalarını aletlerini koltuklarını temizlemiş makası elinde bekliyor
Terzi ütüsünü almış omuzlarına yuvarlaklık veriyor sonra iğneyi alıyor
Mürettip daima yanı başında duran büyük adam isimlerini bozmadan
bağlayıp makineye veriyor

Eskici bir kadın kundurasının bir tekini bitirdi
Öbürüne başlayacak
Kahveci umumun arzusu üzerine eski çayı döktü yenisini demledi
Seyrisefer memuru yerinde
Gözünden hiçbir şey kaçmıyor

Ben arkamda bir gömlekle insanların arasındayım
Bu saatte İstanbul küçük insanlarındır
Hepsi işin ve çalışmanın o hür o kardeş dünyasına doğru yola çıkmışlar
Gözlerinde ümitli ve emin dünyası insanoğlunun
Neşeli veya kederli yüzleriyle
Hepsi cesur ve mağrurlar

(...)

Ben bu sokakların ağır bir öğle güneşi altında gerindiklerini bilirim
Kilise sokağının bütün bir sene sıkıntılı halkını seyrettim
Ermeni kilisesinin çan seslerine ezan sesleri karışırdı
Hâlâ uykusuz gecelerime musallat olan bu sokağın sıkıntılı kadınlarıdır
Göğün sonuna kadar alçalışını, gökyüzünün büyük ve aziz oluşunu
Ben bu sokaklarda seyrettim
İşleri için sabahla evini terkeden insanları gördüm
Sevdiğim eski kiliseleri camileri koca şehre bu sokaklar birleştiriyordu
Ben insana en yakın sıkıntıyı neşeyi bu sokaklarda gördüm
Benim dünyayı ve insanları bu sokaklardan ibaret bulduğum zamanlarım vardır

Vatanları milletleri hudutları birleştiren bir akşamüstüdür
İstanbul çalışmaktan yorulmuş dönüyor
Her yerde sıcak bir ter kokusu halkımın
Her yanda gürültüler

Dört yanın akşam
Üsküdar'da gaz lambaları yandı
Fatih daha yakınına sokulmuş insanların
Daha çözülmez olmuş insanlar

Yeniden açlığımızın şehri İstanbul'dasın
Beşiktaş ayağının altında kalır
Bu tramvay Aksaray'a gider
Bu Edirnekapi'ya
Elini uzatsan fakir Üsküdar'dasın

Beyoğlu'ndan gürültüler geliyor

Tamam akşam

Birtakım insanlar ellerini yüzlerini yıkayıp sokağa çıkmışlar

Daha çok geniş meydanlara köprülere caddelere gelip durmuşlar

Bir kısmı Yenikapı'ya Çakır'ın Gazinosu'na koşmuş

Bazıları Eyüp'e Kasımpaşa'ya Üsküdar'a çıkmışlar

Beşiktaşlı hemen caddeye ve denize nazır bir yere oturmuş

Hepsi geniş ve ferahlık veren meydanları seviyorlar

Hepsi iyi şeylere hasretler

Hepsi güzel günlere inanmışlar

Mutlaka büyük bir rahatlık olan denizi ve gökyüzünü görmeye çıkmışlardır

Denizde ve gökyüzünde

Hürriyetsiz hiçbir şeyin yaşadığı görülmemiştir

Herkes elinden geldiği kadar sever dünyayı

İşte dileğimce bir gök önündeyim

Birtakım insanların evlerine döndüklerini görüyorum

Bir anda hepsi yattıkları gibi uyuyacaklar

(Allahı düşünmeyi işsiz güçsüz insanlara bırakmışlardır)

Soğuk bir gece evlerin kapılarından pencerelerinden girip

Babîâli'ye gelip yaslanmış

Bu saatte Babîâli

Geceyi bir meme gibi emmektedir

Mürettepler az mumlu bir ışık altında sıralanmışlar

Harfler elinde

Kimi diziıyor kimi sayfa bağıyor

Yarın İkinci Bastil'in düşüşünü öğreneceğiz

Uyuyanları uyumayanları görüyorum

Sirkeci adamakıllı karanlık

Sultanahmet'te darağaçları hazırlanıyor

Çarşıkapı'da üç serseri karakolluk oldu

Bütün Fatih'i derin uykularda görüyorum

Kenar mahalleliler bir daha hiç kalkmayacaklarmış gibi uyumuşlar
Elleri kolları kaybolmuş, büzülmüşler
Dünyamızın sıcak yerlerine doğru kayıyorlar
Bu saatte uyuyan bütün insanlar akraba
Aksaraylıyla Eyüplü el ele vermişler, sımsıkı tutunmuşlar
Bazıları sırt sırta olmuşlar, dizlerini karınlarına çekmişler uyuyorlar
Bazıları ağızları açık olduğu halde daha rahat uyuyor
Erken yatanlarla geç yatanlar hep aynı uykuda buluşmuşlar
Her şeyden korkuyorlar
Avuçlarının arasına gece dolmasından, aralarına birinin girivermesinden,
bir sabah

uyanıvermemekten
Onun için sımsıkılar
İçlerinde açılanları kalkıp örtenler var
Şu anda Çin'in bir kenar mahallesinde uyuyanlardan haberleri yok
Dünyada yalnız olmadıklarını bilmiyorlar

Maçka Şişli güpegündüz

Düşünceli ve mahzunum
Bu saatte uyumayan insanları sevmiyorum
Bu saatte bütün insanlar uyusun isterim
Sabahla kalksınlar giyinsinler yıkansınlar işlerinin başında olsunlar
Eski İstanbul kalyonları kadirgalarıyla çoktan uykudadır
Fakir mahallelere beyaz atıyla Fatih çıksa yerinden kıpırdamazlar
Bu saatte İstanbul'un geniş ve ölümsüz yüreği
İnsanların dar ve kahrılı yüreğine karşıdır

Gayrı bütün encamıyla kurşun ağırlığında bir gece Dersaadet üzerindedir
Bu saatte Karaköy'deki Batumlu geveze salepçinin
Alaca kedisinden başka konuşacak kimsesi yok
Soğuk bir rüzgâr ikisini birbirine yanaştırmış kıpırdamadan duruyorlar
Bol mumlu bir ışık altında çalışan tramvay işçileri
Bir şarkı tutturmuşlar
Kazma sesleri arasından geliyor
Meksikalı zenci demiryolu işçilerinin şarkılarına benziyor

İstanbul'un bütün gece yarısı insanları kulak kesilmişler
Yani geceyi üzerilerine çekmemişler
Kayıkçı yattığı sandalın içinde doğrulmuş, dinliyor
Beygir üstünde iki yanı güğümle sarılı sütçü başını sallıyor
Bekçiler düdüklerini daha yavaş çalıyorlar
Süleymaniye kendini zorlayıp aydınlığa çıkmış, dinliyor
Ayasofya ellerini indirmiş
Memnun

(...)

İşte o nefis tertemiz gökyüzü İstanbul'un
Sabah olmuş
İstanbul tepeleri köprüleri sokaklarıyla çalışmaya iniyor
Peşin bütün kenar mahalleler ayakta
Peşin askeri fabrika işçileri
Sonra tahmil tahliye inşaat amelesi
Küçük memur küçük esnaf ayak satıcısı
Ahir garipler diyarsızlar
Yollara düşmüşler
Bu gürültü kalkan kepenklerin gürültüsü
Bu kalabalık Beşiktaş'a gidiyor
Bu geriden gelenler Çarşıkapı esnafı
Bunlar İstanbul emekçileri
Kasketlerini yana yıkmış yürüyorlar

Bu defa aç fakir İstanbul'u
Büyük surların dışından seyredeceğiz
Bir anda fakirler işsizler sökün edecek
Önünden yorgun düşünceli yüzleriyle geçecekler
Yeniden açılacak köprü dükkân fabrikalar
Yeniden katledilecek emeği
Fukara halkın
Birtakım insanların elindeki İstanbul'u
Rüyada gezer gibi geçeceksin
Dilin tutulmuşsa dönecek

Gözlerin daha büyümüş yüreğin daha dar
Yani bir efkârdır basacak
Öteden bir başka çeşitleri geçecekler
Fakir mahallelere caddelere yangın yerlerine doğru dağılacaklar

İstanbul'u ilk aydınlıkta görüyorsun
Üniversitesi karakolları mektepleri hapishaneleriyle
Kenar mahallelerden doğrulan içri bûğrû insanlarıyla
Kirlî göğü minareleri kubbeleriyle
İstanbul'u ilk aydınlıkta görüyorsun

Bu şehir aşktan değil şehvetten düşüp gebermeye hazır
Sabahla üç Çingene kızı kemanla "yolculuk var" şarkısını söyler
Yağmur altında bir adam sallanır durur sehpa
İki yanından uzamış saçlarıyla
Sevdiği kadından vatandan harplerden kaçmış birtakım insanlar geçer
Dünyayı ve insanları görmeye çıkmışlardır

Nefes nefese geçen işçi kabilelerini görünce rahatlayacaksın
Ama bir dakikada hepsini kaybedeceksin
Sonra yine İstanbul'la tek başına kalacaksın

Bir bahriyeli bu şehrin parkında gördüğü rüyalarından utanıp kaçtı
Kocaman gemi direkleriyle dolu gökyüzü için şiirler yazıldı
Birinde senin iyi yüreğin yoktur
Geceleri el kadar bayraklı gemiler kızların rüyalarına girip dolaşır
Bir meyvadır intihar sabah akşam bölüşülür
Rakının adı geçtiği yerde ayağa kalkılır
Fildişi kakmalı aşağılık bir gökyüzü çalkalanıp durur
Minarelerine takılan bulutların sarhoş olduklarını şairler söyledi
Sualler tanzim edilir yaşamaya ait, sorulmaz
Dört yanında Allaha söve söve yaşanır
Bir şehirdesin ki kimse seni tanımaz
Uzun fakat ölümsüz bir uykudan sonra
Yeniden çalışan insanların sesleri
Ovalar denizler üstünde

Demir dövenin ray döşeyenin
O erkek sesi sonsuz çalışmanın
Yedi tepeden birden

İşte 1944 sabahının insanları
Balıkçılar işçiler çocuklar
Çocukların kursakları ufacık
Elleri şiş
Kadınlar birbirlerine tutunup yürüyorlar
Ne kadar mümkünse o kadar mahzun insanlar

İşte gazeteler muhakemeler karaborsa
Ticaret siyaset propaganda

Her yerde sıcak nefesi insanların
Balıkçı motorları sırt sırta verip durmuşlar
Tramvaylar havayı oyup geliyor
Aç İstanbul tok İstanbul'a doğru taşınıyor

Sen köprünün demirine arkanı verip durmuşsun
Uzağındasın yanan şehirlerin
Yalnızlık Allaha mahsustur
Yüreğini ortaya koymuş bakıyorsun
Paris'i İstanbul'u Zonguldak'ı yapanlarla yüreğin

Kulağın hep çalışan insanların sesinde
Haliç'ten gürültüler geliyor
Bu iş başı düdüğüdür
Çalışan halkın ölümsüz halkın

Taze ekmek kokusu ilk Küçükpazar fırınlarından yayılır
İlk Unkapı köprüsü kıpırdar
Suratları asık adamlar geçer
Bir bulut başını çıkarıp kaybolur

İşte yeniden bir yağmur İstanbul'un üstünde

Bu gelip önünde durduğun
Sarı bir ışık altında uyuyan çocukların sokağıdır
Onları gözlerini çıkarıp avuçlarına bırakacak kadar sevdiğini biliyorum
Artık eski plaklar çalan kahveleri unut
Benimle ol

Bir anda bütün kıtaları dolaşan kuvvetli ve mükemmel bir gün ışığı önümde
Seni düşünüyorum

Sen genç orospular ölü padişahlar frengililer şehri
Seni demir parmaklıkların arkasından seyrettim
Kıtlıkların hürriyetsizliklerin elinde gördüm
Her defasında daha yalnız daha kimsesiz daha fakirdin
Her defasında kinlerin kahrın elinde yapayalnızdın
Bir yanınla aç bir yanınla tok gördüm
Her seferinde gösterişsiz halkın büyük emeğin çalışan insanlarınla güzeldin
Sisin dumanın yağın içinde bizimdin
Kalelerin surların katil kulelerin önümüzde duruyor
İyi yüreğinle demir atan gemilerin sevinçlerin kinlerin ihtiyar öfken çözülmüş
duruyor

Ölümsüz bakışın havai halin sıkılı yumruğunla önümüzden geçiyorsun

Aşklar ölümler başlanmamış işler gerinde duruyor

Sen büyük kederimizin şehri

Sen elimiz ayağımız

Sen bunca yılın açlıkları kinleri sefaletleri

Sen uğrunda şarkı yaktığımız destan düzdüğümüz

Asırlar ardı insanlar hep senin hasretini çekmiş

Seni beklemişiz

Sen çarşıların evlerin zindanların arasından doğrulmuş geçiyorsun

Önünde sevinçler işler gelecek günler doğrulmuş bakıyor

Sen büyük kederimizin şehri

Bir sen eskisin dünyamızda

Kulelerin minarelerin surlarınla

Vapurların limanların bankalarınla

Bir sen eskisin

Bir eskimeyen çalışan insanların emeği

Bir onların emeği göz nuru alın teri yenidir

Bir onların elinde güzelsin
Bütün onların eli göz nuru sıcak yüreği
Bir dokunsan her yerin
Sen çalışkan halkın şehri
Devletler milletler vatanlar geçti, sade iyi olan kaldı
Arabalar, sirmalar peşleri sıra boyunları buruk insanlar geçtiler
Ticaret siyaset tarih bir avuç iyilik, her dölden insanlar geçtiler
Yeniden arabalar ve zayıf ve şişman ve uzun ve kısa ve semiz birtakım
insanlar geçtiler

Dalkavuklar ölümler cebir peşleri sıra geldiler
Şairler zenginler fakirler her soydan hürriyet düşmanları geldiler
Kimse sana hakkını vermedi
Seni herkes gençler ihtiyarlar her boydan milletler sevdi
Her gelen sana köstek kelepçe yeni zincirler bıraktı
Her gelen açıkları kinleri arabaları surları devraldı
Zindanları şiddetli yalnızlığını kimsesizliğini daha genişletti
Harpler sulhler her çeşit insanlar seni olduğun gibi bırakıp geçtiler

Sen duvarlarını kederlerimizin yanı sıra daha kuvvetlendirdin
Sen nesilden nesile daha kuvvetlenen daha ölmezleşen cebri devraldın
Kalelerini yeni bilgilerle daha muhkem kurdun
Böyle seni her seferinde açıklıklarımızla daha yenilenmiş daha semirmiş

bulduk
Bir gün zayıflamadı kederimiz
Bir gün unutmadık kendimizi
Sen en bahtsız şehirlerin
Yığın yığın kötülükler pislikler kendine göre her yerde çözüldüler
Krallar padişahlar imparatorluklar geçtiler
Yeni insanlar yeni halkı yeni devletleri yeni şehirleri kurdular
Bu defa iyiler bu defa kötülükleri süpürüp attı
Bir sen eskisin dünyamızda
Bir sen sonu gelmeyen kederler kinler zulümler içinde
Bir sen aptalları budalaları uşaklarını peşin sıra sürüyorsun

Arkanda kötölükler yığın yığın kederler ağır şatafatlı takım taklavatlarıyla geliyor
Gerinde kederli soluk yüzler omuz silkişler daha mütehammil daha asil bekliyor
Bir açılсан bütün nimetler
Bir açılсан ümit
Bir açılсан kurtuluş
Bir açılсан çocuklar kadınlar erkekler şarkılar sulh
Bundan böyle senin önünde eğilmeler yalvarmalar
Bundan böyle işler devletler topraklar cumhuriyetler seninledir
Bundan böyle dünyanın ölmez şairleri seninledir
Bundan böyle paydos pisliklere çirkeflere cebre
Paydos yolunu kesen çamura kelepçelere boyunduruğa
Paydos zincirlere kara günlere topyekûn paydos

İstanbulu

Benim yerimde ol da sen
Tut bakalım kendini tutabilirsen
Yalanım yok vallahi kirvem
Kızda boy bos filinta gibi
Kalaylı bakraçta su gibi bir ten

Mini minnacık bir ağız
Gonca mı desem, nar çiçeği mi,
Sultanî kiraz mı desem?
Öyle işte kıpkırmızı.

Gözleri sanırsın çağla badem
Elleri "hanımeli" kokuyor
Saçları buram buram ful

Yalanım yok vallahi kirvem
Yanımdan geçiyor mu
Tepeden tırnağa İstanbul...

SALÂH BİRSEL
(1919 - 10 Mart 1999)

Sevdalı Ases

Kaç defa İstanbul oldunuz siz adamakılı
Sevdalardan gidip geldiniz ne vakit
Yalnızsanız yalnızlığınızda kalın amanın
Kaç defa Ases oldunuz siz sabahlardan

Ne vakit köprülerden geçtiniz siz amanın
Kaç defa yanıp söndünüz gençliklerden
Bitkinseniz bitkinliğinizde kalın tastamam
Kaç defa esmer oldunuz siz ikindilerden

Sizin saçlarınız elleriniz kaç Ases
Âşıksanız âşıklığınızda kalın amanın
Siz ne vakit uzunsunuz adamakılı
Kaç defa İstanbul oldunuz siz akşamlardan

İstanbul

“Sis” şairine ithaf edilmiştir

Salkım salkım tan yelleri estiğinde
Mavi patiskaları yırtan gemilerinle
Uzaktan seni düşünürüm İstanbul
Binbir direkli Haliç’inde akşam
Adalarında bahar
Süleymaniye’nde güneş
Hey sen ne güzelsin kavgamızın şehri

Ve uzaklardan seni düşündüğüm bugünlerde
Bakışlarımda akşam karanlığın
Kulaklarımda sesin İstanbul
Ve uzaklardan
Ve uzaklardan seni düşündüğüm bugünlerde
Sen şimdi haramilerin elindesin İstanbul

Plâjlarında karaborsacılar
Yağlı gövdelerini kuma sermiştir
Kürtajlı genç kızlar cive yapar karşılarında
Balıkpazarı’nda depoya kaçırılan fasulyanın
Meyvesini birlikte devşirirler
Sen şimdi haramilerin elindesin İstanbul

Et tereyağı şeker
Padişahın üç oğludur kenar mahallelerinde
Yumurta masalıyla büyütülür çocukların
Hürriyet yok
Ekmek yok
Hak yok
Kolların ardından bağlandı
Kesildi yolbaşların
Haramilerden gayrısına yaşamak yok

Almış dizginleri eline
Bir avuç vurguncu müteahhit toprak ağası
Onların kemik yalayan dostları
Onların sazı cazı villası doktoru dişçisi
Ve sen esnaf sen köylü sen memur sen entelektüel
Ve sen
Ve sen haktan bahseden Ortaköy'ün Cibali'nin işçisi
Seni öldürürler
Seni sürerler
Buhranlar senin sırtından geçirilir
İpek şiltelerin istakozların
ve ahmak kadınların selâmeti için
Hakkında idam hükümleri verilir

Haktan bahseden namuslu insanları
Yağmurlu bir mart akşamı topladılar
Karanlık mahzenlerinde şehrin
Cellâtlara gün doğdu
Kardeşlerin acısıyla yanan bir çift gözün vardır
Bir kalem yazın vardır
Dudaklarını yakan bir çift sözün vardır
Söylenmez
Haramiler kesmiş sokak başlarını
Polisin kırbacı celladın ipi spikerin çenesi baskı makinesi
Haramilerin elinde
Ve mahzenlerinde insanlar bekler
Gönüllerinde kavga gönüllerinde zafer
Bebelerinin hasreti içlerinde gömülü
Can yoldaşlar saklıdır mahzenlerinde

Boşuna çekilmedi bunca acılar İstanbul
Bulutların ardında damla damla sesler
Gülen çehreleri ve cesaretleriyle
Arkadaşlar çıktı karşıma
Dindi şakaklarımın ağrısı

Bir kadın yoldaş tanırdım
Bir kardeş karısı
Hasta ciğerlerini taşıdığı çelimsiz kemikli omuzları
Ve hüzünlü çehresiyle bebelerini seyrederdi
Cellatlara emir verildiği gün haramilerin sarayında
Gebeliğin dokuzuncu ayında
Aç kurtların varoşlara saldırdığı
Tipili bir gece yarısı
Sırtında çok uzak bir köyden indirdi
Otuzbeş kiloluk sırrımızı
Zafer kanlı zafer kıpkırmızı

Boşuna çekilmedi bunca acılar İstanbul
Bekle bizi
Büyük ve sakın Süleymaniye'ne bekle
Parklarınla köprüleriyle kuleleriyle meydanlarınla
Mavi denizlerine yaslanmış
Beyaz tahta masalarıyla bekle
Ve bir kuruşa Yenihayat satan
Tophane'nin karanlık sokaklarında
Koyun koyuna yatan
Kirli çocuklarıyla bekle bizi
Bekle zafer şarkılarıyla caddelerinden geçişimizi
Bekle dinamiti tarihin
Bekle yumruklarımız
Haramilerin saltanatını yıksın
Bekle o günler gelsin İstanbul bekle
Sen bize lâıysın

1944 Eylül, Akşehir

Bir gün İstanbul'da

Günlerden bir gün İstanbul'da
Sabah oldu eşya ısıdı
Bahçedeki horoz öttü
Horozun öttüğünü duyunca
Türkü tutturdu
Bir çiçek keyfine göre...

İşler bu yola döküldü mü,
İnsanoğlu durmaz
Yatağımdan kalktım
Kahvaltı ettim
Geceden kalma ne varsa
Ceketimi giydiğim gibi
Sokağa çıktım.

Bir rüzgâr esti hafiften
Sonra durdu.
Yağmur çiseliyecek gibi oldu
Bir tramvaya atladım
Doğru parka gittim
Sıranın birinin üstüne
Uzandım.
Gökyüzünü seyrettim.

Gökyüzü de bir türkü söyledi
Gökyüzünün türküsü de
Horozunkine, çiçeğinkine uygundu.
Öylesine maviydi gökyüzü
Öylesine derin
Öylesine sonsuz
Ama bıkılıyordu gökyüzünden

Kalktım kahveye uğradım
Bir çift söz ederim dedim.
Ahbap aradım.
Bulamadım.
Bulamayınca
Elim şakağımda,
Düşünmeye vardım.

Derken öğle oldu
İş yerleri boşaldı.
Cümle halkın karnı acıktı,
Ben de acıktım
Bir köfteci dükkânına girdim.
Köfteler kızardıkça
Ortalığı bir duman sardı
Bir soğan kokusu.

Öğleden sonra da geçti aynı minval üzere
Yalnız bir aralık
Bir sevda yaşadım düşümde
Büyük bir caddeden geçerken
Bir kadın görünce balkonda
Saçları alabildiğine sarıydı
Bugüne dek
Görmediğim acaip kuşlar havalanıyordu
Sabahlığında.

Sevdalandım düşümde
O benden habersiz
Akşam gelecek aşığına
Hazırlandı durdu aynasında.

Gönlü sevdayla dolanların
Son uğradıkları meyhane.
Bir yudum aldım da
Kendimi buldum kocaman bir denizde
Nelerin unutulup gittiği nelerin
İzi bile görünmeyen gemilerin.

Akşamları sokakları dolduran serinlik,
Bir kahvecinin
Kahvesinin bahçesini suladığı
Ânı hatırlattı bana.
Bütün gün taban teptim
İçimde bitkinlik.
Akşamı ettim.

Kısmeti kapalı gençlik

Melih'e

Maçka'dan aşağı bir tütüncü tanıdık
Bir şişe rakı bir merhaba maksat hatır
Her akşam ayaküstü birkaç lâf atardık
Ardımdan o kalkar dükkânını kapatır
Ben açardım İstanbul'a karşı rakımı

İstanbul'a karşı iç iç düşün bu ne iştir
Günün bir yarısı çamur öbür yarısı
Durup dururken başlayan o baş ağrısı
Bunca yıl yalan okuduk yalan söyledik
Aklına kim gelirse gelsin bağır ver veriştir

Üzgün kısmeti kapalı koca bir gençlik
Karşımızda canım İstanbul canım deniz
İçtik içtik kahrlandıık bunca yıl dilsiz
Kimdik ki yaşamımızı berbat ettiniz
Sizlere el uzattık düşman gibi itildik

Fakat İstanbul dev gibi büyük bir şehir
İyi kötü ne günler görmüş geçirmiştir
Geceleri yorgun çocuklarının terli
Alınlarında o doğurgan ana eli
Dinlendirir dizlerinde ümitlendirir

Kimse alamaz elimizden bu ümidi
Bunca yıl bu ümit bizleri tutan dimdik
Neydik düne kadar daha üç beş kişiydik
Çektik kapıları çıktık evlerimizden
Meydanlara sığmıyoruz kardeşler şimdi

İstanbul kışa hazırlanıyor

Dün, Köprü'nün korkuluğuna dayadım elimi
Buz gibi
Artık denize bakmak
Serinletmiyor içimi
Ne çare üşütüyor

İşten çıkınca karanlık basıyor
İnsanların hali daha telâşlı
Taşıtlar daha çabuk geçiyor
Böyle günler kısaldıkça sanıyorum ki
Kış daha çabuk geliyor

Tophane'nin önünde
Odun boşaltan kayıklar var
Sabahları gittikçe sis artıyor
Herkesin dilinde aynı şey
Odun derdi
Kömür derdi

Serseri bir çocuk
Üç aylık bir suç tasarlıyor
Ne güzel ağaçları denizi sevmeye başlamıştık
Şimdi olan bitene sebepsiz sıkılıyoruz
Lokanta her akşam daha dumanlı
Kahve her akşam daha kalabalık

Bir şey daha var
Bütün yaz aklımdaydı
Nedense bir türlü hatırlayamıyorum
İstanbul buzlu fotoğraf camlarında gibi donuk
Gene pembesi pembe, mavisi mavi ama
Ellerimizle eşya arasına bir şey girdi
Fakat düşünüyorum da sen hiç değişmedin
Sesin hep öyle sıcak, yüzün aydınlık.

İstanbul türküsü

İstanbul'un sokakları parkeden,
Yabancıyım, yok halimi farkedene,
Düşünmez mi sılasını terkeden,
İstanbul, İstanbul, üzme gönlümü,
Dertli defterine yazma gönlümü.

Dükkânlara eşyaları dizmişler,
Üzerine fiyatını yazmışlar,
Caddeleri cetvelinen çizmişler,
Bir yanda Üsküdar bir yanda Şişli,
Gezdim sokakları gözlerim yaşlı.

Sirkeci'de otel otel dolandım,
Beyazıt'ta havuz gibi bulandım,
Aksaray'da toz toprağa belendim,
Bu taraftan geçemedim çarşıya,
Kadın erkek hepsi çıkmış çarşıya.

Camlarına tül den perde germişler,
Sokakları demirlerle yarmışlar,
Yol boyunca sıra sıra durmuşlar,
Düdük öter vapur kalkar açılır,
Karşı yana korka korka geçilir.

Sinemaya gittim gördüm filimi,
Kapalıçarşı'da yuttum dlimi,
Bayıldım yokuşu büktü belimi,
Yorulmuşum çıkamadım yokuştan,
Caddelerden geçemedim bakiştan.

Der vâsf-ı sitayiş-i İstanbul

İstanbul şehri içre serseri gezüp
Semâ vü deryayı seyrü temaşa eyledim
Belki mahzun gönlümüz şâd
Gamlı hatrımız âbâd olur dedim
Baktım şöyle evleri var
Tarz-ı kadîm kârgir bina ahşab bina
Tarz-ı cedîd beton bina uzanır
Yolları var kaldırımdır parke asfalt dolanır
Sâkinleri kâfir olmuş islâm olmuş ne çıkar
Hepsi insan hepsi cana yakındır
Ben ol şehre hayran oldum tutuldum
Zira İstanbul büyüktür

Beyoğlu derler bir yer vardır gelüp durduk
Yeri güzel halkı güzel nimeti bol
Dilberleri nazlı nazlı civan civan alüfte
Âşık olmak âdet olmuş Rum kızına
Bir kavim ki ondan gelir pir-i mungan muğbece

Sual ettik bu nimetler yenilir içilir mi
Bunda bu sorulmaz dendi
Rakı dosttur oturuldu sofraya
Zira dostlar büyüktür.

Düdük çaldı iskelede bir âdem
Gemiciler seren çeküb salya demir ettiler
Bir ağızdan şarkı söyler
Ol reisler çımacılar uşaklar ve tayfalar
Ben duyarım derya duyar
Mavi sular içre kayar bir gemi
Yolcusu var şarkısı var kömürü ve dumanı
Zira derya büyüktür.

Eyûb sultan derler ana
Sütunlar üze kurşun kubbeler durur
Selâ verir minarede ters kasketli birisi
Güvercinler dem çeker
Yüz sürülür Eyûp pirin kabrine
Bir mezarlık sıra sıra serviler
Tabut ardı cemaat
Bu yaşama bu ölüm
Zira insan büyüktür.

İstanbul'a dönüş

Neler olmuş, sormayın neler
Ben yokken İstanbul'da
Bıyık bırakmış Nedret
Sevgilisi istemiş galiba

Feridun sigara tiryakisi
Ve bizim Mersinli Kemal
Evlenmiş
Çocuğu da var.

Yok, eski hali İstanbul'un
Nerde o İstanbul
Ki uzun bir zaman
Avare kılmıştı gönlümü

Sabah oldu mu
Çıkardım evden
Şapkamı unutarak
Sanki bir işim varmış gibi acele

Dalgın daldın dolaşırdım
Sokaklarda;
Bütün gün âvare

Yine Fatih yolundayım işte
Omzuma çarptı kadının biri
Çorabını düzeltiyor bir başkası
Fakat nerde o eski İstanbul

Bu şehir-i İstanbuldur

Alabildiğine değişik, hırçın
Alabildiğine güvenli, sessiz
Bir taraf lâvanta, bir taraf tarçın
Bir taraf mahşerdir, bir yan nefessiz.
Yaşamak kaderi tek mil düşünce
Bellolur toprakla su öpüşünce.

“Nuruosmaniye” bir serin kapı
Güzeldir: mermerden, tahtadan yapı.
Gece başka, gündüz başkadır niyet
Ben bende değilim, bu nasıl hâlet?
Tırmandığım yokuş, indiğim yoldur
Bir doldur, “Hünkâr”dan bir daha doldur.

Açılsın “Harem”de sulara denk gül,
Ey sabah, denize, kubbeye dökül!
Dolsun ciğerlere deniz rüzgârı
Düşüncenin. “Sur”lar olsa duvarı
Tırmanmak, bayrağı çekmeye mümkün...

Duyurdu "Küçüksü", anlattı "Mirgün"
Ben hâlâ kalıplar içinde dalgın
Hâlimce sarhoşum sokaklar yakın
Yerde ayaklarım, hançerim ipten
Bir ışık belirir gibi "Eyüp"te

Bir ışık denizden, dağlardan uzak
Bir ışık içinde nur zambak zambak

Var git güle güle, binlerce buyur:
Bu tedirgin şehir ne zaman uyur?
Herşey cana yakın, herşey umacı
İçimde sevince eğilmiş acı.

Cümlelerin nasibi bol, nasibi kıt,
Kulak "Sultanahmet", ağız "Beyazıt"
"Laleli, Aksaray" temkinli, yavaş
"Köprü, Mahmutpaşa" tükenmez telâş...

Altmışında bâkir, onbirinde ful
Düşünme şair, "BU ŞEHR-İ İSTANBUL"...

İstanbul ağrısı

kanatları parça parça bu ağustos geceleri
yıldızlar kaynarken
şangır şungur ayaklarımın dibine dökülen
sen
eğer yine İstanbul'san
yine kan köpüklü cehennem sarmaşıkları büyüteceğim

pançak pançak şiirler tüküreceğim
demek yine ben
limandaki direkler ormanında bütün bandıralar ayaklanıyor
kapı önlerinde boyunlarını bükmüş tek tek kafiyele
yahudi sokaklarını aydınlatan telaviv şarkıları
mavi asfaltlara çökmüş
diz bağılıyor
eğer sen yine İstanbul'san
kirli dudaklarını bulut bulut dudaklarıma uzatan
sirkeci garı'nda tren çığlıklarıyla bıçaklanıp
intihar dumanları içindeki haydarpaşa'dan
anadolu üstlerine bakıp bakıp
ağlıyan

sen eğer yine İstanbul'san
aldanmıyorsam
yakaları karanfilli ibneler eğer beni aldatmıyorsa
kulaklarımdan kan fışkıncaya kadar
yine senin emrindeyim
utanmasam
gözlerimi damla damla kadehime damlatarak
kendimi yani şu bildiğin attilâ ilhan'ı
zehirleyebilirim

sonbahar karanlıkları tuttu tutacak
tarlabası pansiyonlarında bekârlar buğulanıyor
imtihan çıgıllıkları yükseliyor üniversite'den
tophane iskelesi'nde diesel kamyonları sarhoş
direksiyonlarının koynuna girmiş bıçkın şoförler
uykusuz dalgalanıyor

ulan İstanbul sen misin
senin ellerin mi bu eller
ulan bu gemiler senin gemilerin mi
minarelerini kürdan gibi dişlerinin arasında
liman liman götüren
ulan bu mazot tüküren bu dövmeli gemiler senin mi
akşamlar yassıldıkça neden böyle devleşiyorlar
neden durmaksızın imdat kıvılcımları fışkırıyor
antenlerinden
neden

peki İstanbul ya ben
ya mısralarını dört renkli duvar afişleri gibi boy boy
gümrük duvarlarına yapıştıran yolcu abbas
ya benim kahrım
ya senin ağrın
ağır kabalarınınla uykularımı ezerek deliksiz yaşattığın
çaresiz zehirler kusan çılgın bir yılan gibi
burgu burgu içime boşalttığın
o senin ağrın
o senin

eğer sen yine İstanbul'san
yanılmıyorsam
koltuğumun altında eski bir kitap diye götürmek istediğim
sicilyalı balıkçılara marsilyalı dok işçilerine
satır satır okumak istediğim
sen
eğer yine İstanbul'san
eğer senin ağrınsa iğneli beşik gibi her tarafımda hissettiğim

ulan yine sen kazandın İstanbul
sen kazandın ben yenildim
kulaklarımdan kan fışkırıncaya kadar
yine emrindeyim
ölsem yalnız kalsam cüzdanım kaybolsa
parasız kalsam tenhalarda kalsam çarpılsam
hiçbir gün hiçbir postacı kapımı çalmasa
yanılmıyorsam
sen eğer yine İstanbul'san
senin ısıklarınsa kulaklarıma saplanan bu ısıklar
gözbebeklerimde gezegenler gibi dönen yalnızlığımdan
bir tekmede kapılarını kırıp çıktım demektir

ulan bunu sen de bilirsin İstanbul
kaç kere yazdım kimbilir
kaç kere kirpiklerimiz kasaturalara dönmüş diken diken
1949 eylül'ünde birader mirc ve ben
sokaklarında mohikanlar gibi ateş yaktık
sana taptık ulan
unuttun mu
sana taptık

İstanbul şehri ağlıyor

şimdi gökler mecnun rüzgâr yolcu bulutlar
şimdi yürek sarhoş kâğıt sarhoş kalem sarhoş
minareler elpençe divan durmaktan usanmış
mavi yeşil neon lâmbaları bir sönüp bir yanıyor
son tramvaylar fren çözüp uykuya doğru uzamış
ve iliklerine kadar geçmiş efkâr
istanbul şehri ağlıyor

ben mehtabı içmişim gökyüzü içime akmış
onlar anadan üryan ansızın karşıma çıkmışlar
bir hayal bir rüya gibi gelip elimi sıkmışlar
kimisi feshane'den kimisi beykoz fabrikası'ndan
gözleri nemli değilmiş ama galiba açmışlar
bu kan mıdır kızılık mıdır mum gibi veremliler
ölüm gezer gölgeniz misâli arkanızdan

merhaba mahkûmlar kelepçeliler
yumruklarınız koparılmak istemez sınıf kavgasından
yalnız sen yağma yağmur vurma kalbime kalbime
bulutlar seni almasın karanlık kana girmesin
çıkılmış bir yol sefere çıkmaz olası rüzgâr
şimdi bütün türkiye bir anne gibi uyumuş
ah benim anadolu'm ah benim türkiye'm
yarana merhem olsam gözlerimi sürsem
bu çocuklar merinos fabrikası'nın işçileri bursa'dan
bunlar kömür kesilmiş kalbini söker yeraltından

söndürme lâmbamı rüzgâr bulutlar beni almasın
kaldırımlar dinleniyor başını toprağa koymuş
ne zincirler örmüşüz gözyaşlarından
bırakın İstanbul şehri kana kana ağlasın

İstanbul için

Kulaklarımızda uğultusu
Bir büyük bir uzak şehrin
Bazan hemen şu dağların arkasındaymış gibi-
-Geçtiğimiz yerler unutuldu-
Birtakım sesler geliyor kulağımıza
Bir büyük
Bir uzakta kalan şehirden
Hayat orda tıkır tıkır yoluna devam ediyordur
Bizsiz tramvaylar gene dolu
Bizsiz palamutlar çıkar denizinden
Bizsiz döner çarklar
Filimler şarkılar değişir bizsiz
Geçip barakalarımızın biraz ilersinden
O tarafa doğru gider tren
Üç gün üç gece sonra varacaktır
Bir büyük bir uzak şehre

Bir büyük bir uzak şehrin
Geçende bademleri çiçek açmış
Paltosuz geziyormuş paltosu olanlar
Neredeyse toprak uyanacakmış

Çek kara tren çek
Gidişin kimleri sevindirecek
Seninle gider hasretimiz
Seninle gider kara kara satırlar
Selâmlar seninle gider
Bize ümidi sen getirirsin
Bize marızaralar sesler yün çoraplar getirirsin

Şimdilik bizden selâm götür
Üç gün üç gece sonraki şehre

Bazen geceleyin nöbette
Tüfek ağır geliyor
Çıkarıp bir kenara dayıyoruz

Karşıda Erzurum
Karşıda askerlik gibi Palandökenler
Karşıda hayali büyük bir şehrin
Karşıda ümit
Karşıda pırıl pırıl karanlıklar

Günlerin en çekilmez tarafı budur asıl
Nasıl geçer deriz nasıl
Sesler daha yüksekte gelir
Caddeleri daha geniş
Işıkları daha parlak
İnsanları daha güzel gelir
Bir büyük bir uzak şehrin

Kederde yalnız kalarak
Ayaklarımızın sızısı diner

Mart 1948, Erzurum

Sevgi duvarı

Sen miydin o yalnızlığım mıydı yoksa
Kör karanlıkta açardık paslı gözlerimizi
Dilimizde akşamdan kalma bir küfür
Salonlar piyasalar sanat sevicileri
Derdim günüm insan arasına çıkarmaktı seni
Yakanda bir amonyak çiçeği
Yalnızlığım benim sidikli kontesim
Ne kadar rezil olursak o kadar iyi

Kumkapı meyhanelerine dadandık
Önümüzde Altınbaş, Altın Zincir, fasulye pilakisi
Ardımızda görevliler, ekipler, Hızır Paşalar
Sabahları açıklarda bulurlardı leşimi
Öyle sıcaktı ki çöpçülerin elleri
Çöpçülerin elleriyle okşardım seni
Yalnızlığım benim süpürge saçlım
Ne kadar kötü kokarsak o kadar iyi

Baktım gökte bir kırmızı bir uçak
Bol çelik bol yıldız bol insan
Bir gece sevgi duvarını aştık
Düştüğüm yer öyle açık seçik ki
Başucumda bi sen varsın bi de evren
Saymıyorum ölüp ölüp dirilttiklerimi
Yalnızlığım benim çoğul türkülerim
Ne kadar yalansız yaşarsak o kadar iyi

Kocakentte

Nasıl, neden bilmiyorum
Birşeyleri öldürdüğünü duyuyorum hep
Bu kentin
Taşıtlarda, işyerlerinde, alanlarda
Akşamın oralar tüm yıkıntı
Alışkanlıktan dönüyor evlerine adamlar

Yitmiş kadınların aklı
Sevinci taşraların
Bir suskunluğa açılıyor kapılar
Karanlık mahzenlerde, çıkmaz sokaklarda
Soluğu kesiliyor birşeylerin
Öldürdüğünü duyuyorum hep

Ellerimin dokunduğu yer soğuk
Meyhaneler, mabetler çare değil
Bitpazarında uzun gecenin
Soyunanlar giyinenler var
Öldürdüğünü duyuyorum
Çok ince silâhlarla

Darağaçları çarmıh acıları boyuna
Yaşadığımız günler
Çöpçüler, eskiciler, mezarcılar yorgun
Parayla, içkiyle, kanla
Kocakent, büyük kıyıcı

ÜMİT YAŞAR OĞUZCAN
(22 Ağustos 1926 - 4 Kasım 1984)

İstanbul

Evin içinde bir oda, odada İstanbul
Odanın içinde bir ayna, aynada İstanbul

Adam sigarasını yaktı, bir İstanbul dumanı
Kadın çantasını açtı, çantada İstanbul

Çocuk bir olta atmıştı denize, gördüm
Çekmeğe başladı, oltada İstanbul

Bu ne biçim su, bu nasıl şehir
Şişede İstanbul, masada İstanbul

Yürüsek yürüyor, dursak duruyor, şaşırdık
Bir yanda o, bir yanda ben, ortada İstanbul

İnsan bir kere sevmeye görsün, anladım
Nereye gidersen git, orada İstanbul.

Üstüme varma İstanbul

Sana geldim, içim ümitlerle dolu
Beni sarhoş etme İstanbul, ne olur
Bir gün ben de eririm caddelerinde
Çürür kemiklerim adım unutulur
Yine sen kalırsın dipdiri, sımsıcak
Göğün bulutların, denizlerin kalır
Oynama İstanbul, benimle oynama
Bir gün öldürür beni bu dert, bu kahr

Ezilmiş ellerimin arasında başım
Bu yeryüzünde başka çarem kalmamış
İşte gelip kapılarına dayanmışım

Karşında yıkılmış bir duvar gibiyim
Beni sarhoş etme, başım dönüyor
Üstüme varma İstanbul, kederliyim.

METİN ELOĞLU

(11 Mart 1927 - 11 Ekim 1985)

Yitikçi

Hadi git azıcık İstanbul iste
Kosunlar o denizi bir çanağa
Bir çıkına elesinler o günlerimi
O yazdan Üsküdar'dan ne kaldıysa Elif'ten
Doldur ceplerine
Onlarda yoksa komşularında vardır
Tanırlar sevinirler
Beni Bay Metin gönderdi, de

TURGUT UYAR

(4 Ağustos 1927 - 22 Ağustos 1985)

Edirnekapı üstüne şiir

İstanbul dediler mi benim aklıma,
Vaiz sokağı gelir hemen.
Edirnekapı gelir, evimiz gelir
Köşebaşında duran bir güzel kız gelir.
Biletçi zili çeker, tramvay durur
Bir manav, bir meyhane, iki akasya
Kumrular geçer kilisenin çan kulesinden
Beyaz bulutlar geçer...

Burası Hasan Efendinin kahvesi Edirnekapıda,
Bu taşçı Kemal, çocukluk arkadaşım.
Bulutlu Haliçten, rüzgârı Boğazdan
Bir baygın gün içindeyiz, yazdan.
"Dört cıhar, sebayidü, pencüse
Akşam olur, güneş batar nerdeyse."
Pırıl pırıl aşk içinde Mihrimah Sultan Camii
Eyüpten vapur düdüğü,
Yenikapıdan tren sesi.
Kalkarız ağır ağır kahveden
Ben, Kemal, Kemalini eniştesi...

Vaiz sokağına gelir eve varırım
Kapıya iki üç defa vururum
Karım kapıyı açar, çocuklar koşuşur
Ekmeğimiz var, yemeğimiz var
Yemeğe iştahımız var.
Oturur yemek yeriz cümbür cemaat
Alnımızın terinden, elimizin emeğinden
Etrafa yayılınca makarnanın buğusu,
Bize ne elâlemin on türlü yemeğinden...
Alır karımı gezmeğe götürürüm
Bir dolmuşa bineriz Edirnekapıdan.
Sultanahmette atkestanelerinin en güzeli
Elli kuruş verir, cambaza gireriz.
İstanbul bizim memleket, yaşıyoruz yirmibeş
Basmayı da, ipeği de aşkla giyeriz.

Yenicami önünden güvercinler uçar
Mavnalar, takalar, koca koca gemiler,
Köprüden günde kimbilir kaç insan geçer
Denizde balıklar güzel, havada kuşlar
Bir gülüşü karımın, sevdamı yeniler.

Denizlerin kumuyum, balıkların puluyum
Adım Turgut, kendim İstanbulluyum
Ben Allahın bir sevdalı kuluyum
Üsküdüre geçerken bir yağmur almadı ama
Bir güzel yaz günü Kadıköy vapurunda
Japone kollu bir kız aklımı aldı.
Bakıştık, gülüştük, hoşlandık
Derken o yoluna gitti, ben evime...

Bizim ev iki oda, bir sofa
Evsahibi ayda yetmiş lira alır.
Kapıda atnalından, sarmısaktan bir nazarlık
Önümüzde kaleler, arkası mezarlık.
Gün olur çoluk çocuğunla bir bakarsınız
Güzelim Vaiz sokağında benim de
Ferah, aydınlık bir evim olur.

Bir büyük radyo da alır, yerleşirim
Geçerim pencereye akşamüstleri.
Boy boy sardunyalı, fesleğenler,
Boy boy bulutlar karşımda.
Saçağımızda bir kırlangıç yuva yapmış.
Ahmet Efendi geçer, selâm veririm
Bakkal İbrahim selâm verir, alırım.
Fesleğenler kokar, sardunyalı kızarır
İstanbul sereserpe önümde geceye karşı
Gemilerden, fabrikalardan düdükler
Şimdi bir tren kalkar Sirkeçiden bilirim.
Alacakaranlıkta kıpır kıpır gölgeler
Sesler gelir yakın sinema bahçesinden
Bir hoş olurum.

ERCÜMENT UÇARI
(3 Nisan 1928 - 21 Ocak 1996)

İstanbul

Oturmuş yavaştan dört bir yöreme mavi
Aşılı fidanlar kadar tazeyim
O saçların o tellerin o duvakların varlığı
Hani öpmek kadar güzel şey
Bu eski zaman masalı

Köprüleri ellerimle tutuyorum
Fesleğenler içinde bir rüya yeni
Tazeyim bilmem kaç senesi
Belki Erenköydeyim
İçimde bir köşkün bahçesi

Beykozdayım uyanmışım ilk vapura
Pırıl pırıl balıkların pulları çevre
Bir yalının o dökük boyası
Yavaştan bir ud âlemine götürür beni

Bilirim sulara sevgim büyük
Uçuşan sularını görürken rüzgârın İstanbulda
Trenler vapurlar habire trenler vapurlar
Garip kalıyorum ışıkların yandığı sıra

Gün ışığını birçok güvercin öper
Buraları cami avluları belli
Kürek çektim durmadan bir ay büyür ufalar
Yakamozlanmış bu benim aşklı damarlarım
Nefti bir kız dudağı
Bir yıldız gibi düşmüş Halicin içine
İstanbul büyür pırlantalar kaplar ellerimi

Alıp başını gitse insanlar
İstanbul bir bana kalsa

Tahtakale

Gövdesi ince uzun, eliyse peynir ekmekli
Beni mi süzüyor ne, çay mı içiyor ne, anlamadım
Bir asker, öyle bir asker ki, doğduğu günden beri izinli
Dünyaya izinli, kadına izinli, sevmeye izinli
Bilmem ki nasıl olmuş her yerden çıkıvermişler
Ürkek ve devamlı insan yüzleri.

Güneşler gidiyor camlarda, Bayburt'ta akşam yemeği
Kolunu kaldırıyor biraz, yüzünü ekşitiyor biraz, biraz da
Donkişotvari

Biriyse elini atmış durmadan karıştırıyor
Cebini karıştırıyor, güldükçe gülüyor kadının biri
Güldükçe gülüyor ya da gülmüyor işte güldükçe
Adamla sıkıntı çatılmış silahlar gibi.

Çocuksun, anlamıyorsun, süslemişler her yeri
Dokunsan ağlayacak, konuşsan susmayacaklar bir daha
Elleri vardır bilseniz, durmadan sizi gösterir elleri
Baksanız bakılırlar, sevseniz sevilirler kimseye benzemeden
Biri de bir kadındır alınmış efsanelerden
Bir kadındır güzelim unutmuş erkekleri.

Bu sandık, tahta sandık, üstünde gül resimleri
Yanında bir adamla sanırım doğu illerinden
Üç asker tıraş olmuş, beyaza kesmiş yüzleri
Şeker mi yiyorlar ne, düş mü kuruyorlar ne, anlamadım
Belki de bir Tanrısı var acının, hüznün, ayrılığın
Ki durup dururken öyle ansızın yürüdükleri...

İstanbul destanı

İ
İstanbul'a döndürdüler yüreğimi,
İki yakasında iki ayrı hasret.
Bir buğday tanesine kırk bir âyet,
Kim yazmıştı, nereden okumuştum?
Ya balık evler, her gözü bir kum,
Karanlığında güneşler iç içe.

El kokusu sinmiş ak kaneviçe
Al ipek sıcaklığına kesilir,
İğne gözlerinden fışkırdıkça şiir
Bir sevda olup çıkar kuştan hafif,
Kimi Aslı der ona, kimi Elif
Ateş ve kar ortasında Binbir Gece?

Aşkın Kapalıçarşısından nice
Ceylân boyunlu kızlar gelip geçti.

II

İlk pencere ilk göz ağrım Haliç'ti,
Yıllanmış şarapların en eskisi.
Paslanmaya yüz tutmuş olsa da sesi,
Ölür mü gel zaman git zaman
Koca Sadullah Ağa ve Mihriban,
Her şarkıda dağ bir sevda yaşarken?

Öyledir, sevişmeye vakit varken
Sımsıkı sarmaşıkların ağızları.
Bilen yok. Lâle Devri'nin kızları
Şimdi neresinde eski baharların?

Üç acı kapısı dün, bugün ve yarın,
Hadi saati kurmayı unutma.
Gecede yüzlerce ipsiz uçurtma
Dönüp duracak rüya göklerini.

III

Ne tutabilir şiirin yerini,
Söylenmemiş ince bir sevda kadar?
Sımsıcaklığını koyduğun Üsküdar
Sokak sokak ev ev göz göz aydınlık
Dumanı üstünde mavi bir çaydanlık,
Ağzından ya güneş ya da yıldız akar.

O parkta avuçlarımızı yaktı kar,
İlk kiraz çekirdeği düştü suya.
Kimi kara kalem kimi sulu boya
Kuzguncuk'tan Kanlıca'ya resimler,
Denizi göğüs uçlarından öper
Kapanıp zamanın ayaklarına.
Anılarla döner içbükey bir ayna
Kafamın içinde odak noktası.

IV

Maçası, karosu, sineği, kupası
Beylerbeyi'nde toplanmış beyler,
Kızkulesi'nde kızlar şarkı söyler
İçlerinden birisi kayıp
Mor mendille gözlerimi bağlayıp
Attilar ortasına mor denizin.

Yenicami'den kalkan bir çift güvercin
Süzülüyor Heybeli'ye doğru,
Biri güneşin kızı biri oğlu.
Siyah-beyaz rüzgârlarda sen ve ben,

Kopmalarla kaçmalarla yarı yelken
Demir atmak var mı başka bir masala?
Yürüyorum dikilitaşlarla kol kola,
Üstümde bin gecenin ağırlığı.

V

Bizim yıldızlarımızın sağırlığı
Başkalarına benzemez ki!
Bir saattir yeni-eski, yeni-eski
Bir şarkıdır uzak zamanlara sürgün,
Bir budak, boynundan ilk öptüğüm gün,
Bir bayrak koşusudur çırılçıplak.

Yorgun evlerdeki eski kapkacak
Diyelim ortanca bir kahve tavaşı,
Diyelim değirmi bir odun sobası,
Yakarsınız yakarsınız sıcak tutmaz.
Sen gittin gideli gözlerim az
Ve yüreğim sağır taşlı bir fırın.

Minyatürlere karışan saçların
İçimdeki salkımsöğüt gölgesi.

İstanbul olmak

Değişen belki Boğaz'ın suları,
Bu İstanbul sabahında seni buluyorum.
Nasıl söylemeli bilmem ki -aşağı yukarı-
Ben İstanbul'a geldim mi, İstanbul oluyorum..

Bebek'te ellerin, Küçüksu'da yüzün,
Sırtında deniz mavisi bluzun:
Kavak ağaçlarınca ince uzun
Bir İstanbul sabahında seni buluyorum.

Düştü pencerelere bir günaydın,
Evlerin, yolların uyanması yakın,
Tek çizgide şimdi dün, bu gün ve yarın
Bir İstanbul sabahında seni buluyorum.

Beni Eyüp'e götürür bulutlar,
Belki onların da bir bildiği var.
Şarabım Beyoğlu, ekmeğim Üsküdar,
Ben İstanbul'a geldim mi, İstanbul oluyorum

Çok uzaklardan gelmişim, ıslanmışım,
Şiir yazmak değil sevmek işim;
Ne olur, bozulmasın düşüm,
Bu İstanbul sabahında seni buluyorum
Ben İstanbul'a geldim mi, İstanbul oluyorum.

Gökyüzünde bir cenaze töreni

Düşmemiş Hezarfen Efendi'yle karşılaşır mı acaba?

Bir bakmışım baloncusu uçmuş kan mavisi balonlar
Kuşların vurulduğu mevsim Üsküdar iskele alanında

Bir bakmışım gökyüzünde gömülmez bir cenaze töreni
Ve aşağıda, yıkanmış balonlar demetinin başında

Kurşun ayaklı bir parmak çocuk, kırılr ağlamaz
Ölümü ustaca oyalayan babam öldürülmüş ben satarım

Kopmuş bir kocakarının da eteklerinde azat kuşları
Oğlum öldürülmüş ben satarım Üsküdar iskele alanında

Bir kentin dışardan görünüşü

Bütün bir gün derin suları kolladı şunun için
Bir çoban mevsimini geçirmek için saçının billûrundan
Üç kulesi altı şairi sayısız minareleri
Ve yer yer uçuklamış kıyılarıyla
Bu kent bütün bir gün. Hadi gidelim.

O senin bir türlü belleyemediğin
Kuştur. Bir türkünün hallacında dağılmış
Keçedir. Onu Doğuda nehirlerin kaynaklarına basıyorlar
Balkondur. En bencil sarmaşığa çekilidir tetiği
Lekedir. Eski Frikyâ üzümünden inansız menekşeden
Taştır. Bizansın yıkılışını kibirle sürdürmektedir
Çocuktur. Babasınıninkine benzer annesinin yüzü
Çünkü mutlu İstanbul kadını alır erkeğinin yüzünü
Çünkü daha dün dört tarafından çekiştirilmiş utancınla
Şiirine güvenli bir barınak aramıştın

İnce parmaklarıyla
Aralamaya çalışırken kederini
Sen yitip giden aşkıta

Senin kahkahanın boğumlarında
Söz temiz değil
İklim. Devrik tezgâhı güneşin
Sokaklardan kadınsı bir seccade gibi akıyor iklim
Gözlerimiz bozuluyor kanımızın gürültüsünden
Kırmızılar bitişiyor hiçbir şey kesin değil
Tenteler gökyüzüne bir folklor kazandırıyor
Yeni yapıların kekemeliği ve akasya
Ve çınar. Yelesinin içinde tükenmiş bir aslan
Ve sütunlar başıbozuk devriyeleri
Ne kuşatmalar ne dostluklar pahasına
Büyük bir mutfak yaratmış bir imparatorluğun,
Yalnız sütunlar savunuyor serinliği

Saatler uzun günler kısa
Fenikelileşememek. Ben bu sözü söylüyorum
Bu sözü sana söylüyorum bir gün gerekir nasıl olsa
Serhas'ın askerlerine gümüş zincirlerle döğdürdüğü
Öbür ucuna da gittim ben bu suyun.
Buradan taa peygamberler kıyısına kadar
Büyük suları sadece karpuz soğutmada kullanıyorlar
Fatih Sultan Mehmed gemilerini karadan yürüttü ya
Deniz kaçını bir ulusun çocuklarıyız biz o gün bugün
Toprakçıl bir çapadır Denizyollarının arması bile.
Ama dilimizde yine de en ürpertili kelime deniz
Yine de sokaklarda bir kanal eğitimi
Dondurmacılarda bir ikinci kaptan tavrı
Teneşirlerde bir tekne beğenisi
Bir kazazede takısı bulunur sarhoşların yüzlerinde
Yine de faizcinin sesindeki hasır
Yelken olmaya özeniyor

Şoför edebiyatına önsöz olarak geçse yeridir
Yeni Cami'nin caddeye dadanmış dirsekleri
Ve
Bitişigindeki gri gökkuşağının altından
Agop'un ülkesine bir anda geçilir
Orada işte orada
Kibrit bilekli kızların anahtar burunlu sekreterlerin
Lastik mühürle para basanların eğeyle tabanca üretenlerin
Cüzamlı işhanlarının çiçekbozuğu basımevlerinin
Önlerinden dalgın dalgın yürüyorsun

Sen ki bu şehrin eski tutarsızlarındansın
Kök bitkilerin heterogüllerin Çin yakılarının arasından
Bir güz sonu duygusunu ancak bir kez duyabilecek bir sığınma eğilimini
Kuytulardan aldığın bir çiçek gibi yukarı semtlere doğru sürüklüyorsun

Sen ki
Ayı Hugo'dan zararsız Mallarmé'ye, kaçık Artaud'ya kadar
Bir şeyler okudun biraz. İyi.
İngilizlerden de saymayı öğrendin biraz. O da iyi.
Ağzında bir tatil gevezeliği
Alnında bir ayazma serinliği taşıyan
Bir kadını sevdin çok. O belki daha da iyi.
Ama ne yap biliyor musun?
Şu eski adresini değiştir artık
On yıldır bilgeliğini tüketti.

Saatler uzun, günler...

İstanbul

Hangi ayazmadan su içsen
Başında kaç batın
Susuzluktan ölmüştür

İğrıpları çekmeye gör
Boğazda her balığa
Bir orospu gömülmüştür

Dinmişse
Saraylarda düğünler
Harem ağası gülmüştür

Yangın yerlerinde tekbir
Yoksulların
Canevinden dökülmüştür

İstanbul
Çağların görmekten korktuğu
Düştür

İstanbul renkler içinde

Gün İstanbul'da gümüşü bir aydınlıkla başlar
Kubbelerin üstünde bembeyaz parıltılar
Yanar da söner yanar da söner
Alaca karanlıkta göz kırpan
Sarışın bir yıldız gibi.
İlk vapur düdüğü "Günaydın" deyince Haliç'ten
Şeffaf elbiselerini çıkartır teker teker İstanbul
Nazlı bir kız gibi
Birden doğudan
Bir kırmızılık sarar ufku bir kırmızılık
Bu ışık yağmuru altında
Ağarır İstanbul
Aydınlanır lacivert tepeler.

Artık şehir cümle renkleriyle karşıdadır
Gök mavi mavi, deniz mavi mavi
Bir mavi ki bildiğin maviilere benzemez
Bir mavi ki ne Yemen'de ne Çin'de
İstanbul maviler içinde
Mavi bir türkü söyleyip güler...

Ve bir sihirbaz eli
Çinilerden koparıp o cânım yeşili
Ağaçların yapraklarına sepeler.

Renklerin çeşidi vardır İstanbul'da;
Siyah mı istersin: Vapur bacalarında,
Beyaz mı istersin: Güvercinlerde, martılarda..
Turuncu mu istersin, sarı mı istersin, kurşunî mi istersin
Eflatun mu istersin, mor mu, menekşe rengi mi
Neyi ararsan bir semtte bulunur mutlaka
Dört mevsim böyle geçer orada
Bir renk cümbüşü içinde suların dibi.
Tekmil yelkenlerini açmış ufka,
Çalkalanır durur İstanbul:
Allı pullu bir gemi gibi.

Yalnızlık camları

Açıktayız gözlerimizin ardı kapkara
Bir ayrılışta yıkılıyoruz
Bir ayrılışta bağlarımız kopuyor
Burası İstanbul

Bazı adamlar var şaşıyoruz
Avuçlarında sicağı nasıl
Düzenlerini nasıl yitirmiyorlar
Şaşıyoruz burası İstanbul

Akşam kuşlarını İstanbul'un
Damlar üzerinden bir kaldırıp
Başka damlara konduruyoruz
Dışardan yukardan gözlerimizle
Bu camlar yalnızlık camları
Bu camlara yağmur yağdırıyoruz

SEZÂİ KARAKOÇ
(1933)

Alinyazısı saati

8

(*İstanbul*)

Yeryüzüne ayı indir o bir şehir olsun
Yaklaştıkça büyüyen
Ayrıntıları setleri bahçeleri
Yumuşak çizgileriyle ortaya çıkan
İşte ben o şehri yaşadım yıllarca
İstanbul'da parça parça
Çeşmelerinde ayı yaşadım
Servilerinde ayla birlik bölündüm
Ayla birlik yaralandım
İstanbul mezarlıklarını aydınlatan ayla
Soludum bölük bölük ahiretin
Keskin çizgili özgürlüğünü
Kanlı canlı özgürlüğünü ay kesmesi
İçtim sıcak bir yaz günü içilen buz gibi bir vişne şurubu benzeri

Kutsallığın ballı biberli çilekli çile kevserini
İstanbul'dur bu otuz yıl kana kana yaşadığım
Taşlarına âdeta resmim işledi
Ben İstanbul'da dağıldım zerre zerre
İstanbul damla damla içimde birikti
Mermer tozu gelip gelip içimde oluştu bir şehir
Bu yeryüzünden ve gökyüzünden ötedeki şehirdir

O bir kılıçtır Doğu'dan Batı'ya uzanıp
Çin ipeğinden örölmüş şeytan kozasını bölen
Darbeleriyle Batı çeliğini lime lime eden
O Tanrı'nın kılıç halindeki hilâli
İslâm ruhunun kristalleşmiş heykeli
İçimin sesi rüyamın öfkesi merhametimin şehri
İstanbul'a gel oruç günleri gez gör ve dinle derinden
Taştaki oymalarını incele bir er gözüyle
Semerkant'tan kalkıp gelmiş erlerin gözüyle gör her yeri
Camileri mezarlıkları çeşmeleri ve sebilleri
Git Sümbülefendi'ye servilerden sor olan biteni
Merkezefendi'de tüket maddeyi yırt maddeciliğin kefenini
Bağdat'ta ebedî bağı ruhun ve ilahi hikmetlerin
Şam'da son sınırı mânevî medeniyetlerin
Kozmik bakış metafizik sezgi
Bağdat'tan dal Şam'dan yaprak Diyarbekir'den çizgi
Hep İstanbul'da kırık dökük
Parçalanmış silinmiş sönmüş
Hayaletler gibi kaçmış gizliliklere
Loş boşluklara sığınmış kan rengi bir huzur arzusu
Sabah Karacaahmet'te öten şafak kırmızısında savaş borusu
Sökün eder her sabah ufkun bir ucundan yeniçeriler
Su şırıltısından gök gürültüsüne değin
Bütün seslere düzen vermiş ebedî mehter

Yok olduysa da bu şehir ruhu ruhuma sindi
Ben yaşadıkça o yaşayacak bende
Kimbilir belki o da dirilecek benimle
İslâm Milletinin dirilişinde
O yeniden güneşin güneş ayın ay ve dünyanın dünya
İnsanın insan olduğu o günde
Ölümün biliyorum ey İstanbul diriliş içindir
Öyleyse indir ruhunun teslim bayraklarını indir göm toprağa
Doğrul ve kalk ayağa
Kemiklerinle etin arasında
Sonsuz güç topla korku ve muştuyla

Mucize muştusuyla
Yüreğim yırtılıyor çınıyor ağılıyor yüreğim
Fırtına yaprak yaprak dökülüyor
Gecenin tüyleri savruluyor havaya
Ölümümü kutlayan Arz oğullarıyla
Mübarek toprağın anlamından bile yoksun
Taşın demirin mermerin ve tozun metafizik kadrine bile düşman
Kâbûs ruhumu çalmak isteyen hırsız
Madde dönüşür binbir şeye ama ruh kaybolmaz
Altın madeni gibi pırıl pırıl kalır ve solmaz

9

Ve ben karadan geldim ama denizi üstlendim
Denizi yüklendim âdeta denizle evlendim
Denizle yaşadım denizle öldüm
Öldükten sonra denizin gözlerini gördüm
Denizden denize yükseldim
Birliğin şarkısını işittim dinledim derinliklerinde
Sedeflerinden yapılmış İstanbul camilerinin taşları
Beyaz güvercin kanadı köpüklerinde kubbelerini gördüm camilerin
Bilirim atalarımız denizden yaptı bu şehri
-Ama gizleyerek saklayarak itiraf etmeyerek-
Bursa'dan gelen yeşil bu denizi boyadı gökten sonra
Ve trenler şifreli düdükleleriyle trajedileri perdelerken
Dönüp bir köşeden ötede kaybolurken
Ben kayalarını denizin ahenkleştirdiği kıyılarda
Gerçeği koğaladım hayal meyal görünen kelimeler arkasında
Ve derken birden karaya sıçradım Ayasofya
Padişah türbeleriyle örtülmüş maskelenmiş şehzade mezarlarıyla
Kayboldu o deniz o kentle birlikte Rabbim bildir bana olup biteni
O yeşil ötesi ışığı o güneşi tahlil eden su çizgisini
Ve sen ey Avrupa yerin dibine batacaksın bitmez tükenmez suçlarına karşılık
Ve derken Ayasofya yüzüme çarpan karanlık
Serin ve kilim nakışlı kızıl gözlü dev bir cam gibi
Ve kılıcımın ucunda Ayasofya küçük bir bilya gibi

Uzattıyorum göklerin kubbesine bir ikram gibi
Gök sofrasında bir çeşni bir garnitür gibi
Kalk ve kavra ruhum bir kadavra gibi solan bu göksel yapıyı
Bir kartal taşırken yere düşmüş
Ve kalakalmış kaldığı yerde
Sonra karanlıklardan çıkan kartallar tünemiş üstüne
Yemişler ötesini berisini
Ey kozmiğin kemirdiği bir kent gibi yükselen yapı
Ey Allah'a açılan ve kapanan ulu kapı
Bir at gibi soluyorsun kulelerinle
Deniz öfkenin köpükleriyle benekli
Gel barışın köprüsü ol içimizde dışımızda
Yeniden sularından içelim kana kana
Savaşabilirim bugün bütün dünyayla
Gerekirse
Ruhumuzun susadığı hakikat olan
Evrensel İslâm Barışının zaferi için
Aşk için Tanrı hakikati aşkı için
Göğe çıkan İsa yere insin diye
-Fazla çıkardılar göğe-
Gel ey Muhammed ve İsa hakikati
Burada sizi bekleyen bütün bir insanlık var
Bulutlar yaralı insanlar zehir saçan fırtınalar
Kara-düşünce fırtınalarıyla yüklü kurşun levha havaları
Savaşırım doğudan daha doğu
Doğrudan daha doğru olanı bulmak için
Zulme karşı savaşabilirim
İnsan başı yalnız Tanrı önünde eğilecektir
Ebedî hakikat budur
Bunun için savaşırım ben
Bunun için kanım helâl olsun
Şehrimin alnına özgür Tanrı aşkını yazmak
İstanbul'u yeniden Tanrı şehri yapmak
Bunun için savaşırım ben
Servi için savaşırım çınar için savaşırım
Tozlanmamış gün doğuşu için

Yıldızlar geceleri yeniden görünsün diye
Tuz deniz damlasında gülsün
Çam denizle gülüşsün
Su tenimizle barışsın
Ruhumuzla ışınsın diye
Savaşçıyım ben atalarım gibi
İstanbul için savaşırım
Bağdat'ın dervişlik ortağı
Şam'ın kılıç kardeşi
Olan İstanbul için

Benim güneşimden öteye kimse gidemez
Benim güneşimin üstüne doğmadığı hayat hayat değil
"Benim duvarımdan yüksek duvar haraptır"
Gerçek özgürlüktür kölelik değil Tanrı'ya kulluk
İstanbul olacak yine gerçek özgürlüğün türküsü
Kıyamete kadar söylenecek türkü

AHMET NECDET
(1 Mart 1933 - 5 Mayıs 2010)

Topkapı-Bahçekapı

yine külçe gibi düştüm yatağa
yine külçe gibi kalbimde sancılarım
çâresiz sabahı bekleyeceğim
gün ağarırken kül renkli bulutların ardında
ilk tramvayla limana ineceğim

hiçbir şeyden mahrum değilim senden başka
özgürlük ve ekmek kavgası
hele yerinde dursun
birbirimizden habersiz sokak ortalarında
ben seni arıyorum
sen beni arıyorsun

artık aldırış bile etmiyorum
bu şehrin soğuğuna karına
ve işte yazıyorum sabah sabah
serçe parmağımla adımızı
Topkapı-bahçekapı tramvayının
buğulu camlarına

İki yönlü rüzgâr

Kara bir benzin üstüne çizilmişti
yıllar önce İstanbul:
Vakti ve mevsimi gösteren öğle sığağı,
vapur düdüğü uzaktan uzağa,
satıcı seslerini aralayarak
kulaklara çarpan kornalar,
yem atıldıkça güvercinlere
konup kalkar kanat şakırtıları,
cami içlerine biriken serinlik,
minarenin birinden birdenbire
göğü avucuna almak istercesine
yükseliveren ezan...

Dikerdim kara bir bezin önüne
suretini alacağım insanları,
bir uçtan bir uca ak harflerden
başlarının üstünde bir kemer,
ürkütmekten korkarak harfleri
dururlardı uysal, özenli
altında İSTANBUL yazısının
çekidüzen verirlerdi yüreklerine
okunaklı çıksın diye suretleri...

Kaçışan üveyikleri yakalardım
ürkek bir genç kızın kaşlarında
ter içinde kalırdı saç dipleri,
bir babanın yanında iki oğul
solukları göğüslerinde, dimdik
yakalardım duydukları güveni,
düşü yakalardım, kaygıyı yakalardım
savrulmuş bakışların altında
çiğnenmiş bıyıkların altında,
bir onulmaz vakti gösterirken
bileklerindeki saat izinli askerlerin...

Bir yabancı bakış hatta bir keresinde
dumanlı doruklardan, uzak yollardan
ne zaman inecek belli değil yeryüzüne,
nasıl tutacak belli değil ellerini,
belli değil nereye yürüyecek, nerde duracak
bir türlü sığmaz üç ayaklı kutuya,
ben geri çekildikçe o üstüme gelir
sureti bir türlü yansımaz ak kâğıda...

Hatta bir başka kez, yıllar önce,
kirpikler arasında uçuşan uyku
merceğimin önüne gelip durdu,
sonra bırakmayan görüntüler
doyasıya uyuması için bir çocuğu,
sonra balonlar yansıdı görüntüye
fabrika bacalarının göğe savurduğu...

Sonra gitgide uzaklaştım ayakaltı köşelerinden,
bir rüzgâr esti nişanlılarla, gezginlerle
gurbete çıkan taşralılarla, acemi erlerle aramda,
sonra yerimden oldum, bir rüzgâr itti beni
duvarları dibine sapa mescitlerin, gölgeli avluların,
sonra gitgide azaldı yolunu gözlediğim azık...

Belki de anlamazdım neden esti o rüzgâr
tezgâh başından yeni fırlamış biri
gelip durmasa bir öğle üstü merceğin önüne,
paydosta vakti olmamış değişmeye üstündekileri
vakti olmamış yüzünü ve ellerini yıkamaya
her yanı leke içinde, ama yine de neşeli
bir elinde kırlardan yeni derlenmiş
sapsarı bir katırtırnağı demeti...

O gün bugündür durduğum yer değişti
üç ayaklı kutuyu indirdim omzumdan
yırtıp attım arkadaki bezi
alanlara çıktım, arı kovanı işyerlerine
Galata Kulesi, Hilton, Boğaz Köprüsü
camiler, saraylar, ak köpük martılar
çizili değil artık karşımda İstanbul
birlikte esiyoruz, karşımda değil rüzgâr...

ALİ PÜSKÜLLÜOĞLU
(1 Ocak 1935 - 24 Haziran 2008)

İstanbul

Şimdi Çemberlitaş'ta bir ev
Miniminnâcık öyle durur
Penceresinde küçük bir kız
Saadeti yüzünden okunur.
Ötede kalabalık bir cadde
Durmuş insanlara bakınır
Ne deseniz deyin işte
Herkesin bir derdi vardır.

İnsanı sıkar kalabalık
Hele kızların bir tuhaf gülmesi
İçinizde bir şeyler uyanır
Gariplik yahut sevgi.

Veya köprü üstünde bir gün
Gider dururken yolunuza
Hiç görmediğiniz bir taze
Girivermiş kolunuza.

Diyeceğim bir sıcak kadın
Deli divâne etmişse yakışanı
İyice anlarsınız ondan sonra
İstanbul'u, yaşamayı, aşkı.

Yedi tepeli şehirden

*Yedi Tepeli şehirde bekleyen var yollarımı
Elif Su*

Oturmadım denize bakan evlerde
ama denizini bilirim,
Eyüp kahvelerini bilirim,
Ortakçılar'ı, Bıçakçılar Yokuşu'nu,
nerden çalınır ve nerde satılır araba parçaları
işçi evlerini, Florya'yı, marul tarlalarını
tramvayları,
eski İstanbul'u bilirim
ve bunlar eski günlerdi kızım.

Kasket ve pantol göndermişsin,
ilk kez seninle öğrendim
şimdilerde bir sokağın adını,
işte bu yol Rumeli Caddesi'dir çıktığım,
başımda kasket
elimde paket
yüreğimde kilit.
Bu yolun bir ucu Şişli'ye gider
bir ucu Nişantaşı'dır.
Bilirsin gözüm yaşlıdır,
kasketin içinden çıkan sözcükler
kafamda dolanıp durur:
"Elif Su'dan babası Erdoğan için."

Burası İstanbul, orası Paris
yürek uzaklardan çırpınır
bir de torunum doğmuş öğrendim
yaşlılık bir yandan
özlem bir yandan
başımı vurur,
çıkamam yokuşları.

Selam sana Paris kenti
Yedi Tepeli şehirden
İstanbul'dan acılarla
sevgilerle, özlemlerle
Selam sana Elif'in babasından.

Bir kere daha İstanbul

Şenel Akmen'e

I
Bir kez yağmur yağmaya görsün bu şehirde
Bir rüzgar esmiye görsün sokaklarından İstanbul
Gönül ufuklarımızda alevler tutuşur
Süt beyaz sevgilerimizden iri güller açar
Tutup üç milyar insanın burunlarında gezdiriyoruz
Bir kez yağmur yağmaya görsün bu şehirde
-Şimşekler çakıyoruz-

İstiklal Caddesinde neon lambaları yanar
Neon lambalarındaki renkleri çaldık bir gece
Sazımıza takıp gerdik ebemkuşağına inat
Kırk gün kırk gece şarkılar besteledik bayram havalarından
Kırk gün kırk gece Galata köprüsünden geçtik
Bitiremedik

Şarap yüklü gemiler geçer denizlerinden
Sarhoş direkleri usul usul gökyüzünü yırtar
Şangur şungur yıldızlar boşalır üstümüze
Çıngıraklar çalar beş duyumuzun beşinde çingiraklar
Seferber olur tekmiil duygularımız
Çaldırıldık

Hele gecelerin yok mu İstanbulum gecelerin
Bir pelerin gibi sırtımıza alıp karanlıkları
Ak köpüklü atlarına binip masmavi Boğazın
Dudaklarımızda sevda türküleri
Cümbüşlü kıyılarında eriyip kaybolduğumuz

Bir rüyadan uyanırcasına yorgun düşüyoruz
Gözlerimiz çapak çapak mutluluktan
Meğersem sabah olmuş İstanbulum gündüz olmuş
Sımsıcak güneşin öper alınlarımızdan

Kıyıya yaşamaların en güzelini sende tattık
Delinmiş bir kez ömür tasımız varsın delinsin
Bir aynalardır kalleş çıkan dostluğumuza neylersin
Aynalar aynalar alıp başınızı gitseniz

II

Sofular gibiydik camilerinde İstanbul
En iri tesbihler bizim parmaklarımızda şakırdardı
Tanrıya en yakın bir yerde bizdik diz çöken
Oysa yine bizdik en son çıkan meyhanelerinden
Avuçlarımızda avuçlarımızla kaynaşır kadehler
Bir türlü bırakamazdık
Isındıkça ısınır dudaklarımız ellerimiz-ayaklarımız
Geceyle gündüz arasında ezilen bir tarafımız vardı
Anıyamazdık

Adınla başlar en güzel öyküleri anılarımızın
Adınla tatlanır dilimiz
İstanbul
Meyhane meyhane cami cami sevdiğimiz

III

Altın kulelerini birbirine ekledik bir gece
Üstüne çıkıp soluk soluğa kaldığımız
İpekli bir atkıymış gibi bulutlarını boynumuza doladığımız
Seni bir kuş bakışında bir daha bir daha seviyoruz
İri bir göz gibisin kara mı kara sürmeli
Akında zenginler oturmuş karanda biz
Ne çıkar ne çıkar İstanbul'um
Gözbebeklerindeyiz.

Bir beşinci mevsimi aratmaz mevsimlerin
Mevsimler ki cömerttir avuçları
Mevsimler ki dört kız kardeşe benzerler bildiğimiz
Mevsimler ki tutup birer birer göğüslerinden emdiğimiz

IV

Beynimizi tüketmiştik işin kötüsü
Beynimizi çoktan tüketmiştik
Kafatasımızın boşluğunda şehirler koşuyordu
Şehirler arasında İstanbul koşuyordu
İstanbul'a karşı Paris
İstanbul'a karşı Newyork
İstanbul'a karşı Lizbon, Roma, Şanghay
Bütün servetimizi İstanbul'a yatırmıştık umutluyduk
Bire karşı on
On'a karşı yüz
Yüz'e karşı hayatımızı koyuyorduk
Taş kesilmiş göz bebeklerimiz oyuklarında
Taş kesilmiş ellerimiz-ayaklarımız
Kalbimiz birer saatli bombaymış gibi koltuğumuzun altında
İstanbul için yazılmış bütün şiirleri okuyorduk
En mukaddes dualar gibi içimizden okuyorduk
Yorgunduk yoksulduk açtık
Eğer bu yağmur olmasaydı eğer bu rüzgâr olmasaydı
Eğer bu geceler olmasaydı

Sen olmasaydın eğer İstanbul
Bir koç gibi toslayan zamanı avuçlarımızla durdururduk
Güneş lambasını yakıyordu ufukta
Bir de bakıyoruz en önde İstanbul
Biz kazanıyorduk

V

Aradan aylar geçti İstanbulum yıllar geçti
Biz bildiğin çocuklar değiliz artık bak
Yine o yağmurlu günlerini özlüyoruz arıyoruz
Ki fark edilmesin gözyaşlarımız yanaklarımızda

Ağlıyoruz...

ONAT KUTLAR

(25 Ocak 1936 - 11 Ocak 1995)

“Naso magister erat”

Seni yeniden ben buldum ey unutulmuş kent
Ve kimsenin farkında olmadığı günde sevgilim seni
Bir alacakaranlıkta geçtim aşılmaz surlarını
zamanın. Duru ve dökülgen nefti perdeyi araladım
Ulaştım sana sonunda ne olur unutma beni

Dolaştım eğersiz ve çırılçıplak atlara binmiş
yüzlerce çocuğun çınlattığı dar sokaklarında
Buldum Galata'dan gizli geçen bir postacının
heybesinde taşıdığı ayrılık şiirinde seni
Ne olur satırların arasından kurtar kentimi

Sen Piyer hanının isli, yüksek penceresinden
derin avluya baktım beyaz rahiplerin uyuduğu
Ulaştım dolanarak bir ayazma serinliğine
Uyan ey kentin göz pınarındaki dalgın su
Zaman geçiyor ne olur savunma kendini.

Çökmüş bir kent için sonnet

ben kimden koptumdu, akşamlar *depresif*, *manik*
bir aynayla beni bağladı bana... pis
bir kitap çöküntüsü: o, ben'im! kuğularla *garanik*
-i ulyâ!.. sürüngen giysileriyle iblis;
alan da o'ydu, satan da... şeytanca alışveriş!
bir leşi bir leş tirirken yırtık, yarım;
satan o giysileri benden önce de giymiş...

ben aynayla kopmuşken bana nasıl bakarım?

terelelli terelella, *tevellâ* ve *teberrâ*
kent leşti ve ben ona bir koku gibi süründüm;
artık aşklar taşır beni, ben onlara kadavra
olsam da *terelelli*... mecnun'dum, leylâ'ya büründüm...

bir kent kendi üstüne çökerken de kış;
aşklar yararken aşkları, sözlerde bir yırtılış...

Yılkı bir kent için sonnet

eskiden, âh, bu kentte uçuk mavi süvari;
kısrağı sokakların, dört nala, uça uça...
şimdiyse bir ihaneti, İsa ya da havari
gibi yaşamak işte... sürükleyip bir uca
yerden yere vurdu da topallattı, körletti
bir yıldı atı gibi savurdu ve yağmaya
verdi idi, sokakta, o ürkmüş iskeleti...
ararken bulduğumuz kemikleri yağmaya
başlasak da faydasız... kirli, tozlu, kararmış
eski zaman hayvanı! Âh, umarsız bir sayrı
gelir kuşatır bizi... unuttuktu, *bir varmış*
bir yokmuş o at şimdi, masal gibi... o ayrı!

bir ölü şövalyeyim, pörsümüş ve özentî,
aynalarda ararım yıldıdaki o kenti...

Göçmüş bir kent için sonnet

bir kent, ayaklanmış, yürüyor sana doğru;
onbinlerce yalnızlık... eprimiş ama kesif;
aynalar aynalardan ürker olmuşken, soru
şu: 'ben neden, biraz tuhaf, benden daha *obsessif*
bir aynaya epeydir adanmışım kendimi?'
çılgın şey! ısrarla beni izliyor ama,
kaçırsam da yüzümü... faydasız... bir yüz imi
var onun yüzeyinde, hep orada... dâimâ!..
süslü su kesimiyken *şimdi* yeşil ve batık
bir geçmişin ağır, yaldızlı iskeleti;
bulaşıcı bir gemi ya da bin yıldır atık
bir yaz... orda duruyor işte, akşamları eğreti

bir tenhâ yüz geziyor çoktan göçmüş o kenti;
belleğim... aynalara sır olan bir çökelti...

Gözlerin İstanbul oluyor birden

Seninle bir yağmur başlıyor iplik iplik
Bir güzellik doğuyor yüreğime şiirden.
Martılar konuyor omuzlarıma
Gözlerin İstanbul oluyor birden.

Akşamlardan senden uzağım
Şiirlerim rüzgârdır uzak dağlardan esen...
Durgun sular gibi azalacağım
Bir gün, birdenbire çıkıp gelmesen.

Şarkılarla geleceksin duygulu, ince...
“Yalnız gözlerime bak” diyeceksin.
Ellerim usulca ellerine değince
Kaybolup gideceksin.

Bir elim seni çizecek bütün pencerelere
Bir elim seni silecek.
Kalbim: Ebemkuşağı; günde bin kere
Senin için yeni baştan can kesilecek.

Ne güzel seni bulmak bütün yüzlerde
Sonra seni kaybetmek hemen her yerde
Ne güzel, bineceğim vapurları kaçırmak
Yapayalnız kalmak iskelelerde.

Seninle bir yağmur başlıyor iplik iplik
Bir güzellik doğuyor yüreğime şiirden.
Martılar konuyor omuzlarıma
Gözlerin İstanbul oluyor birden.

Durup dururken İstanbul

Hani bu İstanbul yalnızlığı yok mu ya,
Deli eden, sarhoş eden, kahreden
Hangi sokağından geçsem bir başka yalnız,
Üstüme üstüme eğilen.

Şimdi oralarda olsam ya da başka bir yerde,
Özlemimi duysam canım İstanbul'un
Deli eden, sarhoş eden yalnızlığını arasam,
Kuyruk olsam çiçeklerde akşam akşam
Bir karanfil alsam, bir yakama taksam, bir koklasam.

Şimdi İstanbul bir yağmur kaçağı,
Şimdi İstanbul pul pul balık
Bir koca şişe şarapla bir koca gün,
Kaçak öğrenciler gibi yaşadık.

Âşık olduk günde üç öğün
Ucuz balık yedik köprüsünde eğlendik,
On lira verip Samatya'lı Suzan'a
İstanbul diye yanımızda gezdirdik.

Haniya helâl olsun gıcır gıcır onluk,
Elleri dert görmesin büyütenin.
Kadın dediğin kadın olmalı ilk önce,
Okşanıp öpülmeli benim bildiğim.

Hani bu İstanbul yalnızlığı yok mu
Her kızı bir başka bahar fışkıran
Bulaşık yuyan, ev süpüren
Her kızı bir başka bahar fışkıran.

Vizandinova ya da Der'saadet

Talihin varsa eğer ve zarın tutuyorsa bu zamanda
bütün yüreğinle öyle bir şey dile ki bozulsun büyü
bu türedi kent, bu rezil yığın miras kalmasın sana
yoksa ne Uyvar Önünde Bir Türk Gibi meseli derman olur
ne de kırk ayazmanın şifalı suyu bir işe yarar.

Kaç kez okudun bu öyküyü, dinledin dilbaz erbabından:
Uyuyamazsın asla Mavi Kayalar'ın kıskanç uğultusunda,
bir uyanık güvercin bulup uçursan da aralarından
derini yüzerler gözleriyle ve bir kimse el uzatmaz sana,
hayalarını yakalar can pazarında binbir uğursuz
sonra çeribaşı saldırıp kemendini boynuna dolar,
dizüstü çökersin acıyla bir tuzak olur sana gövden
ve rehin kalır gölgen bir karanlık zindanda.

Talihin varsa eğer ve zarın tutuyorsa son zamanda
yüreğinin bütün aşkıyla öyle dile ki bozulsun büyü,
bu düzmece kent, bu kalp yığın kalmasın sana

Gölköy, 21.8.1991

BEDRETTİN AYKIN

(20 Ekim 1936)

İstanbul kuşatması

Mavisiz bir İstanbul'dayız
Uzun koygun gecemiz
Onulmaz gurbetimizle
Ve acı değişmeyen adresimiz yine

Yalnız değiliz bir bakıma
Her yer bizimkilerle dolu
O büyük yabancılığımızı saymazsak
İstanbul giderek daha da Anadolu

Hüznümüzdür Yeditepe'den yükselen
Kuşatılan biz miyiz yoksa İstanbul mu
Sancır gece sonsuz gökdelenlere karşı
Ak bir mendildir zaman siler acımızı

ÜLKÜ TAMER
(20 Şubat 1937)

İstanbul

Kadın ölür hiç bırakılmadığı kalabalıklardan. Saçlarına gelip
gelip kumrular konar ve sevinir ayrıldığına.
Belki evlenmişti ve yaşamıştı çocukların öldüğü kuytularda, her
gece adlarını unuttuğu şehirlerde. Hiç bilmediği dağları
aramıştı o zamanlar, çocukluğunda dinlediği hazineleri.
Kadın ölür, yeniden saçlarına üşüşür kalabalık; uykusundan iki
kişinin başlattığı eski bir karanlığa azalır, ölmekten hiç
bıkılmayan çağlar geçer gölgesinden.
Gölgesinden haydutlar geçer, dönüp onu kuyulardan çıkarır bir
tanesi, atların en iyisini ona verir; özlediği sulardan geçer
kadın, ama öteki haydutların çadırlarını görür birden,
yorgun atına bakar ve ağlar belki.
Ve büyür uykusunda
İstanbul

İstanbul bir denizdir lâle gemileriyle taşınan,
Savaşlara, üzüntüye ve çocuklara taşınan,
Silahların sandıklara saklandığı evlere,
Ve insanlara, açıkça yaralanan;
İstanbul bir sudur akşamların aradığı.

Kalabalık durmadan büyür, kumlar büyür,
Uzanılır altın aşklar kulesinden kanlara,
Sevgilerin eridiği kanlara her yapıyla biraz,
Biraz ağladığı bazı kadınların;
Her kelime artar birçok kelimelere.

Fenerlerin gerisinde sabahlar ıştır
Bir parça sevişmenin anılarına,
Uyanır Osman'lardan bir Kara Osman,
Her yatağı o evlerin, memleketinden
Birer kıl aba olmuş sırtına karşı,
Ağarır saçları sırtına karşı, bulanır,
Oklar bulanır durur içindeki kişiye,
Biner tramvaya önce ayakları,
Bilet ister dudakları, elleri alır,
Kerpiç gölgelerinden tanıdığı kadına,
Parasında Taşlıçay, her sayışta eksilen
Ama kutlu bir yalnızlıkta anılan.

Bırakırsa kazmasını, İstanbul bir kova kan.

İstanbul bir kuyudur geceleri büyüyen;
Yıllara bırakıp erkeğinin sesini
İner kadın karanlığa, nerde eski erkeği?
İner bulamaz, iner ağlar, iner inilder:
Yankılanır sular ve çiğlikleri kadının,
Çelik bıçak halk!
İliklerime kan doldu, uyan!
Azalır fısıltım yalnızlığa...

Kuzca'daki evi gider, gelmez artık,
Kuyuya indikçe taşlarda yosun;
Görünür surları yeniden İstanbul'un,
Gelir kocası her akşam mezarından,
Yeni taşlar dikerler çocuklarına.
Kadın her uykusunda biraz kin bulur.

Ve şehrin sokakları hep İstanbul'dur.

İstanbul bir çocuktur minarelerde ölen,
Her şeye karşı ve hiç durmadan ölen;
Kalsaydı ninesinin masallarına Çine'de,
Ne güzel saçlarına o perinin, hazinesine;
Hiç bilmeseydi annesini, yeni evleri,
Denizi ve balıkları, ara sıra boğulan,
Anardı bir kere yalnız, Allah babasını.

Şimdi yalnız balıklar boğulmuyor İstanbul'da,
Şimdi çocuklar sıra olmuş giderler denize,
Ağır ağır boğulurlar, çünkü dalgalar İstanbul'a yakındır,
Görünür kayboldukları kulelerden, ağlanır anıldıkça,
Yüreklerden gemiler, kamyonlar, insanlar geçer,
Çiçek yüklü ölümler taşınır İstanbul'a.

GÜNGÖR TEKÇE

(17 Eylül 1937)

Seyr-i sefâin

Bir sabahı ağır ağır açtınız
Sevinciniz ve hüznünüz bulutsu
Eski bir çeşmenin suyundandınız

İstanbul değişti mîrim
Yılda bir kez çıkardınız Beşiktaş'taki konaktan
Bir cevizin köpüğünde her dem seyr-i sefâin

Nasıl uçurmuştunuz kötü halayıkları
Bir süpürge sopasına bindirip
Biricik valideniz kendiliğinden sekti

Dersaadet'li efendim
O tannân sesinizi ayırımsamıyor artık
Kubbeli kameriyeniz

Hiçbir mevsim aşamadı incelik duvarınızı
Elmalarla eriklerle yllandı
Tükenmez küpünüze bastırdığınız sevgi

Öldünüz
Otlar kadar ağaçlar kadar öldünüz
Kırıldı zaman

Beş boyutlu İstanbul sonbaharı

Şair ey çağrışımlar bestekârı!
Musikîn yorumlar mı Sonbaharı?
Salâhaddîn-i Zerkûb Konyası'ndan
Rumî'nin çok sesli dünyasından
Dalgalar aktaran sözünde ne var?
Yükselir beş boyutlu İstanbullar
Minyatür ve gravürler izinden
İç içe aynalar dehlizinden
Gözümde fersizlik dizimde ağrı
Beş boyutlu İstanbul sonbaharı

Kelebek lâhzalar sarı yapraklarda
İz bırakmazlar parmaklarda
Anılaşan anlar ki canlanmazlar
Her kar İstanbul'a son kez yağar
Dört boyutlu mezarlıklar derinde
Kurşunî karıncalar çimento üzerinde
Beş boyut İstanbul'u oyuncak değil
Bab-ı Humayun'dan Murad çıkacak değil
Marmara üstünden ay yükselir mi?
Sanki Claudius'un sesi gelir mi?
Samatya'da varmış ayazması gecenin
İçinde titreşir mi cevabı bilmecenin?
Eski papuç avlanmasın artık vakit dar
Alacakaranlığa hazırdır basamaklar

İstanbul

Bir tohumdan daha az değil
Fatihin büyük güvercin kanatları

Meleklerin sık aralıklarla
Dokunduğu toprak.

Güzel buyruklar
Gülbüz havalar

Boğaziçi bir akımdır
Bir akan sudur
Nice dergâhlar
Dinler gibi nabzını
Yeni doğan çocukların

Yamaçlarda mezarlıklar
Sever gibi bazıları
Açık havada gömülmeyi

Çocuklar Topkapıda
Şedef kabzalı kılıçlar ellerinde
Rahlelerde Kur'an
Tefsir
Arapça
Farsça
Dikkatle önünü iliklemede
Padişah ve şehzade

Açılıyor dev bir kapı
Dikiliyor dev gibi bir sütun
Sütun başı sütun ayağı

Dibinde dilek şikâyet sahipleri
Birer gürz gibi sağ ellerinde
İradeleri
Bir ellerinde arzuhalleri

Oğullarım
Dikkat edin
Hak yemeyin

Oğullarım
Mümkündür
Topal bir karınca
Mihnettedir

Oğullarım
Mümkündür ki
Bir baş kesilir avluda
Akın, akan kanla

Cihangir
Taş yokuşlar
Eyüp
Sıla sıra Medine

Acı
Bu tortu

Karartır camları
Yorar küpleri
En berrak sular bile

Ve kapanıyor saray kapısı
Saklanıyor
Sarı sarı altınlar
Korkup

Şimdi birden Eminönü kalabalığı
Kimseyi tanıyamazsın
Kıyafetinden
Yüz çizgisinden

Katil efendi
Hırsız baş köşede
Haksız haklı

Şer belalı

Örtünmüş güneş
Çoktandır, yüzü nerde
Ya o ay
Kara bir zıbın biçmiş kendine

Bir düş
O buyruk
Şefaat
Gürbüz hava
O güzelleri İstanbul'un

Dönüyor demir teker

Inoperable TM.

dağınıklık üstüne çarpar İstanbul'un
evler üstüne
yalılar fabrikalar kondular üstüne
böğürtlen ne güzeldir şimdi dağlarda
dağlara!
deniz en güzeldir
denize!
söz tökezlenir
içimde kaba yoğun ağıltılı bir kütle
hakkı olan kadını koynuna alan
erkek gövde ve hakkı olan
erkeğin gövdesinde biçimlenen kadın
çarparlar doğaya, bin parça olur
düşler duman dağlılr
kalan yeşil yapraklardır
duvarı örten ve toprağı
deşen el
göğre uzanır

gökte büyüyen biçimlenen
dumanına beyninin
karanlığın ve ateşin ve bitmeyen
istemenin bir köşeye sıkıştırdığı
korkuyla
dipsiz kayalıklara vuran pırıltılı yeşil suda kayıklar
gibi küçük
beyniyle aştığı koca denizi

neresinde bilmeyip
dibinden fırlayiverecek sanki ağız açık dişleri köpek
ve tüylü ve korkunç ve avuçlarında cennetle
fırlayiverecek
Tanrı'yı beklerken
deniz kıyısına anıtlar diker
anıtları taşa tutar
ve beklerken
halılar dokur koyunlar güder toprağı karar
ve bir gün sokakta kendinden değişik olana doğru yürürken

bekler bir yandan
dua eder ve ellerini göğse kaldırır
yalnızdır
iskeleye gemiler gelir gemiler gider
ağaçlar kurur çiçekler açar
gece toprağı sürüp verimlileştirir nemi ve karanlığıyla
o başkasına doğru olur
başkası ona doğru olur
bacaklarıyla yaylanıp kollarıyla birbirini tutarak
ve dua ederler birlikte
beyinlerinin ılık dumanına şükrederler
kendinden değişik olana akabilirliğiyle

denizin üstüne renkler vurur
dağnıklık üstüne vurur İstanbul'un

Ekim 1969-Şubat 1970

Bir İstanbul kadını

istanbul'da doğdum
bindokuzyüzkırkıbirde
kendimi tanıdım istanbul'la birlikte
istanbul'la değiştim
istanbul'la sevdim ayrıldım
tükendim
kendimi anlattım kendi öykümü de
iyi bakın göreceksiniz
bir tek ben kıpırdıyorum resimde
sanki saklı suyum bizansın temelinde

artık dönmek istiyorum desem
doğduğum kente
bu bir dalgınlık mıdır
yoksa ölüm yerini arayan bir kedinin
uyuşması mıdır içindeki takvimle

istanbul'da doğdum
bindokuzyüzkırkıbirde
soylu denen bir türden yaratılmıştı annem
hayrandı kendine
hâyâl kurdu
ve yalnız kaldı ömrünce
yapma bir çiçek gibi taşırdı yakasında gururu
üstelik küskündü babama

sakladı beni parkın karşısındaki evde yıllarca
ödetti küçük bir ihaneti
fazlasıyla ödetti
tam bir cumhuriyet meleği gibi ısrarla

dediklerine göre
tıpkı benimki gibi genişmiş babamın alnı
bir kez görebildim ölmeden önce
mahzundu
pınar başındaki kırık bir testi gibi
devrilmişti yastıkların içine
ve çok konuşuyordu
demek ki kalmıştı biraz umudu
ilk kez bere giymiştim o gün de
aksilik bu ya
başımda uçuşan beyaz tüylerle
göstermek istiyordum kendimi
bir an önce ilk sevgilime

sonraları yıkıldı zamanın tozdan kulesi
insanlar öldü dağıldı
insanlar tutuklandı sürüldü
göç etti
unuttu birbirini
sular altında kaldı adresleri
ben hâlâ istanbul'da sanıyorum kendimi
ama doğduğum kent yok
yok olmuş birdenbire
beton kanatlı bir kuşun sırtında
uçup gitti diyorlar
ya denizi ne oldu
ölü evindeki bir yabancı gibi
belli etmezdi içinden geçenleri
o da mı uçup gitti
ben neden duymadım acaba
kulaklarımı sağır etmişti belki de

yüreğimin gürültüsü
çocukların birbirine karışan sesleri
şiiirin iniltisi
demek istanbul yok artık
eh ne yapalım
sarsıldı harflerinin alfabadeki yeri

şu var ki
istanbul giderse
hesap sorar benden istanbul sözcüğü de
ne geçmiş ne gelecek kalır gözlerimde
yanmaz olur fitilin ucundaki bir anlık ateş
bir delice hayat
bir hünnap fidesi
hesap sorar büyükannemle birlikte
büyükannem ki
kirpiklerinin altında saklardı
gecenin laciverdini
sanırım o da gitti
sürükleyerek peşinden
salkımsöğütlü bahçesini

İstanbul

Göğsüme bir istanbul çiziyorum
Başparmağımla, kelebek biçiminde
Çocukmuşum gibi aynanın önünde
Yüzümü saçlarımı okşuyorum

Kadıköyden herhangi bir deniz
Tenha bir tramvay şişliden
Samatyadan belki sultanahmetten
İncir ağaçları anmsıyorum

Göğsüme bir İstanbul çiziyorum
Başparmağımla, kelebek biçiminde
Biraz umutsuzum, biraz yorgun işte
En çok gözlerimi seviyorum

ABDÜLKADİR BULUT
(1943-9 Ağustos 1985)

İstanbul

Heder ettin beni bu yaşta
Sen ey güzel İstanbul
Çekip gidiyorum işte
Allahından bul

**Seninle bir günü
yaşamak İstanbul'da**

günüme güzellik katan sesin
bugün yok kulaklarımda
günaydınların hatır sormaların
ve onurumu okşayan
tatlı fısıltıların yok
yok ne telefon tellerinde ne de karşımda
ruhumda fırtınalar estiren
dokunmaların

bir denizi var İstanbul'un
mavilerden öte yeşillerden çok uzak
gemiler geçer bir kadıköye / bir karaköye
bunca kalabalıklar içinde seni
bana getiren dalgaları severim
ve küçücük yüreğimi
avuçlarsın ellerinde gün boyu
ellerinde yiter giderim

Beyoğlu caddelerini süslüyoruz
vitrinler gölgelerimizle doluyor
ve ayaklarımız ivedi ürkek
alabildiğine bir yerlere koşuyor
İskele / simitçiler / balıkçılar
balık / ekmek yemek en doyumsuz
seninle bir günü yaşamak İstanbul'da
her köşesine birlikte adım atmak
haydarpaşa önlerinde bir çayevinde
batan güne karşı şiir okumak

el ele her gün saçlarımız birbirine dolanırken
tablalarda torikler / zarganalar / lüferler
ve geçeriz çiçek satan çingenelerin bakışlarından
sonra şarkıları bir geceye başlarken
ya kırmızı bir şarap
ya da cin tonikler / biralar içerken
seni sevdiğimi söylüyorum

oysa şimdi

08.08.2010

Kirlenmiş kâğıtlar

VII

Dün Bedesten'de geri alınmaz şeyler sattım
Mardinli bir ustaya
Çırağına gizemli bir dille sesleniyordu
Belki Süryanice
Bir bakışta ölçtü değerini
Gençliğimin:
ilk armağanı evliliğimin, verdiğim ilk armağan
ve ilk çocuğumun doğduğu gün...
Üç kadife kutu.
Bir elmas iğne, bir çift koldüğmesi, boş altın bir çerçeve...
Annemin elleri, kocamın elimle nemlenen gömleği
Ve kundağı kızımın..
Altı kağıt para karşılığı tezgahın üzerinde kaldı.
Yüzümün kızarması, sinsî bir baş ağrısı
ve borcumun yarısını ödeyecek parayla
çıktım.
Boğazımda ısmarlanmış çay burukluğu
"Artık bunları yapmıyorlar" övgüsü ustanın
Ve utancı anıları satmanın...
Çarşı, bedesten, karanlık hanlar
bir gözyaşına dönüşecek
küçük takılar...

Dün Bedesten'de arkadaşsızlığı sattım.

İSMET ÖZEL
(19 Eylül 1944)

Ben Türk dediysem eğer

Türkler dediğimde göndermelerim
Süprüntüleri şıfıntıları hamamoğlanlarını
Kapsadı kapsayacak
Sanıyorsan yanılırsın
Türklük şiir
Türkün eni Türkün boyu
Müslümanlığı kadar
Baksan bulacak mısın
Koskoca İstanbul'da
Nef'i diye bir semt
Ama Bayram Paşa var

Kalpazan

Şehrin üzerinde bir sabah profili
tütün ve şaraptan ördüğü sesiyle
geçiyor iz bırakmadan evlerin göğünden
boynumun uzun ve yaşlı sokağından
kilim dokuyanlar, mendil satanlar
hançer bileyenler gibi

Bense güneşin kapısını aralamış
çay içmiş tazelemişimdir sabahı
ki birden bıyıklı ve acemi fotoğrafım
ellerini sarkıtarak pencerelerden
şehirlerimi kuşatıyor
bulvarlara, tramvaylara koşan ağzıyla
dudaklarının yaralı mızıkasıyla
evli ve ücretli yanaklarımla
köylerden kasabalardan geçiyor

Ben de çıksam bu şiirden
şehrimi ve şehrimin ahşap evlerini
sadrazam avlularını, turistik balkonlarını
mabeyinci koridorlarını
bırakıp da gitsem bir sabah
acaba şehrim arar mı beni
evler, odalar gelir mi peşimden
yas tutar mı yokluğuma sokaklar
sabah, elinde son şiirimin
el değmemiş taze tadı ve körpe hüznüyle
göğümde geçer ve kuşatır mı şehrimi

Kimse aramaz beni ve ben saklanamam
sabah pencereyi açtım mı şehir başlar
birer birer ışıklarını söndürür evlerin
şehvet afişleriyle doldurur gökyüzünü
profilden resmimi çizer han duvarlarına
şiirimi perçinler ve soluğumu tazeler

İstanbul'un kuşları

Ay doğar yol uzanır ömür bir sele benzer
Parlıtlar ışıklar bu dünya güle benzer

Güvercinler sebiller artık çok yücelerde
Şimdi onlar kim bilir hangi düşüncelerde

Serçeler ekmek taşır Beylerbeyi Üsküdar
İhtiyar köpüklerde ömür sürer martılar

Sebiller sebil değil kaçar gider yusufçuk
Kumruları kovalar haylaz bir umutsuzluk

Yalılarda kurulus İstanbul'un kuşları
Harem mahrem bir kedi aşamaz yokuşları

Boğaz boğaz olursun Çanakkale İstanbul
Silâh kuşan at bin sekiz kocalı bir dul

Doru atlar donandılar yeşil giydim tut beni
Derdimi anlatamam gel sen de unut beni

Gül solar diken kalır eser acı bir yel
Ey ömrümün baharı nerdesin artık gel

HÜSEYİN YURTTAŞ

(2 Kasım 1946)

İstanbul uyanıyor

istanbul uyanıyor
üzerinden atarak kalın kaputunu karanlığın
yumuşacık uykularını şehzadelerin
mahrem düşlerini harem kadınlarının
macun kadar yapışkan bir geceden
ibret taşlarına akan kanın çağırdığı
boğaz'ı biçip geçen şilep silüetleri
kar indiği vakitler öteki yamaçlara
yıldızların yerden korkup saklandığı
ala zaman

selimiye kışlası harem haydarpaşa
vapurlar alesta
“minareden minareye atlayan
kartal kanadı sabah ezanları”
sefil sirkeci sarhoşlarından sarsak bir gölge
kirliliğin gri belirsizliği
sislerin ardına saklanmış bin yıllık körpe güzelliğin
çınarların dallarında savrulan çetrefil bir yalnızlık
yağmurun yorgun indiği üsküdar
hezarfen beklentilerini uçuran kuşluklar
kuşları ağırıyor ince naz endam

göç yolları tıkanmış, kuş evleri boş kovan
padişah gölgeleri saray avlularında
cariyelerin seğırttiğı saklı odalar
evliyelerin taşa kesmiş sarıklarını saklayan camiler
küflü duvar kalıntılarını göverten otlar
galata bankerleri çoktan ölü
bütün ölülerin gözleri flu
çarşılara sinen kokulardan bulunan
gizli baharat yolu

lodos kabarmış, korkmuyor karadeniz
şile bezi yok artık yelkenler şişmiyor
uçuk yeşil sesler camlara sıvanıyor
kuytu koylar adlı adınca köyler
haliçle boynuzlanan
sedefkâr sebatı nakkaşların
sahafalarda açılmış sayfalar arasında
çağına sürgün eski zaman zenaatkârları
çağıran ince yalnızlıklar, kederli hurufat
ve çok ötelerde kalmış
dersinden çaktığımız tabiat

balkan hıçkırıkları batı rüzgârında
yenicami güvercinleri ayaklanıyor
göğü karıştıran martılar
çocuk çığılıklarıyla şeneltiyor dünyayı
gittikçe daha solgun
çince ağlayıp Japonca gülen
tekdüze hüznüyle minyatürler

yaradanı yanıltan yaratık: insan
yakımlar yıkımlar görmüş yüzyıllar döküntüsü
nedir, bilir misin
bıçak yalınlığıyla sokağa fırlayan
sur dibi çocuklarının bıçkın gülümsemesinde yatan?

ergenliğin erleri acemi sesleriyle
ne söyleseler arabesk
sözlükleri silinmiş, yanlış kayıt besteleri
uluyan yaralı bir hayvan
inletiyor ışıklar içindeki karanlıkları

düşmüş kadınların mağlup erkeklerin
yolları dolduran ezik karıncaların
uyku eksiği eğik gözkapaklarında
istanbul uyanıyor
duru güzelliğiyle dipdiri
kara çarşafını üstünden sıyırıp atan
bir cumhuriyet kızı gibi

Yaşadığımız şehir

İrin dolu bir günü
en geniş caddelerden
böğrümde taşıyıp geldim..
Yazık ki
sararı yok gönlümün
işte yine bu gece..
Ne kadar süslense de
ışiltılarıyla denizin
yine de boğuktur mavileri
gökyüzünde bu şehrin..
Yanıktır, dinleyin, sesim yanıktır
işte yine bu gece;
kırığıda uçuklaşan
daldan dahi yanıktır..
Nasıl da bulanıyor içimde
o tacir gülüşmeler;
öyle ya,
noterler müfettişler veznedarlar bonolar
masmavi bir sabaha
kirden başka ne verir?

Bir günü böyle geçtim
iğrenerek bir günü
en geniş caddelerden..
Tam da derdimi yanmak için
huysuzlandığım anda
yazık ki gönlümün yalnızıyım
şurada, dağlara kadar..

Oysa geçerken sokaklardan
düş verip kendi ruhumda
narince gözlediğim
ne kibir, ne ödöl gerektiren
sıradan şeylerdi,
koşarak aşabilmek için zamanı
rüzgârlı öfkeler tasarlayan
ya da derdini özlemini çektiğim
güzelimi beklerken
kalbimde filizlenen
tasalarla sevinçlerle ilgili
sıradan, insani şeyler..

Yürüyordum
çınlayan duygularla
bomboş fundalıklarda gibi
oysa nasıl da kalabalıktı yollar..
Biraz da gecenin loşluğundan
afyonlanarak
karartıp benliğini
ve karardıkça daralıp
başıboş bir duyguyla
hayatın küskünleri olarak
ve hayattan öylesine habersiz
akıyordu caddeden
sıra sıra insanlar..

Kimisi korkuyordu belli ki
o büyük fırtınadan
kimisi çoktan unutmuştu
ruhunu körelten kiri,
kimisi kirle uyuşturulmuş,
kimisi duygular alıp satıyor,
kimisi sızlanıyor kederden,
kimisi gülüyor sinsi sinsi,
kimisi soludukça soluyor,
kimisi ise
lekeler sıçratarak en uysal yerlerime
sadece susuyordu..

Islaktır, evet, eğilip bakın
kandan ve yaralardan
hem de sırlıklam ıslaktır
her gün geçtiğimiz sokaklar..
Kurtulabilinir oysa
o kara çukurlardan
hem ince hem sahtekâr
bir kadın gibi yaşamaktan
iğrenmeye başlansa..
Yoksa nasıl başkaldırır
bir şehirde çalkalanan
sefaletle yoksullar?

Geçiyor dalga dalga
gözlerimin önünden
bir günün köpükleri
en hazin görüntüler..

Doludur, dinleyin, sesim nefret doludur
işte yine bu gece.
Azan, bozaran bir sürü polisin arasında
yurdu azad olsun diye çırpınan
hem yorgun hem yaralı

bir gencin bakışlarından
izlediğim bu şehri
küflerin, irinlerin içinde
en geniş caddelerden
böğrümde taşıyıp geldim..
Bulabilmek için o mahşeri rüzgârı
bırak yüreğim bırak
çiselesin bu yağmur
içimde bulanana duygulara..

Bir de sen varsın
bir de sen güzelim, o derin inceliğinle
yazık ki saçlarını
küçücük bir dünyaya oynaş kılan
bir de sen..
Korkuyorsun
oysa korkular
sinsice katlediyor her şeyi..
Artık aşk denince herkes kederden sözediyor..
Ah, bu şehirde kuduran
sadece keder değil,
cançekişen şu deniz
şu isli yakınlıklar
kuşlar ve ışıklar da kudurmaktadır..

Manavlar dahi erken topluyor
duvarlardan renkleri;
ses geliyor çünkü uzaktan, dinleyin
duyulan çürümenin sesidir,
arbede sesi..
Kimisi kan içinde koşuyor
kırmak için bileğinde zinciri
kimisi karanlık pusulardan dişbiliyor koşana,
kimisi hâlâ sessiz, habersiz,
ya da sinmiş bir köşeye..

Artık bu şehrin bütün bankalarında
bütün kasaplarında ve bütün gecelerinde
çocuklar kırbaçlanıyor;
artık bu şehirde analar
dizdövüp kan ağlıyor;
sararıyor artık bu şehirde duygular;
güzelim, sığmıyor artık bu şehrin ölçüsüne yüreğim;
bana yalnız hınç veriyor ne duysam
örselenen sevişlerle, ucuzlayan bakışlarla ilgili..
Öyleyse, koşacaksan ellerimi daha sıkı tut
saçlarını ışıldatıp saçlarıma kavuştur;
güzelim, seveceksen eğer unutma:
bağrımda isyankâr şarkılar uğuldanır
isyankâr şarkılar ve ayrılık
ayrılık ve ırmaklar
ırmaklar ve kuşların o narin uçuşları..

Doludur, dinleyin, sesim acı doludur
işte yine bu gece,
en derin özlemlerin bile yazık ki
kusarak dolaşılan sokakları var çünkü..
Adan yüreğim adan
hayatı anlamanın yolunda
burkuluşlar ağlayışlar da olsa
güzelliğin uğruna
daha çok adan..
Yoksa nasıl sıyrılabilir
bu şehir, kirden ve yaralardan?
Adan yüreğim adan
yaşamanın sevinci heder olmasın sakın..

Bir şehir ki zehridir incecik gülüşlerin
bir şehir ki çevrilmiş sokakları süngülerle zırhlarla
bir şehir ki her sabah vurguna hazırlanır
bir şehir ki
pelte pelte çocuklar dökülür sinemalardan

tokatlanıp genç kızlar alınıp götürölür
bir şehir ki yollarında aç insanlar sürünür
solgunlaşır bakışlar, sabahlar kabalaşır
bir şehir ki aşk denince sadece acılar paylaşılır,
öyleyse:

dayan yüreğim dayan
gerekirse katlanır geçeriz güzelin hasretinden;
davran yüreğim davran
kurmak için yeniden
günü gelir yıkarız bu şehri temelinden.

1979

Yeniden kendi şehrimde

En uzun günüydü ömrümün,
süzgün, kamaşan bir arzuyla
her yanı karmakarış
yıllar ve yıllar ve yıllar sonra kendi şehrimde
yeniden yazmaya başladığım şu gün..

Bir yanı unutulmuş bir yanı taşkın
bir yanı bastırılmış bir yanı bıçkın
düşlerimle boğuşarak uyandım
ve boğulurcasına kendi karanlığımda
saatlerce dolaşıp durdum şehri..

Bu şehir gençliğimdi benim,
aşklarım, gizlerim, meraklarım,
kavuşup kavuşup yitirdiğim sevincim..
Kimi külhan, kimi ceylan nicesiyle kapışarak belanın
dövüşürken bu şehir kurtulsun diye acılardan,
şimdi, parçalanmış canlara bakarken bile sağır
acılardan zevk alan insanlar mı çoğalmış?
Kimisi yalanı kanıksamış, kimisi suskun kalanı...
Seçkin kendine vurgun, yılgın kendine esir..

Karalara, ıralara sarınmış kiminin elinde Kur'an
kiminin elinde kırbaç
göğünden ufkunu kurban
gününden güneşı haraç istiyor şehrin..

Köşe bucak aranırken savrulduğum sevdaların izini
dilimde sinsi sinsi yalanınca bu sözler
ürperdim sestense
bir ucundan bir ucuna şehrim kadar irkilip
sokaklardan içimdeki karmaşıya çekildim..
Ah ki düşümdeki yerinden
çoktan yitip gitmiş sevdiğim,
ah ki saklımdaki özlemler sahibine yabancı,
ettiğim gül, seçtiğim nar göz göre göre yağmalanmış,
kırık, kırgın, öksüz kalmış sürgünde gönöl,
ilendiğim hüznler sakarca yaralanmış,
ah ki ellerimi doyasya alamadan avcuna
elmasını incecikten
özen bezen düşlediği aydınlığa soyamadan
karca beyaz dalca narin
pınarlar kadar kibar
üzüm üzüm gözlerinde sevinç soran bakışıyla
derin uykusuna dalmış baba ocağım,
uzanıp kucağında ağlayamadım..

En uzun günüydü ömrümün
bir yanı sabır bir yanı tınmaz
bir yanı kahr bir yanı kanmaz
bir kez daha sığınarak kendi yüreğime kendi şehrimde
yeniden başlıyorum yazmaya
yeniden ve yine yapayalnız..

Ömrüm senden özür diliyorum!

Ekim 1996, İstanbul

GÜLSELİ İNAL
(17 Mayıs 1947)

Ey erguvan dişi

Kaç yıl sokaklarında dolaştım
gizemle taçlanmış silüetin
kaç kez aklımı çelen sarnıçlar
rüyalar ülkesinden dikilitaşların
anıtlarını kaç kez yüreğime bastırdım

duydum
sözveren denizinle kıyıların
çılgın çarpışmasından doğan buğulu
sesini

birinin konuştuğunu duydum göğsünde
yenik düştü kaç imparator kaç sultan
diyordun ben yönetilemem
ancak yönetirim bana hükmedenleri
gerdanına çinilerini takarken
sen erguvan dişi

mozaik panodan düşen melek

geceleri korurdu seni,
afetlerde bin melek ayaklanırdı
tüm mabetlerden
tazelenirken her gün gururlu yüzün
kaç kez ölümü gördüm gözlerinde
sana göz koyan barbarları gördüm
talana hazır orduları
ulu çarpışmaların asırların kraliçesi
ey çılgın dişi
kubbelerin göğü okşuyor
sularında bin bir renk

gücün denenmekte asırlardır
gizemli güçler merkezi
yeni bir çağa hazırlarken zamanı
yatırların ermişlerinle
dünyanın yeni merkezisin
şimdi

2003

AHMET ADA
(20 Mayıs 1947)

İstanbul

Gül mevsimi, bir kıyı kahvesinde
Oturup dinliyorum dünyanın sesini
Toprak saksıda bir avuç fesleğen
Deniz ve gece kokuyor İstanbul

Birazdan çingene çiçekler gidecek
Kadıköy iskele alanından
Ay ışığı düşecek omuzlarıma gözleri hareli
Umulmadık sevgiyle kuşatacak beni

Oturup bekliyorum Kadıköy kıyı kahvesinde
Alaturka şarkılar savruluyor gökyüzüne
Denizini yitirmemiş henüz yakamoz
Bir vapur geliyor suları köpürte köpürte
Ne iyi tarazlanmış ömrüm akıyor bir bütüne

Çiçekleri suluyor balkonda bir kadın
İğne oyalı bir perdenin önünde
Dondurma yiyor uçurtma çocuk
Yanında tekir kedi
Buradan görüyorum, elimde Üvercinka
Cemal abi birazdan çıkıp gelecek sanki

Derken tam üstümde çığlık çığlığı kuşlar
İçimde gurbete düşmüş bir şair hali

Kadıköy

Kadıköy güzeldir
Bir kuşluk vakti doğdu
Çocukluğu kısa sürdü
Hiç evlenmedi Kadıköy
Binlerce kez
Kırlangıçlarla sözlendi
Hep terkedildi
Hiç çeyizi de olmadı
Lepiska saçları var ama
Paluze kolları
Minnacık ayakları
Nedense hiç yaşlanmıyor
Soğuk suyla yıkıyor çünkü
Öylece ıslak duruyor
Garip sokaklarında

Aysar bir kızdır Kadıköy
Tam dolunay zamanı
Dudakları kabarır
Kapı önündeki kedileri
Haylaz bulutlarla söyleşir
Uykusu bir türlü gelmez
Korkar uyumaktan
Uyursa rüyasına
Şahmeran giriyor derler

Ey Kadıköy
Ey Aya Öfemiya
Benim yalnız bakirem ey
Bir gün ölürsen eğer
Bekle beni orada
O sonsuz gökyüzü sokaklarında

İSMAİL UYAROĞLU
(1948)

İstanbul

Çekilin önümden binalar
Çamura düştü çiçeğim
Şişli, Taksim, Aksaray
Her an bir çılgınlık yapabilirim

Mayıs'ı da gördük, ne oldu
Levent, İkinci Levent, Dört Levent
Hiç mantar yok toplayacak
Ben bu İstanbul'dan gitmeliyim

Sen bu İstanbul'dan gitmeliydin
Yıllar önce, geldiğin gün
Şimdi ancak çeşitli felaketler
Deneyebilirsin, deneyebilirim

Nerden uç verdi bende bu
Felaket tutkusu
Beyazıt, Karaköy, Harbiye
Yollarda gelişti belki de, ne bileyim

Akşam mı oluyor, olursa olsun
Kaybolacak bir cadde bulurum elbet
Önce bir bira, bir daha, bir daha
Ki yılışık vitrinleri görmeyeyim

Tanrısına da güven olmaz bu İstanbul'un
Hep yarına erteliyor kıyameti
Girip bir sinemaya bari, beklemeden geceyi
Kendimi karanlığa gömeyim

SEZÂİ SARIOĞLU

(11 Mart 1950)

Makam-ı eşber

Tarih aklımdan çıkar, tiz vakit sahaflara düşer
Adalara iki, üç daha fazla hardasan şarkı gider
Bayram şeker geçer, kına kurban biter
Kinayeli ada, karar sesinde tarihe düğâh gider
Biri Eşber'dir, mevcutludur, devrimin tozunu alır
Öteki Arkadaş'tır, sakalsızdır, bedenine şerh düşer

*Eli kulağında İstanbul'dur, tarihin uykusu kaçır
Sesi alan Hafız Burhan Üsküdar'ı makam geçer*

Gözümü ayna bürür, madde manaya delil düşer
Dergâhta ince saz biter, tambur sufiye nefes gider
Bir yaprak, sahile, saba(h) makamında iner
Dede efendi hoş sâdâ yokuşu dik çıkar
Dağa kaçan tembihsiz çocuk, eve tembihli iner
Eşber'dir, sakallıdır, aynalara sır sıklam düşer

*Şiirin sokak, sokağın şiir çocuğudur Can Yücel,
İki yaka arasına Allahü Eşber deyu mahya döşer*

Her şeyi bilhassa bilen at, her darbede nal düşer
Dağ devleti, devlet dağı söker, çivi boşluğa hiç gider
Çarşı'dan naz niyaz, ney Niyazi geçeriz karşıya
Devrimi devlete öptüren hısım akrabalar hasım geçer
Ada'dan kaçırılan Ermeni kuş, emanet udun tellerine konar
Eşber'dir, devrimle arkadaşlık eder, şarkılara merak düşer

15 Kasım 2009/Nar'istanbul

Halim Şefik Güzelson

(1)

Hatmilere su verin, yaseminler takının, Halim Şefik geliyor.

(2)

Bodrum'da, Demircan Çarşısı'nda,
"Dilber İncir Ağcı"yla
-bir gizemli iş üze-
sohbetinde Halim Şefik.

(3)

Kumrugilleri yazıyor, ses etmeyin.

(4)

Derken, Üsküdar'a geçiyor.

Ver elini Setüstü.
Ver elini İmrahor.

Halim Şefik
şırıl şenlik
geziyor.

Gezedursun,
bütün çarşı
sevinç içinde.

(5)

Su katarken rakısına,
ağır ağır ekliyor:
Memleketi.
Börölceyi.
Ömrünü.

Eminim,
el değmemiş
incelikle ekliyor.

(SON)

Şirin ve demli ve makbul sözü
mehtap vakti, Sarıyer'de
baharatlı, olgun bir kavun.

Tadı,
çırılçıplak damağımda.

İstanbul, yurtsuzlar başkenti

Öğleden sonra. Gar
O yöne tren yok
Sanki o yöne tren varmış
Orada ışıklı dostlar güneşli yüzler barınmış da
İşte saati değilmiş gibi bir duygu
Oysa oraya hiç tren yok
Güneye var: kumsalda ölmek için
Doğuya var: pusularda ölmek için
Oraya yok: daha ne ölmekten kurtuluyorsun
İstanbul, yurtsuzlar başkenti
Yine de neresine gitsem
Hep o gar kokusu

İkinci üstü. Tophane
O çürümüş su, vitrinde sararmış elliye baskılı uçuk kitap
Hırdavatçılar çarşısından da geçtim
O dahi bir endaze
Biri şakıyordu kefenlenmiş sesiyle ekolu
O dahi hislerimizin tercümanı
Kiraladığım oda paşa konağında, büsbütün şiir
Üsküdar'da mezata katıldım, Boğaz'da bahara
Şarabım o çürük suyun tadında

Akşam. Liman
Yargılandığım salonun penceresinden görünen
Liman
Su kapısı
Bu şehirde yaşayıp da
Gitmek çarpıntısını duymamak zor
Bekler miyim olgunlaşsın vakit
Aşkımın bucurgaçları
Taşlar fırlatsın pencerelere
Cesaretle doldursam da bir gün küçük valizimi
Öksüz bırakma kal diye yalvarır hemşehrilerine şehir
Orada ricatime açık dursun, mavi
Liman
Bir umut sis yutar koşarak yetiştiğimiz vapuru
Kendimizi başka İstanbul'da buluruz
Yurtsuzlar başkenti olmadan önceki

1989-91

İstanbul sıkıntılı göğ

Bağdat gibi esri, İstanbul huş yar
Kadın deniz, sakın ha, inan, aldan da
Eski rüya gülüşü kalır Emirgan'la
Uçurumum gözlerin celladım olmasa

Saba makamında is, beyaz karanlık
Şafak tan gülümsüyor ılık
Bu yağma bul, yağmama kırbaç kanlı
Geliyor toz duman içinde ölmeye

Bir gün şu yangınım canlanırsa ey,
Boğaz'a sancı, zamansız yağmasa kar
Ayrılığı kuşun kanadına bağlamışlar
Ferda sensin, alnında şebnem ıştır, sis

Kalın Abdal is, yok olup gittindi kalpsiz
Yarın kal dedim bugün güldündü
Ey taş, yuvada kuşsuz öldüğüm mü?
Bir gün şu taşta vatan canlanırsa!.

Göçmen

Ben bütün sınavlara silgisiz girdim
Düzeltemeyi bilemem bu yüzden yanlışımı
Bir şiirden söz ederken taşrada
Kumkapı sanıyorum arkadaşları

Giriyorum başkentini yitirmiş İstanbul'a
Küçük bir doğu kentinin düşünden
Kanadımın birini bırakmak koşuluyla
Yararlandım kuş uçuşu bir gökten

Bir dergiye uzatmadan az önce
Martı çıgıllıklarına batırdığım şiiri
Yeniden okumak çok hoşuma giderdi
Nargileli adamların yanında
Köprü'nün altında bir çay içimi

Üç beş iskemleli bir park kahvesinde
Suç işliyor gibiyim şiire çalışırken
Kadıköy'de imza günü var yine
Bütün duygularım burada göçmen

Sıra arkadaşım çaldı silgimi
Beni yanlışlarımın baş başa bırakarak
Yayımlanmasın diye şiirler yazıyorum
Adımı tenhalarda bir daha unutarak

Korkarım sevecek at bu gidişle dizginini
Sahi, İstanbul'un başkenti neresiydi?

ENİS BATUR
(28 Haziran 1952)

Duyuru

“Ada eşrafından Hayrettin Topuzlu bey vefat etmiştir, cenazesi ikindi namazını müteakip Maltepe camiinden kaldırılacaktır.” Heybeli'deki belediye hoparlöründen gelen ses karşı kıyıda, Nizam'da yankılanıyor. Hava durgun, sokak sessiz, tepeye dek tırmanıyor o hazin tınılar, çamların dalları arasına, çatılardaki rengi atmış kiremitlere saçılıyor uzun bir cümlemin heceleri. Kısa süren sessizliğin ardından, çardak altındaki Rum kadınlardan biri “eskiden yoktu böyle bir adet” diyor yanındakine: “İyi oluyor kim öldü kim kaldı bilmek”.

İstanbul'un gözleri

olur ya, gün gelir kınılırsın, yalnızlık evin olur
ya da kaybolursun anılar ormanında
sesime tutun, siste seni arayan
gözlerine, o gencecik İstanbul'un

unutmadım, unutmuş olamazsın
kalbimizde yürüyen o ışık ormanını
kapat gözlerini ve gel, o sıcak sihir
aksın yine parmaklarından bir dua gibi
yaşanmış bir aşkın tuzlu tenine

Maçka parkındaki çınar ağacı
ilk öpüşün ebruli tozlarıyla
on sekiz yaşında bir İstanbul'u
bıraksın akşamları bir rûya gibi
yağmurun ıslak dudaklarına

unutuluş müziğinin notalarına
zamanın ağzında lirik bir şiir
gibi girsin gece gelen Haydarpaşa treni

saatini öyle kur ki geri dönüşün
hiç durmasın Dolmabahçe'de zaman
cam pabucumun teki kalsın merhaba gibi
Beşiktaş iskelesinin merdiveninde
çıtır çıtır susamlı bir Ortaköy sabahı
biraz daha beklesin
meçhûle giden geminin güvertesinde

kapanmadan su yolları kalbimde
her gece yıldız giyinen bir ışık şehir
ömrü ikiye bölen firuze nehir
gibi yıksın yokluk ülkesinin duvarlarını

zamanı yırtan spiral yörüngede
her zaman açık duran o gizli kapı
o yalnızlık kapısı, o tuzlu aşk
biraz İstanbul getirsin yokluğun masasına
buzlu bir kadeh rakı, bir dilim peynir
bir avuç buğulu erik tadında

biraz Mısır çarşısı, ipek çarşafı bir gül
gibi koksun yatağım ölüm olmadan adım
son uykum aşk desenli olsun
biraz nihavent baksın biraz İstanbul
hiçliğin gözlerinde yokşehir

açmadan kapısını o karanlık ülkenin
iki dünya arasında bir köprü
kuran İstanbul'un gözleri gibi
son kez maviye boya içimdeki renkleri
çıldırta varlığına inat sonsuz yokluğun
yokluk olmadan adım
gel
kırılmış olmasan da
yalnız değilsen de gel
n'olursun gel

Bir kentin içerden görünüşü

Kıpırtısız bir ırmak gibi kent kendi karanlık sularına akıyor
Denize doğru iniyorum dar sokaktan, başımda yağmur
İssız bir ağaç dibinde dinleniyorum, derisi soyulmuş
eski günlerin ardında soluk gülümseyişleriyle
aldatılmış seslerin karanlık ordusu
Kalın kürklerine bürünmüş eşkiyalar, dağlardan
akan kurt sürüsü, karlı ovalardan sürgün
kentin karanlık sularında boğulmak için.

Şu anda biliyorum, birileri birlerinin hayatından çıkıyor
Birileri birlerinin hayatına giriyor, yorgun ve paslı
gözlerini görüyorum, geceye uzanan ellerini
Denize inen dar sokakta yağmur kimleri
Kimlerin uzak yollarına sürüklüyor.

Yalnız gece trenlerine biniyor şimdi uzak gözlerim
Yağmurda titreşen gar lambalarıyla büyüyen gölgelerin
Kimlerden ne kaçırırcasına telaşla koşuşan
seslerin ardında büyük bir hiçlik, terkolunuş ve kederin
sıcak yağmuru bu, dudaklarıma yağın, sokaklara gar lambalarına
rıhtıma her akşam yorgun umutlar boşaltan yolcu vapurlarına
tersaneye ışıkları sönük son vardiyalara
aşka ve kedere yağın, kemiren yalnızlıkları.

Kıpırtısız bir ırmak gibi kent kendi karanlık sularına akıyor
Biliyorum, şu anda bir tren en olmadık
düşlerle yüklenmiş geceye açılıyor
Geceye ve yıldızların karanlık ülkesine açılıyor bir gemi
Her an her yerde birileri birilerinden ayrılıyor
Her an her yerde birileri birilerine kavuşuyor
Usulca soluk alıyor... veriyor bütün yollar.

İşte yalnızlar ordusunun atsız pehlivanları
Karanlığa serilmiş seccade, kiblesi kırık saat
Hepsi solgun bir aynanın dipsiz derinliğinde
Dağlardan akan kurt sürüsü, karlı ovalardan sürgün
zil sesleri, kumanya, son vardiyadan süzülen ölüm
Her şey büyük bir telaşla kente doğru koşuyor
kentin karanlık sularında boğulmak için.

Denizi donatın

içimde bir ırmağa açılan pencere
sarhoş ve karlı bir İstanbul gecesinde
akıyor martılarla beyaz telaşlı
yürek atışımız böyle cambaz böyle çingene

söylerlerdi yollar aşkı tanır diye
işte gitar çalarak kar yağıyor üstümüze
karın yağışı bahar gibi bir haber
aşkınız karçıçeği, diyor ateş içinde

ben bir uçurum talihiyle doğdum
ama taşın sesini deniyorum sana
çok sevmek incitirmiş derdi babam
soluğum geceye beyaz uyarı, babamı anlıyorum

karın öteki yüreğini duyuyoruz birlikte
müziğini kendisi besteleyen karın
çağırımı anlamak isterseniz diyor beyaz ses
biraz da denizi yapraklarla donatın

Günbatımı

ciğerlerimde Chicago'nun kara endüstri tozları hâlâ,
yolun sonuna doğru otobüsün dinç bir mart sonu buğulu penceresinde
kırmızı kanaryalar gördüm; ufukta oynaşarak yitiyorlardı. Dudaklarında ilkyaz
tohumlarıyla delikanlı bir yel.

Yorulan kanatlar, durulan gökyüzü.

bu günbatımında bir İstanbul eksikti.

ne demek İstanbul eksik –olur mu öyle şey
olur mu siz söyleyin serseri yağmurlar zehir
yağmurları umut açları ikiyüzlü topraklar siz
söyleyin hiç eksik olsun olur mu İstanbul

gitmeli gidip getirmeli
gidip görmeli işitmeli dokunmalı tatmalı
koklamalı doymamalı
gidip sarmalı uzanan dost kolları ve
minareleri ve yoksul tepeleri
boğaz'a karşı ayılıp
bağıra bağıra ağlamalıyım

gözaltlarımda Chicago'nun korkak intihar rengi.
gitmek istiyorum.
anamın bereketli ellerinden öpmek istiyorum.
ilkyaz Sheboygan'a nazlandı bu yıl;

hasret beni bağlamadı hiç bu kadar.

1971

YAŞAR MİRAC
(9 Eylül 1953)

Trabzon'dan çıktım yola

trabzon'dan
çıkım yola
vardım geldim
istanbul'a
bu ne biçim
yermiş ula
hiçbir yere
benzemiyor

köprüleri
süklüm püklüm
yedi tepe
yetmiş yaka
yeri göğü
tıklım tıklım
sonu gelmez
bir curcuna

kıvrak kalça
boğaziçi
kırık boynuz
kör haliç'i
kulelerle
kuppelerle

sise banmış
içi dışı
martıların
çıglığında
iki yaka
yaka silker
gemilerin
düdüğünde
sular aka
aka bıkar

çarşılarını
kapatmış
eteğin
dört yana atmış
pul kuyruklu
deniz kızı
suya sere
serpe yatmış

göbeğinde
külhan gezer
evler
birbirini ezer
beline
köprüler sarar
boynuna
gemiler dizer

minareler
saçta toka
çanlar
kulağında küpe
kaşlarına
surlar çekmiş
yanağında
benler kule

avrupa'da
bir baldırı
marmara'da
memeleri
bu ne biçim
kızmış ula
hiçbir kıza
benzemiyor

bir bakarsın
sesi bülbül
dudakları
öpücük gül
bir bakarsın
teni solmuş
gözlerin
ışığı sönmüş

kimi yirmisinde
gelin
konaklarda
duvaklanmış
kimi yüzyıllık
kötürüm
sokaklarda
sürüklenmiş

kiminde
banmış çamura
kiminde
yıldıza pula
kimi
kırk çocuk doğurmuş
yılların
yılgın kadını
kimi
fosforlu farfara
duymayan
yoktur adını

bu ne biçim
işmiş ula
bir evde kalmış
oluyor
bir dönüyor
şakrak dula
bu ne biçim
kızmış ula
hiçbir kıza
benzemiyor

bencileyin
gelmiş çoktur
dolaşırlar
sokaklarda
işin var mıdır
hemşerim
yarı vardır
yarı yoktur
karnın tok mudur
hemşerim
yarı açtır
yarı toktur

meşin kese
demir kasa
ne hak tanır
ne de yasa
üçün beşin
bayramı var
milyon canda
milyon tasa

kapanın
elinde kalmış
konaklar
güzel yalılar
yanılıp
pembe düş gören
yoksulların
canı yanmış

sultan süleymanın batan gemisi

yağma var

hey babam

İstanbul yağma

derme çatma

kondusunda

kimisi

yağma der

hey mübarek kar

yağma

binbir türlü

iş yaparsın

korkma

ölmeden yaşarsın

hiçbir şey

yapamıyorsan

köprüde

balık tutarsın

geçinmek hem kolay

hem zor

bakalım gönlün

ne diyor

işte doğru

işte eğri

işte zorluk

işte bolluk

ben birazcık

eğriyim de

işin iştir

artık senin

bakmazsın

gözün yaşına

bunu diyorsan

kimsenin

kara kışta

buz satarsın

tatlıcida

tuz satarsın

becerikli

pezevenksen

keloğlanı

kız satarsın

sultan süleymanın batan gemisi

kazık var

hey babam

istanbul kazık

soyduğu yoksula

acı kimisi

yazık der

hey mübarek kul

yazık

gel bakalım

delikanlı

karadeniz'in

uşağı

erzurum'un

toy dadaşı

adana'nın

şen civanı

biraz tanı

istanbul'u

hanından geç

hamamından

kışlasından

zindanından

beyoğlu'nun

gerdanından

in yokuşlardan

aşağı

karanlık çeşme

sokağı

cihangir

aslan yatağı

yüksek kaldırımından

düşme

çıkılmaz daha

batağı

bin bir tür yüz
bin bir tuzak
bir anda
sana yakındır
bir anda
senden çok uzak

delikanlı
öğüt kolay
zor olan
sözü yaşamak
buncasından
bir şey çıkmaz
çokcasının
sonu gelmez
sonra sen de
dersin bana
bu ne biçim
türkü ula
hiçbir şeye
benzemiyor
bir türlü

bitmek bilmiyor
bu ne biçim
ozan ula
öğüt vermeye
kalkıyor
kendi
hiçbir şey
bilmiyor

HÜSEYİN AVNİ DEDE

(5 Kasım 1953)

Tek kişilik çınaraltı

mustafa ağbi hacı baba
sen ben
bilirim bir ölüm
suskunluğudur yalnızlığımız
yalnızlığımız Beyazıt
çınaraltı biraz
biraz sahaflar çarşısı
bakırcılar çarşısı biraz

camili handa bir köşe
bodrum handa bir bira...

İstanbul denilince sorulur yeryüzü

akşam kişneyen bir at istanbulda
baktıkça sarayburnundan
okşar yelesini tunusun yeli
açılır marmara bir mavi zambak
bir dağ yansıması cezayirden

akşam yürüyen bir kervan istanbulda
baktıkça eyüpten
ansızın boşalan yağmur
yüzünüzdeki telâştan
anlaşılır bir gezgin kadar yerli
olamadığınız

günün iskeleti var ortada
ne içinizde bir giz
ne güneşin pasa işleyen yanı
çözülmeyen bir buzul
bu bilinçsiz durum
durmadan inip kalkan balyoz
ve ezilmişliğiniz

ağır ağır inen morluk
bir faslı ananın yüzü sulara
sığmaz içimin mağaralarına
çözülüp dağılan güvercinlerden
eyüpte bir türbe kalır

Sen İstanbula aldırma

Cadde bostanına Malatya'dan geldim
kara trenlerin uzun düdükleri kulağımda
Haydarpasha kapılarını maviye açmış
rüzgâr martıya yakışmış balıklar suya
kayık kayıyor, çanları tutun delirmesin
hangi renkti sustuğum Göztepe'nin kıyısında

yüzümde İstanbul'a aykırı bir şey
yavrusunu emzirmeyen analar gibi
itiyor elinin tersiyle gerisin geri
saçlarımın kokusu bu kente esmer
ve kadınlığım dik duruyor yollarına

bir oyuk açıldı yarıldı nar
o gün müydü kendime bir isyan aldım
taş yerine şiir aldım bindim tramvaya
moda şarkılar söyledim
üvey baktım denize
orayla bura arasında parçalandım

Madam bu İstanbul sizin mi
padişah yaşıyormuş
saraylar eskise de yenisini yaparlar
yüzümüzde göçmen duruş
inkâr uyum ve kapıda tekrar
dilemden kimliğimi aldılar
arzuhal yazdım kabul bekledim
zaman dolmuş katipler yoklar

aynı balıkçıydı kuşkum yok
saçı sakalı köpüklü beyaz
yaz dedi, bütün insanların sokağında
ölüm ve aşk aynı renkle dolaşır
sen İstanbulla aldırma!...

Bir kadeh Beyoğlu

siz tanımazsınız beni
ben ki eski sahnelerin primadonnasıyım
dul kalmış şapkalarım anlatır mı size
üzerime sinmiş cömert alkışlarını
eski Ayapera'nın
ve cumhuriyeti balolarında yitirdiğim
intihar güzeli yüzlerini
göndere çekilmiş mor balonların.

siz tanımazsınız beni
bir kadeh beyoğluyum eski zamanlardan
kıskanç perdelerin zamandan esirgediği
kendini boğan ayaklarıym yılların
siz kaçınıcı yolcususunuz eski Ayapera'nın
bu oynadığınız yorgun tuluat
hangi dilden çevirisidir
elma yanıği elyazmaların

(adımlarını sahneden ve hayattan
esirgemeyen kadınlar
-cennet sürgülü kadınlar-
mutsuzluğunu yaşadılar gene de
sahnede kurşuna dizilmenin
hadislerini yitirmiş mülksüz anılar edinmenin
erken dulluğunu cumhuriyetin.)

şimdi iz süren ayaklarınızdaki yorgun yenilgi bundan
şapkalarınıza konan ölümün göçmen kuşlarından.

siz tanımazsınız beni
(eskiden sokaklar daha dardı)
evler, cumbalar dantellerdi gökyüzünü
ve yokuşlar öylesine manidar
bu şapkalar gökyüzü kadardı.

yokuşlarla başlar bizim tarihimiz
yokuşlar oldu mezarlığı gündelik ölümlerin
ve her ölümle faizlenen
küçük, suçsuz hissemiz
-bitmemiş hürriyet provasıyla hâlâ-
arapça tedavülünde cumhuriyet müsamerelerinin.

siz tanımazsınız beni
ne beni ne de
tutkulu adımların yokuş çıktığı
eski ve sürekli
bir lanetle başlayan serüvenini afife jale'nin

(nasıl kıvrılırdı sokaklar sonsuza
ve bizler yokuşlarına kendimizin
ve açılıp kapanırdı aynalarımız
katlayıp çantalarımıza koyardık
ölümsüz suretimizi
öylesine yalın, umursamaz gündelik bir mucize gibi
yüzümüzü gezdirdiğimiz bu avuç içi ibadeti)

işte bunca yıl kolumda taşıdığım
bu koca çanta
bu bomboş pudra kutuları
kefilidir unutkan senelerin.

gemiler uğurlardık
bir daha hiç göremeyeceğimiz gemiler

daha kurumadan gözlerimiz uğurladığımız gemilerden
ve sahnedeysen
ve oynuyorken
kadınca yaşanan hayatımızın
ikiz ölümlerini
görmedi hiç kimse
görmedi ve aralamadı
alkışların örttüğü yüzümün esmer perdelerini.

dallarından korkan ağaç gibiyim
ve yitirdim bütün hatıra defterlerimi
sizi, sokakları, şirketleri ve çiçekleri yazdığım
onca insanın yüzü vardı eskiden
şimdiyse kendini arayan soruların
acıklı vodviliyim
n'olur ağlamayın eski tabancalarım
kazımayın adlarınızı bırakın unutulsun
ahşap sahnelerin ermeni tahtalarına
biliyorum, artık boya tutmaz saçlarımla
ben tepeden tırnağa bir
tanzimat cinayetiyim.

siz tanımazsınız beni
eski tiyatrocuları kimler tanır ki,
el ilanlarından başka
unutkan boşluklara gölgelerimizi yontan
tarihin kadife yorumcuları
her gece kendi üstüne kapanır aslında
ve her temsilde yüzü açılmış bir mezar gibi sahnenin
sonra hikâyeleri başlar
değişmez aynalarında kendini seyreden
yorgun, yaşlı Kaderlerin
her şeye gülünür üzülünür ama
nedense hep unutulur dramı
elleriyle yüzünü örten perdelerin.

artık ekşimiş bir şarap gibi Ayapera
bütün sahillerine kendini kusan İstanbul
dar geliyor
sokaklar külliyyatının o külhan atlasına

ve kanı çekilmiş manidar yokuşların
üvey kalmış bütün pencereler
üvey kalmış
büyüyen şehrin gezgin homurtusuna
mahrem kantolarından cenazesi kaldırılıyor
yine bir kadının
durup bir köşe başında saygıyla bekliyorum
şapkalarımda binlerce şaman
arkada aksak makamı hayli sarhoş bir kanun çalıyor
bense biraz ihtiyar, biraz bunak
ama hâlâ ve inatla
bir kadeh beyoğluyum eski zamanlardan
ve sonuncu sarhoşluğunu yaşıyorum kendimin
sonuncu çiçeklerini kurutuyorum arasında arapça defterlerin.

ve sanki
yeniden ve yeniden görmüş gibi sizi
soruyorum: (nereye baksam çoğaltılmış resmini
mükerrer anıların)

soruyorum:
siz, sahi siz
kaçıncı yolcususunuz eski Ayapera'nın
ve bir gün mutlak bir yalnızlığa bırakacağınız
ve kolunuzda bir hatıra defteri gibi taşıyacağınız
aynalı kuyuların

ve siz yollarda bana bakıp bakıp gülen insanlar
çok önce ödenmişti bedeli
ardımda bıraktığınız uzun kahkahaların
ve siz hiç yakından gördünüz mü
tebessümüyle hâlâ ışılan
lakin artık çatlamış bir kadehten sızan
rengini eski bir şarabın

Ben ilk yolcularımdanım Ayapera'nın

Aralık 1979

Moda İskelesi

Koço'da rakı içiyoruz bir akşam,
yalvaran bir el gibi önümüzde
karanlığa dalmış Moda Koyu.
Fazla kaçırmış olsam gerek içkiyi:
Babam oturuyor aniden bir yanımda.
Karşımda dedem.

Geleceğimi tartışıyoruz.
Mühendis olmayacağım onlar gibi,
bambaşka amaçlarımı anlatıyorum durmadan,
gülümseyerek dinliyorlar taşkınlığımı.
Karar çıkıyor uzun konuşmalardan sonra:
Yurtdışına gideceğim. Edebiyat okuyacağım.

Kaldırdığımda kafamı,
ne babam var yanımda, ne dedem.
Sıkılmış bir yumruk gibi Moda İskelesi.
Kapanmış, çalışmıyor artık çoktan,
ne bir vapur var gelen yıllardır,
ne giden.

Çok büyük hayallerle
çok büyük maceralara yelken açan
bir gemici gibi hissediyorum kendimi.
İlk çıktığım limana dönmüşüm sanki:
Yelkenler inmiş, limanlar atıl,
ne macera kalmış, ne hayal.

İstanbul gazeli

gecedir kandillerden mevsime eylül düşer
bir gül tenhalaşırken kibleme bin gül düşer

ömrüm kuşatmalarda beyhûde bir intihar
acılar yaylım ateş - vurulur bülbül düşer

alkol girdaplarında direniriz yine de
bir damla gözyaşdır mektuplarda pul düşer

mezarlık boylarında panayır ve sirklerde
ölüme zengin giren dirime yoksul düşer

tedirginliği vaktin üretirken kendini
gecedir tabutumdan hâlâ istanbul düşer

Constantinopolis'e uyanmak

Bizans'a bakarak uyuyorsun, ama yorgunluğun çok derin.

Yorgunluğun uzun bir nehir kadar derin senin.

Çıkart at kalbini, işte hepsi bu, bu sensin.

Bir ses duyuyorsun, karanlık yağmur, üzgün bir ses

Sarı ayışığında onun oluyor.

Sonra uyuyorsun. Bizans'ın içinde uyuyorsun. adak mumlarından

Akan ılık damlalar gözkapaklarını yakıyor, siyah bir şilep bekliyor

Senin uykunda. siyah ölüm kadar güzel bir şilep. uykunun kenarında.

İstersen uykunun içinde siyah bir kanat gibi geçip ulaşabilirsin

O şilebe. ama bunu istemiyorsun. sen şimdi Haliç'te suların üstünde

Uzaniyorsun bir kolun siyah bir şilebe bağlı diğer kolun Kız Kulesi'nin

Işıklandırılmış hüznüne. uyanmasaydın parçalanacaktın.

Ama Arslan'lı Bizans rüyalarının ilki değil bu

Parçalanışlar ve uyanışlar Bizans'ının son Rönesans'ı da değil.

Sürdür o zaman uykuyu yeni bir Arslan'lı Bizans uyanışı için

Ama belki biraz daha yüksekte biraz daha temkinlice yap bunu

Öyleki Kız Kulesinin açıklarında, birbirlerinin üzerlerinden atlayarak

Geçen gri eğrilerin üstünde kayan şeyin ne bir kuğu ne bir arslan

Olduğunu kimse anlamasın. şiddetli esen rüzgar sansınlar sadece

Yada bir zamanlar boğazdan geçmiş bir Levanten gezginin çizdiği

Titreşim. ama bilen gözler, tarihi şöyle bir karıştırırlar hatırlayacaklar:

Tayyar bir dille konuştuğu için korunması gereken her kız kulesine

Kapatılmışken tam eski bir Bizans mucizesiyle birdenbire arslan'lı

Bizans rüyası içinde buluverirmiş kendini. böylece korunurken

Cezalandırılmış, cezalandırılırkense bir Mobius mucizesiyle tekrar

korunmuş

Olurmuş. eskiler der ki gündüzleri hula-hup çeviren geceleri Arslan'lı Bizans rüyası gören binlerce Konstantinopolis'li kızıdan biriydi o.

Kimilerine göre ise bir zamanlar bir kız olduğunu hatırlayan, Sürekli bu kızı görmekle onu bir anlamda yaşatmaya Çalışan eski bir Bizans Arslan'ından başka bir şey olamaz. Neyse ne Kız Kulesi'nin açıklarında gerilen bu Bizans Arslan'ının Sonradan Venedik'te San Marco alanına konan atların (ki o atlar Da Bizans'tan gelmişti) hemen ardına iliştirilen o arslan olmadığı Açık....tarih bu derecede keyfi rastlantılara izin vermediği gibi Yazının sorumluluklarını ve onurunu taşımakla yükümlü yazar da Burada devreye girer ve Arslan'lı Bizans rüyasını sona erdirir. Hala zevk prensibinden realite prensibine geçememiş az sayıda Okuyucu, çok sayıda dinleyicinin bu rüya anlatılarını ciddiye Alma tehlikesinin bilincindedir çünkü. akl-ı selim sahibi gerçek Stamboul okuru bir yana, diğer tür az sayıda fakat masum fakat Bizanslı Okuyucu ve dinleyici kitleleri masalların yarıda kesilmesine Dayanamayacak, masalı hayata yani arenalara taşıyarak, bu seferde Yazarı Arslan'lı Bizans rüyası içinde görmek isteyeceklerdir. İşte tam bu noktada, maviler ve yeşiller yazarı parçalamak Üzereyken tam, bir Mobius döngüsünün garip bir evrimiyle yazar Kendini kendi kurduğu oyunun içinde bulur ve Arslan'lı Bizans rüyası sürer....)

Sen şimdi uyuyorsun. Bizans'a bakarak uyuyorsun. Yorgunluğun Çok derin çünkü Bizans'ı görmek görebilmek çok uzun zaman aldı. Yanıbaşındaki beyaz kağıtlara tavandaki Venedik kristalleriden Yansıyan ışık demetçikleri düşüyor. Gözkapaklarının yorgunluğun altın suyuna batırılmış gece kenarlarından dağılıyor. Yalnız sana ait bir şey olarak kalmak, kimsenin de senden bir şey Alamayacağı uzun uyku imparatorluklarına katılmak istiyorsun. bunun için evini terkettin, kalktın Pera'ya geldin. Bizans altını sularında uyuyorsun. bundan daha iyi bir yer seçemezdin bir adsızlığı yaşamak için. yanıbaşında tiktakları duyulan bir masa saati var. sokaklarda kimse yok şimdi. bir gececil motosikletiyle Galata Kulesine tırmanıyor. Marienne Faithful dinliyor. The Boulevard of Broken Dreams.....

gece uzun adın yok senin. gece bir Çin lokantasının adı kadar uzun-Uzun Yeşil Siyah Sarı Nehir... yanibaşında bir cep saati var. neden bu kadar genç neden bu kadar kayıtsızsın. bir ses duyuluyor, karanlık yağmur, Byzantium, gümüş tozlu ayışığında sonra onun oluyor.yaşadığın günleri, geceleri, sözcükleri, kişileri seçmek isterdin.ama yapamıyorsun, bunun yerine Bizans'a bakarak uyuyorsun. Zeus kulağının arkasından üflemiyor artık.Hermes ters bir kol işaretiyle rüşvet vermiyor. denizkızları çoktan ölmüş, cesetleri Kız Kulesinin oralarda bir yerde sürükleniyor....) gümüş pulları pörsümüş... kulaklarında yarım kalan bir ses... 'Penthesilea, yaralı kızkardeşim' ...sürüklenip duruyorlar....

sen şimdi yorgunsun Bizans'a bakarak uyuyorsun rüyada Venedik'li Tadzio'yu görüyorsun- hep o aradığın gizemli pürlük.Tadzio geri dönüyor ve işaret parmağıyla uzaklıkları gösteriyor. sen şimdi rüya görüyorsun, Tadzio'nun işaretiyle Leonardo'nun gizemli işaret parmakları arasında uzaklığı görebilmekten çok uzaksın...

(Leonardo'nun resimlerindeki parmaklar göklerde bir yeri işaretliyorlar. sen şimdi uyuyorsun/ onun için o bilgiyi unuttun/ daha önce biliyordun/ şimdi gözlerin kapalı/duymuyorsun/ ama yine de o parmakların işaretlediği bir yerlerde belki uyuyorsun/ çok uzak değilsin oraya/kimse uzak değil /

Tadzio'nun bir siluet, uzak gölge olduğunu, varolmadığını, senin ateş çemberinden geçirilmen için önüne konan sinama olduğu oranda varolduğunu ancak (ki sen de onun için aynı bağlamda varoluyordun), Tadzio sensin çünkü... ancak sen olabilirsin... yarın doğumgünün....yarın uyanmalısın...Tadzio'yu kendi içinde (aramalısın... uykunda unuttuğun saflığı kendi içinde yakalamalısın...

Constantinopolis de uyanmalı...

Constantin'ler Polis'i olduğunu anlamalı... her Constantin

kendi içindeki Polis'i

(o eski batık kentler)

Yakalayıp Tadzio'yu serbest bırakmalı....İstanbul bir zamanlar

Constantinopolis olduğunu artık unutmalı... yarın doğumgünün

yarın uyanmalısın, yanibaşında bir cep saati var.neden bu kadar

(genç neden bu kadar kayıtsızsın.

bizanslı ve beyazlı odada eskilerden biri diyor ki:

"işte mükemmel denge; sanatçı ve insan

tek ve bir

ikisi de dibi boylamışlar

yaşam mı güzellik mi bu"

sen şimdi bisanslı ve beyazlı odada uyuyorsun, çok

yalnızsın. eskilerden biri diyor ki 'Ağlama'

'Yarın senin doğumgünün.Yarın sana bir isim verilecek'

Çengelköy'de yaz düşüncesi

gündüzle ölçüyoruz eski limandaki düşünceyi
bir şeyi anlatmak ister gibi rüzgâr
 masamızdaki peçeteleri karıştırıyor
ölmüş bir yakınımıza benziyor bulut kümesi
ezan sesi geliyor yalıların arasından
büyük bir şilep sessizce uzaklaşıyor
denizin uykusunu kaçırmak istemeyen misafir gibi.

senin yapraklarınla dolmuş bir havuzum
akşam kurbağalarının gürültüsüyle avunan.

gece yıkıntısıyla karşılaşıyoruz orda
bir ağaç yalvarışlarıyla hüzünlendiriyor bahçeyi
biz biliyoruz kışın gümüş sokaklarını
hangi kar örter düşkırıklığını
alır ellerimizden bizim olanı
dağ tarafından gelen haberlerle susuyoruz
kurban bayramındaki kanla kirlenmiş bıçak gibi.

senin dallarınla kapanmış bir patikayım
sabah oğlaklarının çanlarıyla uyanan.

İstanbul sevgilim

I

son günlerde sana
İstanbul sevgilim demek istiyorum hep
nedense
İstanbul sevgilim...

gözleri Erzurum mavisi
gözleri dalga dalga sabaha kadar
ağız Ankara'dan kalma
ağız aşka fayda, akla zarar gibi
delilikle dahilik arası ağız...

İstanbul sevgilim

değil mi ki, iki şehir bir aşk eder
iki yalnızlık bir şehir
değil mi ki, biraz annedir her şehir
biraz evlat, biraz kardeş
biraz muhtaçtır aslında birbirine
biraz da sevgili...

ve neresinden başlarsan başla ömrümün
kalbim diyorum kalbim
on bin derece ısıya ulaşmadan
asfaltlar gibi yanmadan önce
bir dua gibi toprağın uğultusu
düşmeden önce yani
yeniden tarih öncesine aşkın...

II

ki ben dostluğun da
aşk gibi bir şey olduğunu
senden öğrendim
senden öğrendim
sayılardan oluştuğunu evrenin bile
İstanbul sevgilim...

değil mi ki ölüyor ülkemizde
doğan her 1000 bebekten 28'i
daha 1 yaşına gelmeden önce
değil mi ki savaşlarda ölenlerin
hâlâ çocuklardan ibaretmiş yarısı
değil mi ki hâlâ tacize uğruyor
her 100 çocuktan 9'u bu dünyada
her 100 çocuktan 9'u...

değil mi ki hapla, esrarla, ısrarla
ovuştura uyuştura büyüyor
geriye kalanların da bir kısmı nasıl olsa...

Bir Beyoğlu fotoğrafı

Mühim sırlar çoğaltılırdı kilerlerinde
Ne yangınlar saklanırdı can havliyle aşk
İçin
Kaç bıçak atılırdı bir kemanla ölüme
Susan
Ve çok padişahla büyük susan kaç bıçak
Kaç kalburüstü yosmaya kuyumcu işi
Ey topraklı ve köklüce konuşan
Kristal boy aynalarından gördüğümüz
Kargışlarla
Kaç tanığın izi sürüldü içimizdeki
Kaç kâhin kayboldu kehanetleriyle

Ey öznesi günah olan sefahat ve fettanlık
Sen bir oyundun hem de esaslı bir oyun
Sınıfından memnun bir sesin oynadığı
İhaneti zihninde kotarmış bir sesin

Bir açıklayıcı parantezdin bazen
Yanıp sönmelerinin parıltısıyla
Gizli bir mektup kendi başkentlerimizden
İçimizdeki elçiliklere salınan

Ne oyun ne parantez ikram edilendin
Bir tarih imgesi olarak yolları tutan
Kalabalık dudaklarında beyaz düğünler
Sarmalardın yüzlerimizden hepimizi

Ne parantez ne oyun ne ikram
Sen bir havadistin ötenin havadisi
Yalnızca bundan ötürü alkışlanan
Başkaca bir eşitliğin güncesi

Hep seyyar hep tebdil
Gönlümüze çok çabuk aklımıza uygun
Hem öfkeli hem kibar
Mey/letmenin en mahrem yeri
Beyoğlu

Ne çok ürktük burada birbirimizden
Biz duruyoruz da herkes yürüyor gibi
Güvercinsiz meydanlardan nasıl ürkerse
Cümbüşüyle kör hafız
Nasıl ürkerse uykuda bir pezevenk
Öyle ürktük

Ne çok sevdik burada birbirimizi
Haralambo çok severdi cumhuriyeti
Midyeleriyle
Biz de öyle sevdik birbirimizi
Neden sevmeyelim ki neyi geri getirdik ki

Herkes gitti ama herkes gitti
Kendi kehanetleriyle kendi yangınlarıyla
Kendi oyunlarıyla
Çok şey çok şey bitti
Ama bu buğulu bakmalar herşeye içinden
İşte bu bitmedi

ENGİN TURGUT

(9 Şubat 1957)

Salacak

*İstanbul kadar sevgili, bir İstanbul beyefendisi kadar
zarif kardeşim, dostum Aziz Uzun için.*

*"Sana dün bir tepeden baktım aziz İstanbul
Görmedim gezmediğim, sevmediğim hiçbir yer
Ömrüm oldukça gönül tahtına kurul
Sade bir semtini sevmek bile bir ömre değer."*

Yahya Kemal Beyatlı

Denizin kıyısından koşarak geldiler
Masaya tüneyip birer çay istediler
Kimler mi dediniz
Menekşeler...

Eskiler seni iyi bilirler
Çok efendi bir güneşin var senin.

Salacak işi bu belli olmaz
Herkes merhabasını tokuşturur
Biraz hüznün ikram edilir
Kimse almaz!

Ah Salacak ah!
Şerbetten elbiseni giyinmişsin
Al şiirimi sana çok yakışacak.

Nedir Salacak
"Merhaba" kahvesinin gıdığını konan serçe.

Salacak denilince
Kayaları da delip geçen düşler gelir aklıma.

Ağaçları, bulutları, martıları
Göğü, denizi, yalnızlığı susmaz!

Kalbimizin ötüşü hiç susmaz Salacak'ta.

Vanilya kokar Salacak
Tarçın, kestane, tütün.

Şarap kokar Salacak
Deniz, şarkı, yağmur, umut.

Ensemizden tutar bizi firuze mavisini
Deli otlar gibi oluruz, sevgi kokar
Aşk konuşuruz.

Kalbimizi gösterir kalkarız masadan
Bahar veririz isteyen herkese.

Nedir Salacak?
Çılgın köpük, anılar hışırtısı
Balıkçı tekneleri, vapur düdükları
Kolu kanadı kırık bir iskele
Ve kahvenin önünden geçip giden
Küf yüzlü bir kedi.

Gökyüzü kaçmış gözümüze, kiminse alsın
Biri gene hüznünü düşürmüş yere.

Kimdir Salacak?
Biraz da İhsan Yücel!

Bir kentin aşağıdan görünüşü

1

benim denizime
sınır bir deniz

2

hovarda bir mavi

3

genel insanların
girip çıktığı
özel evlerle sıcak

4

hasnikâhsız kadınlarıyla
güzel

5

ceninlere paraşüt
ayakta işeyenler için

6

nah şöyle bıyıklarını
zülfikârlayıp
zapt-ü rapt dinelen
otelleriyle

7

gecekonduları
dışına kilitleyen
insanıyla
insanıyla
kaderini arabeskle kederleyen
insanıyla

8

ipiyle kuşağıyla bizim
gerisi allah kerim

9

bütün bıçaklara
ters bileylenmiş

10

en bıçkını
kendine külhân

11

inceldikçe narinleşen
odalarıyla dumanaltı
boydan boya dumanistan

12

gökyüzünden
kırık düşmüş
bir çift zar

13

göbek adı yedikule
sokakta genç osmanlar

14

naylon entelleriyle meşhur
perakende bülbül
toptan tangır tungur

15

dikine saplanmış şiir

16

sesimdeki yapışkan kir

17

üstüne gördüren

18

adınisenkoy çiçeği
ha! bir de taksim meydanı
(şimdi düşler tuzbeyaz)

Istanbul... Gene Istanbul

Çıracıoğlu Vecdi için

kimbilir hangi sis akşamı
dalgın bir ıslıkla uzanıp anılara
ansızın dönüverirsin
Bahriyeli Şehab düğümlenir aksak gırtlığında
“Tazelendi tâb-ı âlem herkesin bak şevki var”
işte! tutkularının kefaretidir Istanbul
dönüşsüz bir yolculuk
ağır, bıçkın bir hastalık
bir tuhaf sevinçtir pasajın kapısında
ihanete uğramış ve zarif
her köşebaşında vurulup alınandan
musalla şişelerinde uyanmak gibidir

Istanbul... Istanbul
küçük kırmızı bir kayığın cilveleştigi
poyraz şehvetidir
isyandır Selimiye sularında
Zürafa Sokağı'nda aşufta
bezik oynar Bebek sırtlarında
mayıs başında yalnızlığına ağlayan
haziran ortasında Kadıköyü barikatlarında

Istanbul... Istanbul
mevsimsiz mahyalarda titreşmek gibidir
Köprüaltı'nda hapis Topkapı hükmüne
Con Ali'nin kahvesinde
aslansız sfenks olmaktır Güzel Marmara
buruşması ipeğin, anamın ağlamasıdır
öyle mağrur
ve ince parmaklı bir kadın duygusudur aslında

mısra-ı berceste barınmaz İstanbul'da
en uysal sevgim, en hırçın sevgili
bercestedir tepeden tırnağa

1983

Anıt öpüşler

Mimar Sinan Konstantiniyye'yi en güzel yerinden
Tutup öpmüş öpmüş İstanbul yapmıştır
Belki bir Şehzadebaşı da belki Süleymaniye de
Bir öpüş rüzgâra karşı çınar
Bir öpüş çağlara karşı simya
Bir öpüş müziğin gül açımı
Bir öpüş denizin içindeki ses
Ya Üsküdar'daki Şemsi Paşa
Tanrım! O ne öpücüktür, belki de
İstanbul hiç böyle öpülmemiştir.

Dersaadet ve tirat

öndeyiş

ey mahyalarında tecimenlere kaç vakit
dinin ve tinin vâridâtından söz eden
çok dinli tanrılar
kanlarınızı da götürün gidiyorsanız
çirkin sakallı sultanlar ve evcimen cariyeler
adlar ve atlar kimler daha kimler daha
alışmamıştı cin hamam kubbelere
ulan istanbul sen istanbul'san böyle rezil ve rüsva
orospuları küçük günahları büyük
acıları kısa umutları uzun ve sözün
pâyitahtında sakla o gün görmüş sularını

ey bizans eskisi kırk erkek artığı
kırk nefesinde kırk belalı düğüm
ey bizans eskizi kırk erkek artığı Konstantinopolis
biz müstağni ve haris gecelerimizi sana verdik
hem dünya diye bir yer de vardı o zaman
istanbul diye bir şehir
minarelerinde bedevi habeşiler
avlularında ölü morlukları
alinyazılarımız elyazması ve rotatifler dönerdi
ulan istanbul sen istanbul'san böyle rezil ve rüsva
borsalarını kapa ellerime
ve vur istersen yüzüme yalan dünya aşklarını

ey İstanbul o pera'ya postnişin
efendi o kaçık derviş
ey istanbul kıyırık hüzünler şehri
dehri kemiren o ucube kunduz
bu kadar ayıp da olur mu güpegündüz

yeter sürüdüğün bizi
bırak da ölelim gayri
dört başı mamûr dermiş

o parya uzun gözlü balıklar şehri
bunları yazıyormuş neonlarına pera
ya da bunlara benzer bir yığın zırva
oysa biz gidince duracaktı her şey yerli yerinde
ulan istanbul sen istanbul'san böyle rezil ve rüsva
analarımız da anılarımız kadar güzeldi en az
kızlarımız dünyalar içinde en güzel
-dokuzunda gelin/otuzunda ölüm her biri-
oğullarımız en/gerekli günleri yaşardı kavillerince

o zaman ıhlamurlar tozardı bahçelerde
gülhatmiler gülerdi
çocuklar kara dut kara zeytin ve kara sevdâyla katık
tok oturur tok kalkardı aydınlık sofralardan
sonra biz hop oturur hop kalkardık aydınlık bulvarlardan
sonra gözlerini söktüler yeşil yeşil
dişlerini söktüler kara kara
ulan istanbul sen istanbul'san böyle rezil ve rüsva
-anla ki fabrikasında çalışıp silâha karşı olmak değil tüm mesele-
mesele canım cicim değil muhabbet olsun diye
indirimli satışlarıyla gidiyoruz ulan hergele
-bugün öl/yarın öde-

o zaman toplu ölürdük hardalla
yüreklerimiz mandallı kapılar gibi iğreti
kırık camlar gibi pornoydu
buydu görüp göreceğimiz nimeti belki de dünyanın
mezar taşlarımızda ayet-el kürsi
ve fragmanlarda esas oğlan herzeleri
kısaca buydu demek ki hayatın
kıymet-i harbiyesi

ey tebdili kıyafet cennet mekân ölüler şehri istanbul
lokantalar Beykoz paça pantolonlar ispanyol
makintoşlu godoşlar manyetolu ibneler
daha neler anam istanbul daha neler

ulan istanbul sen istanbul'san böyle rezil ve rüsva
her damarında bir kösem
her taşında bir yılan sakla da
ihaneti bizden bilsin mikroburjuvalar

izin ver bu vapurunu da ben kaldırayım istanbul
şalterini ben indireyim şakkadanak
çımacıların rüyalarına sokayım şeytanı
alt alta üst üste bir hayhuydur başlasın
dalgalardan bilinsin prezervatifsiz çocuklar
yedi tepen varmış rivayet saymadık
varsın olsun gözümüz yok allah versin
tepe tepe kullan hayrını gör her birinin
lâkin çok eski hikâyedir gel etme
hariçten kimseler girmesin aramıza
bu denizler bu balıklar bu keder
bu martılar bu sokaklar bu evler
ikimize yeter

ey İstanbul garip şehir yarın kuş yarın deve
ada vapurlarında mastikalar
başaltlarında don kuruları
kışüstlerinde morinalar
sintine döker çakaralmaz gemilerin
silsilesine söverek balıkların
ulan istanbul sen istanbul'san böyle rezil ve rüsva
gözüne dizine dursun o kadar adan
adam bildik de söylüyoruz derdimizi
günlerimiz çirozlar gibi çürüdü gitti
sözlerimizi ite atsan it yemez
sen övedur daha garlarını bulvarlarını
salkımsaçak kar
biz zulalarda kiralım zilliği
ata atsan at yemez

ey musallalara musallat süne zararlıları
çınarlar koyduğumuz yerde durmuyor hiçbir vakit
ne bir eksik en bir fazla yaşıyor her bir acı
her insan her insandan çalıyor fazla yaşı
sebepsiz kuş uçmuyor

en azından bunu biliyoruz ulan istanbul
ölüyorsak sebebi var
gölüyorsak sebebi var
yürüyorsak sebebi var
ben oturmuş el kalem dil kalem
zırtapoz şiirler yazıyorsam sebebi var
sen oturmuş iki yakarı bir araya getirmişsen iki köprüylen
bunun da bir sebebi var
tasalanma iki gözüm suyun suya aktığı gibi
akacaktı ellerimiz birbirine

ya istanbul ha işte böyle
böyleken böyle
sen söyle şimdi
ölüm/kanadı nakışlı bir kuş mu haliç'te
söyle ki bilelim
ekmeğini yedik az buz
suyunu içtik
çeşmelerini biliriz ezbere
gerçi yatmadık bir kere/kuştüyü yataklarında kasrlarının
ama madem ki hiçbir şey piç değil
sende yaşıyorsa söyle ki bilelim
ulan istanbul sen istanbul'san böyle rezil ve rüsva
sen söyle şimdi
ölüm/kanadı nakışlı bir düş mü haliç'te
ya istanbul o zaman öyleydi bu zaman yine öyle

sondeyiş
bir yaprağın iki yüzüydük istanbul
tam iki yüz yaprak düşürdük dalından
biz kaldık bâkiye sen ve ben
güz içre geriye mahmur ve yoksul

Rüyamda İstanbul'u gördüm

İyi değildi
Buz tutmuştu deniz
Otobüsler işliyordu üstünde
Topkapı mıydı, Dolmabahçe mi
Salladık durduk sultan beşiklerini
Büyü diye sen
Fakat bu kadar değil.

İstanbul!
Rüyamda gördüm seni
İyi görmedim
Beni hatırladın mı, bildin bildin
Neden ses vermedin bir koca rüya
Belki de öldün
Sakin ölme İstanbul
Sonra seni nereye gömeriz.

İstanbul rüyamda gördüm seni
Dalgalar üstünde otobüse bindim
Yanımdaki ihtiyar konuşmadı yol boyu
Sokak lambaları da susmuşlardı
Kopkoyu

İstanbul sen de beni görüyor musun rüyalarında
Sahi nasıl görüyorsun
Yazsana!

1979

AKİF KURTULUŞ

(26 Ekim 1959)

Kadıköy 1977

son kuşlar mıyız, ayrılıyorz yapraklarla boğuluyor damlar
eşikte yeni sevişmiş bir kız, çıplak omuzlarında gölgemiz
"işte gök!" diyor sevgilisine bizi gösterip
beline sarılıp: "göğün unutulmuş bir yerine göçüyorlar"
son kuşlar mıyız, kanatlarımızla dövülmüş bulutlar bırakıyoruz

konusam mı

ince bir kemanla bugüne kadar sürdürdün beni
- teller de koparmış ay çıplak vücudumuzdan geçerken

kendi dilimle kalmıştım, nasıl da kekelerdim ormanları
- aynandım senin, karşımda hep kendini sevdin

üşüdüğümü fark edince çıkarıp bir kazak uzatıyorum sana
inanıyorum, 'sen ve su' ikimizden önce de vardı
- afacan bir fenerdin, yalnızlığına deniz komşu olsun

öylece dursun içinde kardanadam ürkekliği
bırak nisan boşaltsın anılardan çerçeveleri
senin bütün ekim aylarına över ve,

konusabilirim

daya kulağını kalbime, arka odalardan ince bir keman sesi
kalbime karışan ayak sesin, kadıköy 1977, moda dolmuş durağı

Aştır

Aldım gittim otobüs metro
ağlıyor ağlamasa gece oldu
aradım dedim ki, utanmadım
bu doğdu ikimizden
ağlıyor ağlasın mı?

Al gel hemen, geliriz
geliriz bizi nerde bekle?
Yok yemem, içmem bi'sey
yok ne anlar bu daha küçük
bizi eve götür ninnile

Hasta mı arsız mı
bu, bu ne istiyor bizden?
Körpe işte diyor bilmiş
tırnakları kör jilet
çizecek bu günleri yüzüne

Sabah oldu akşam oldu bekledik
kimde kalsa bir elinde telefon
bir eli yüreğinde, gel
sen mi dedin ben mi dedim
bekle, yarım elma gibi öl

Sırayla sayıkladık
kediler dedim köpekler o günden sonra
ay buluta girince Lorca'nın hikâyesi
içer geceyi havlardık
küfürle süslerdim dilimi öpüşmeye

Düşman mıyız, şaşıрма
ona bile demem öl git
bu böyle nasıl bela
söküp pençesini ömrümüzden
gönderelim gitsin yatılı okula

O şimdi nerde uyku yok
uyudu mu uyudun mu dünya yok
yumsam gözümü ardına baka baka
hayal ama nasıl gerçek
sabahlıyor akşamlıyor benimle

Sen almazsan ben alırım
dayanınız kapına kapın duvar
büyür orda büker boynunu
say yılları bu el bitti öbür el
yine de iyiymiş bak bizimki

Zor sınavdık bütün sorular klasik
nasıl da geçti bizden aferin
kitabı başka şehri İstanbul
ömür alır ömür verir isterse
isterse tek gecelik

İstanbul

O vakitler istanbul bir o kadar mağrur
madamın adını verdiğim bir sokağa
madam dediğin durmadan sarışın esmer
adının bütün harfleri şingir mingir

boynunun uzunluğu var kuşlar uçurtan
ürperse karanlıkta üstünü örter bizans
gökyüzü desen ayağına gelir her akşam
ben oturmuş ağlarken tarihin bir yerinde

bazen kız çocuklarına benzer mürebbiyeli
dükkânların camından kendine el sallar
yalancı aşklar kadar terbiyeli
istanbul saçlarını hep uzatacak mısın böyle

bir yangın; bulunamadı, belki de hiç yoktur
ama içimizde yer kapladığı kesin
bir şehir; hatırası gelecek zamanda saklı
ucuz kelime oyunları gibi; istanbul, tanbul, bul...

İstanbul

en kuzguni geceden yansıyan güneşim, fer'im

kızkulesi: kirletildi

süleymaniye camii: güvercinler

karardılar ezan sesinden

boğaziçi: takma dişli

bir denizin griliği

çamlica tepesi: sırtını dönmüş kendine

ağlıyor şimdi

selimiye kışlası:

(sözcükleri kirletemem)

hamallar azalır: bir tilki sessizliği

bileyciler bilmezler katil bir bıçağın

içindeki o prenses inceliğini

kalaycılar azalır: bakır kimsesizliği

istanbul'um, karanlığım, düşkentim

başka türlü anlatamam kendimi.

1996 İstanbul savaşı

I
seni vücudun için seviyorum leylâ
1996da istanbulda
illâ uzun zamandır yağlanmamış bir alet huzruyla
sana da söylemiştim
maymunlar da bilirler
tatlı tatlı paslanmanın zevkini
elimi çabuk tutmalıyım diyorum
seni düşününce hemen adını anons ediyorlar
kapılardan önce ben geçiyorum (neme lazım)
bak
1996da istanbulda
şarkı söyleyeceksen leylâ
böyle söyleyeceksin boynunu kullanarak
erkeksen “keşke” demeyeceksin
erkek değilsin ama şarkı söyleyeceksin

insan istediği Şeyi olur unkü (n'olur)
ama sen en iyisi kimseye gitmeyeceksin, sadece
gelirken kendi ikini getireceksin bir de
Şarkı söyleyeceksin, papularını çıkartmadan önce
sessizce, unkü bu yorgun çocuklar bir Şeyin tarihini yazdılar mı
iyice
döneceksin, icabında denizin dibini sevmeyi öğreneceksin, unkü
birdir insan yanındakine bakmaz (yani bu kadar olur)
asansörlerde ve evliliklerde
öğrenilmiş çeşitli yakınlıklar vesilesi ile
dikkat et elini yakacaksın, özgürlük kârsız bir miskettir
1996da istanbulda
leylâ
bir cumartesi erkeksen tek geleceksin ve kanlıcada
biliyorum
erkek değilsin ama bir banka oturdun mu uzaktan da yakından da
bakılabileceksin
sigaranı yakarken küfrediŐinden öpüyorum

II

seni öyle cumartesi deyiŐin için seviyorum leylâ
bu trafik sıkıŐıklıđını benimle paylaŐtıđın için
gömleğinin düğmelerini önümdede bir açar bir kaparken
seni seyrediŐimi seyrettiğin gözümden kaçmadı leylâ
beni seviŐir misin?
tahtaya kaldırılmış bir ocuk edasıyla
mahkumsuz bir idam mangası olarak
yani birlerinin omzuna bastırabildiği kadarsa insan
kilosu kaça?
senin de söylemek gelirse içinden aynı Şeyi,
sakın söyleme leylâ
suslacaksın ve yutkun!acaksın unkü
1996da istanbulda
bütün tekrarlar tekrarlardan ibaret

seni göbeğinin çevresindeki yuvarlaklık için
seni beyaz kocaman külodun için
seni beni öldüreceğin için seviyorum leylâ
bak
1996da istanbulda
ibret-i âlem için
yanaklarından öpmek için
yetişmeye çalıştığım bir şeytan olarak
kumdan kalelerini bozuyorum
sonra oturup o kumların ortasında
çamurlardan bir tanrı yapıyorum,
ve kaval kemiğimdeki boşluğu onunla sıvıyorum
bir kaç kuru kafatasının bir kaç on yıl öncesinde
1996da istanbulda
gözlerim olmasa hiçbir şey yok
anlıyorum
bak
seni penisimden yaptım
kıpırda!

Bir Firar Masalı'ndan

2.2

Çünkü çocukluğum...
Galata köprüsü kızarmış balık soğan
tutkularımın bir imgesi olarak kaldı
belleğimde aşklar uzak bir deniz
olarak anımsandı özlemlerin cisimleşmesi
ulaşılmaz bir iklim gibi insanlık
tarihinin bu ön koşulunda kendisi
için olamadı, da çocukluğum ek ildi
gençliğimin tohumu olarak ömrümü...

Çocukluğum! Geri kal, mış ülkelerde
kent leş, mekte olan bir toplum
Un üretim ilişkileri nasılsa?

Argo... ricat... pusula...

'geçit'te tutuşmuş bir 'an' için...

eski bir sokakta lâl sözcükler çiseler
çoktandır şehrini terk ettiğin o hayâl

işte ganimetin bu; bu تنها dönüş
çakır akşam güneşi
'geçit'te o kadim şarap
kaygısız gökyüzü!..
kalbe lâl bir dünya düşüren bakış
sözcükler içerisinde midir?
...yüzün, gözlerin
bu şehir hangi rüzgârlarla biçilmiş?

kaygısız gökyüzü!.. bir müjde gibi
aniden ruhunda deniz...
baktın da... beyhude, çekildin!
altın, pösteği, şal, entrika...
zehir miydi giydiğin?
aşklar, ipek ve yağma... ya 'dönüş'?
'sanki' yaralı döner
herkes kalbinin seferinden...
bilirsin
topuktan kanarlar ağırbaşlı gemiler

sokak... rüyanda bir yağmur uykusu
şehir 'yaldız'lanır, viran kalır o hayâl

**Diyar-ı lümpen
ya da
lümpenistan**

“bir gece istanbul’u harcamak” için!..

bir helen bankasında is-tin-polin’i bozdurdum
istanbul oluverdi işte zaman devalüasyonunda
niyetliyim bu gece hepsini harcayacağım hepsini
garda sirkeci’nin üstü kalsın dedim kondüktöre
eminönü’nün vapur parasına yetmediğini unutarak
iner inmez bir yorgunluk çayı içtim aliverdiler emirgân’ı
ben de tutup güvercinleri yemledim bilmem kaç cami
vakvak’ları* saydım salkım salkım bilmem kaç et meydanı
sonra yazmak istedim —ki tek bildiğimiz bâb-ı âli
onu da verdim gitti bir hokka mürekkebe
yanında da gülhane’yi bir tavus kuşu tülleğe
golden horn’da içgüveyi yine o canım marmara
sarayburnu da elinde galata köprülÜ bir kaynana
bu gece çok masraftayım çok ama keyfim yerinde
karaköy’ü vizite beyoğlu’nu da bahşiş verince
turgut aziz beler’in mâlum iffet bekçilerine
siyah beyaz hovardalığımın abanoz sokağı’nda
gökdelenler ısparta kralı oedipus’la kırıştırmış
yalan aslanım yalan ama olsun discorium’u müziğin
airport’u da dansın memelerine sıkıştırdım ya
taksim’i kaybetmişim ne yazar casino etap marmara’da
barın arkasındaki o gizli odada —bir el pokerde—
boşver üstüne bir tek çiçek pasajı atalım
ne de olsa daha köprüaltlarını harcamadık
yerimiz hazır

30.eylül’87/odtÜ

* — şimdiki sultanahmet meydanı’nda asılan yeniçeri güruhu.

DENİZ DURUKAN

(1 Aralık 1966)

Hücre

şehir sustu, sarı lekeler
indi duvarlara bacadan, kendime baktım
yoldan çıkarken
yıldız gibi parlıyordum
kendime baktım, yavaş ve sakın
annemden daha kalın, babamdan daha ince
parmaklarım saklıyordu evin hazinesini
kılıç darbesinden kaçarken

çok hisli bir kadın ağırlığında
fitresini verdim ruhumun
hizmetindeyim şimdi, hadi bir kez daha
istanbul, düşür takkeni!
leş göründü, köy göründü

sokaklar tüysüz oğlanlar
sokaklar küçük kadın sesi
tineri fazla kaçmış erken seçimlerimiz
mutlu günlerimiz...

bağlandım sana, bıyıksız sakalına
kuş kondurdum
mutsuz dilberlerin kulağına üfledim
adını üç kez
üç kez nefsimi tuttum, bıraktım
tuttum içime çektim
tuttum fırlattım
söndürdüm mumu
mum söndü evlerde
baba kız, ana kız ve tüm şehir
sorgusuz sualsiz bıraktı beni
göründü çöl...

Üsküdar

Üsküdar asyadır çine kadar
her kış
bıraksa da köpük saçlı kızlarını
kıyıya
öfkeli bir yağmurla iner rüzgar

mihrimah güneş saati
yanından ince dar bir merdiven uzar
soğuk
ve dönmez bir kilit çocuk kütüphanesi
önünden insanlar yürür ve susar

Şemsipaşa
ceviz bir cami, demirinden
yan gözle cihangire bakar
demişti ki tanpınar
Üsküdar uçarsa gider İstanbul
yürüyemez sokaklarında çocuklar

Üsküdar asyadır çine kadar

İstanbul ülkesi

şehir tersine dönmüş çatlıyor sınırından
yerin altından sesler geliyor epeydir
sandallar yan bakıyor denizlere
yüzünde bin tane çil, burnunda kırmızı şapka
ateşle yaşamaya alışık
şehirlerin bazen böyle öksürmesi iyidir

çeşmeler aşağı bakarken bu yukarı ağılıyor
durup durmadan huzursuz ve karışık
geleceğe taş atıyor bir bildiği var
hava bozuk kış kapıda yüzyıllardır
sözünü unutacak kadar yorgun tramvay
herkesin çarpıştığı hayatlarda
çocukları sırtından atmakla işe başlıyor

sonsuz sıkışıklığıyla içimizde işleyen
nakışsız atlas çifte yelkovanlı saat
sır tutmayan abla söz tutmayan eftalya
delirmiş bilgedir çıkmaz deniz sokaklarında
bir kutu ilaç bir damacana su yürek dolusu
bazen üsküdar'da kahve fincanına sığar
bazen de sığmaz dünyanın gökleri altına

gece başlayacaksa böyle başlamalı
hatırlama ve öksürüklerle
hasta durmalı parmakları intihar köprülerinin
yıldız okuyacakmış gibi oturmalı güvertede
lüzumlu telefon numaralarını unutup
ateşe duyarlılık geliştirmeli
ve aynı zamanda
dünyaya hükmetme belirtileri

bulaştırmak istiyor hayatın ateşini
herkese öksüren İstanbul şehir
iskele önünde uyuklayan güvercinler
doğu çarşılarına akıyor safran sarısı yalnızlıkla
ipek baharat ahşap atlas ve çelikten
boğazın derinlerinde demir atmış gemi ölüleriyle
İstanbul tek başına bir ülkedir

Heves

Göz tuzu atıp, deniz bu dedim
Elimdeki bir bardak suya

Kuş kanatları takıp ağzıma
Güldüm: Na na na!

Sönmek üzereydi
Bir iki odun attım
Güneşi harlandırıdım

Gün eteklerini çekerken Beşiktaş'tan
Üsküdar'ın camları yansın diye
Aynaları kırdım, odama saçtım

Kuyunun içine düşmüştü o ayağı aksak bulut
Çinko kovaya kuş teleği koyup bıraktım

Saçıma Ankaranfil taktım, kuyuya atladım
Bu en mavi elbisem be hey, dalgalansın!
Ne ki rüzgârı yarenliğe çağıramadım

An kadar bir şey ararken karalığında
Bir odada onca akşamı sabahı dolanıp
Anımsamadığım ne çok gün yaşadım

Oysa ayak uçlarımda apak köpükleri
Her seferinde ağzım kahkaha kileri
Ve gök daha az önce doğmuş gibi
İstanbul, bir vapurlarını unutmadım

Burası Üsküdar Radyosu

Burası Üsküdar radyosu 19 nokta 72...
aşkı ve alfabeyi ters tutan bir zaman Üsküdar'da
birazdan yağmur yağacak öyle soluyor toprak
çiçekler beni çok korkuttu diyor
bir meleğe çarpmış gibi tedirgin ve çizmeli..
tez elden uçurulmuş güvercinleri var
harflerin aralıklarından göğe kaldırıyor cümlemizi
nasıl ki cenazeleri ağaçlar kaldırır
öyle kaldırıyor beni terlikle dövülmüş rüyâlar

Bol tedirgin kesme uyku barındıran bir dostla
sabahi buldum, elimde gümüş tepsi
gayet kibar kahveüstü silmesil erenköyü
yıllardır hicaza giden trenlere bakıyor Serdar
zaman bulsa kendi içine de bakacak elbet
uyurken balkonları içeri alıyor
napoli'nin dar sokaklarına çarpmaktan
omuzları sönmüş deri bir ceketini vardı,
şimdilerde
kâğıt toplayan bir çocuğun üstünde kazablanka gibi duran...

Beni bir yalvaç gördü belki, göbeği düşmeden önce
o soğuk balkonlar, kısa salar, mercimek kokusu...
eğilip toprağa kulak veren kederli su
kur'an okuduğum gençlik vadileri...
anlam bir ekirge gibi sırardı
beni dünyadan ayıran yeşil tümseğin üzerinden
denize bakardım bağırmak için
eyyy hırçın sulara doğru bacaklanan kızlar
geçtim   adımda kendimi
ilk aştan son haykırışa

Kaldım yarım bırakılmış inşaatlarda
dizleri göğsünde toplanmış esmer adamlarla
hüzne yakışmayan kartalmış şuarayla...
benim de taşındığım oldu...oldu ve düştü!

Sonra yalnızlıktan olacak avuçlarıyla yatan bir kız
erik dalı, sütlüce kıyılarında oturdu uzun zaman
taşınmak neymiş öğrendim ondan

İçimde sapsarı bir mızrak, ona tutunmuş
bir uurumluk kalbini kullananlar
sesimi kesmek için öksüren duvar
nicedir bu avluda
beklemeyi diri tutmak için
yürüyen birileri var...yaaa Serdar

Burası Üsküdar radyosu 19 nokta 72...
neremi kessem sevgilim oluyor
sızlanıyor zaman
"ben size böyle mi dedim" diye sesleniyor
yarın SSK'ya gidip günlerini toplatacak babam

ALPER ÇEKER

(13 Mart 1972)

Şimdi bu vapur

Üsküdar vapurunu batırın
Çirkin kadınlar sevin
Kirli libaslar giyin
Telkâri hançer, kanlı kın
Üsküdar vapuruna acımayın.

Evleri üzmeyin, camları kırılır
Gururlu gözler ağlarken, yağmura saklanır
Üsküdar, sana söylüyorum:
Kolumda bıçak yarası, ben kalbimi tutuyorum.

Şimdi bu vapur beni almadı
Tanrım, kızıldeniz üzerime kapandı.

Bu şiir âşık değil

Beni de kırık bir öykü yapacaktın
Dalımdan koparıp
Kapattığı yerden yiyor golü insan
Eminönü meydanı gibi
Güvercinlere bakadurur görmüşler seni
Yarım şekerli çaysındır her gittiğimin sabahı
On tarafımdır ben de vapurda
Sigara yasaklı

Roman da artık bir yaşam biçimi
Beş yüzü geçti mi sayfası, her ortası
Bir sevgilinin egemenliğinde
Bitmeyi olanaksız kılan bir şeyler oluyor
Bitmeyecek şeylerin bünyesinde
İstanbul'a hâkim bir tepenin
Olamayacağı gibi, İstanbul bu yüzden
Büyük olduğu için, mayamızda İstanbul
Olduğundan

Derin ayraçlarla bir yılan hikâyesi
Bizi ayırmayı düşünen cümle, dönüp dönüp
Denkleşiyoruz bir yerinde
Saydın mı kaç
Bahane olduk ortasından tilkiler geçen
Haklısın, bu şiir âşık değil hiç

Tırtıklı bizim lirik
Yolcu alacağı vapur yanaşmadan
Kalkan banliyö treni
Bir üretim hatası olabilir mi?
Bu şiiri özlerken yazdım
Sen beni

NURDURAN DUMAN

(23 Ekim 1974)

Bir kentin adımları

I

bir boğazdan vazgeçip öyle
geldim kendime bilerek
boğazına takılı kaldığım bu kente

geçilemez tek denizden
akıntıma karışan yunus
balık mıydı ozan mı?
sevdiğim ilk adam mı...

öğrendim: yol ağzında düğümlenir
kentlerin sevdaları ayrılıklara
kocamış bir çocuk bu yüzden
bohçamda ne zaman çıksam Beyoğlu'na

II

şeyler değil sevgiler
döşedim yerine sırmalı koltukların
dardır öğrenci evleri, yurt odaları

pek çok, çok uzak nehirden
suyuma katılan başka anne çocukları
dost muydu düşman mı
bildiğim ilk yabancılar mı?

sevdim: erkekleri de ve kadınları
renkler biçtim isimlerine yakıştı
kediler besledim, havlayan sesler
kış günü gülebilen güller...

III

çalıştım: karanlık odalarda yaşam boyarım
Maçka'dan Tünele upuzun sahne
gemiler yaparım demirden geçen
üstünde Fatih'in ayakları:
bir kentin insana ilk adımları...

BETÜL DÜNDER

(12 Ağustos 1975)

Karlık Bayırı'nın gördüğüdür

Ben ufakken: 1979

Aynı ağızda iki ayrı dil, bağırıldıkça bağladık birbirimizi
o derin şüphe kıpırdamadan önce
kanatlanmadan önce bakışın sefilliği
bir cam parçası hazırda beklerdi
haydarpaşa'ya doğru akan gözler bir daha incinmesindi

karlık bayırı'nda kızıl geceli
bir fotoğraf ıslak ve korkunç:
suyun yandığını gördü bir çocuk
başkalarının dilinden geldi
duyduğu petrol karası o sözcük: Independenta!

kokladık çamdan olma o gövdeyi
karlık bayırı'ndan sulara doğru
kendimizi tutmak için

kâinat sola yatmış büyük bir gemi
altında fotoğraflar ve çocuk gözleri
saplanmış boğazına İstanbullu bir mendireğin
su ve ateşin tuttuğu lades kemiği

MEHMET ERTE

(1 Aralık 1978)

Simgelerle böyle ben

Size şimdi güneyde bir tatilden dönmek yakışır
Hamburg'da bir toplantı, New York'a bir iş seyahati
Çağdaş Türk kadını siz düzüyorsunuz
Hyatt'ta bir kahvenin, Ceylan'da bir yemeğin ardından
Karılarınız hiç bu kadar yüksekte görmemi İstanbul'u
Ama onlar da en az metresleriniz kadar mutlu
Uşaklarınız, yarıdakçılarınız umutlu olmak zorunda, siz değilsiniz
Umutsuzluk değil sizinkisi, can sıkıntısı
Pipetle kokteylinizi karıştırırken ansızın dalgınlılaşabilirsiniz
Ama var mı öyle boş gözlerle bedavaya dalgınlılaşmak
Karşınıza genç bir kız oturtalım, kolay değil, uğraşın biraz
Haydi kalkın, birlikte Mori'ye gidip suşi yiyin
Günbatımında boğaz, kız hemen ikna olmaz
Chrysler'in ön koltuğunda oturmak
Bir otel odasının buz gibi çarşafını ıltmaz

Öyleyse evinize çağırın, davetinizdeki cesaret şaşırsın
Karınız yazlıkta olsun, hizmetçiniz izinde
Kızın yüreği bir evin sıcaklığıyla ısınsın
Bakın, daha insanî oldu böylelikle
Ne kadar onurlu olduğunuzu ispat için
Düzün onu salondaki pufun üzerinde
Ve hizmetçinizin yatağında bulun sabahı
Elbette dini karıştırmıyorsunuz işinize
Kız dokunamaz karınızın eşyalarına, kahveyi siz yapın
İlk önce o çıksın evden
Aman, taksi parası vererek orospu yerine koymayın
Altın bir bileklikle alıştırın onu oyuna
Baktınız gururu inciniyor
Ahşap bir takı kutusu hediye edin
Saygı göstermiş olursunuz kızımızın ucuz oyuncaklarına.

İşte ben böyle simgelerle konuşuyorum diye dövdüler beni
Tuzlu suya yatırdılar, yeniden.. yeniden dövmek için
Kolumu bir hamle kırdılar, kalbimi üç günde!

Samatya

ağzının kenarında biraz Samatya kalmış
deyip siliyor annem camları
sırtlarken çınılıyor kulaklarım sur
içinden şaşıran bir tren
çizip boyarken ahşap
evlerde uyku yarım perdeler tastamam
kaplıyor hayatı kapıdan geçen eskici
iki büyük leğen eder
deyip değiştiriyor annem geceyi
çözerken ürperiyor anımsıyorum
yamalı alnım kırık gözlerimle ne çok
zamanlar anımsıyorum pencereleri geçen
çocuklar anımsıyorum cama değmeden

(dün
yaya geçtim çehremi
ayıran haritaların sınırında
dikenli tellerine bağladığım kurdelelerin
üzerine basa basa yürüdüm üzümün
tan ağarırken sabahçı kahvelerinde
açılan gözlerimi suda boğdum

şimdi yaramayacak bu tahnit niye
söyleyin artık göremeyeceğimi
o zarif cinneti takvimlerde...
dünya
narken dökülemeyeceğimi birden bire)

(kopup birer birer çözölen ayaklarımın
takati kalmayınca Yenikapı'da kanayan dizlerimin
Kadıköy'deki emekleyen dizelerimin biri bir şiire olsun
öpüştüğüm kızlar Yoğurtçu Parkı'nın banklarında
sızmış sarhoşlar gibiydim çınar ağaçları
iskelelere yanaşırken ipek taşıyan gemiler
kuru incir kasımpatıları
ektim mavinin yankısını
karayım karasabanla karabasanları
izlerini sürerken efsunun
geri döndü âmâ yollarım
mektupları turnalarla
döndüğüm o meydan hatırlamalı beni
imkan tesadüf
masallarda karga ile tilkinin peynirini anlayan çocuk şarkılarının
bilmediği bu yangın hepimizin...
okunsun: büyüdükçe küçülüyor ellerim)

atlasları karışlarken
doğuyla batı arasında
iğne atsam yere...
iğne düşünce...
çuvaldız haykırınca...
geniş kaldırım taşları meydanlarda bir saat
geçip duruyordu her yokuş
sahile çıkarken kaplumbağaları
izliyordum kabuğumun içinden
ayva kokuyor nasıl evimizin önünde
kurulan cumartesi pazarında çocukluğumu
bağırıyor pazarcılar

ortalık an ezan
okunuyordu gözlerimden ayak sesleri
mevsim suyun buz kestiği
günlerden bir gün kılıçlar ağızlara sığmıyor
güneş taŐmıŐ
göğün tuzu eksik olmuyor
mavi çoktan boyanmıŐ griye
cumbalarını yutmuŐ çerçeveleri yırtılmıŐ evlerin
baharını sakınıyor kuşlar o vakit
(baba)msa düşlerini kurŐunlar gibi anneme

her neyse
biri beni diksın
tekrar her őeyle

her şeye

Elma

Kız Kulesi!

yakadan yakaya kuş göçleri

içimden geçer kuşlar burdan geçip gitmeden
kalbimi selamlarlar yakayı terk etmeden

kanatları uzar bir ileri bir geri
birlikte uçarız sanki uyku sersemi

hep böyle mi uçulur ? bir tüy hafifliğinde
kaybolup gideriz bir gül derinliğinde

giden mi gitti gider, kalandadır korkusu
hangi yakaya geçsek karşı olma duygusu

çocuklar taş zıplattır
deniz bekler
gökten düşecek elmayı yer bekler
biri sana
biri sana
biri sana

BizBizans

Konstantinopolis'i korurken Haliç'e çekilmiş zincirler
Artık bu kozmopolit şehirde gelenek ile modernite arasındaki ilişkiyi temsil ediyor
Kolayca eşitleniyor Bizans imgesi 21. yüzyılın yıkıcı telaşına
İçimizdeki bencil estetik yükseliyor su kemerlerinin üzerinde
Yalnız gizli arzusunun saygısına erişenlerin bildiği sır
Bir gece şarkısıyla ulaşıyor popüler kültüre
Karaköy'e doğru indikleri yokuşa yoksul Kürtler ile sarışın turistler Fatih
Sultan Mehmet'in yarattığı varsayılan huzurun çarpık uyuşumu içerisinde
Senin yüksek tavanlı eski evlerini birer birer yıkarak geliyorlar
akşamın sulara erkenden
düştüğü yere
Osmanlı Bankası'nda bir çağın sonunu getiren tarihten habersiz
Zengin ve kumaş elbiseli insanların toplandığı yere
Karmaşa kesişim noktasında yoğunlaşıyor yani
Bana kalırsa adaletli bir anlam kazanmayı bekliyor
Hayal kırıklıklarının inanılmaz rüyaları bütünlemesi

Yani İstanbul'un sadece güzel renkleri görebilen kötücül gözlerle de
seyredilebilmesi

Bir şair şıklığıyla kaosu ortasına yerleştiriyorsun kendini
biçimsel kapislerin ve lirik geriliminle

Doğal sınırlarını kestirememenin enginliği heyecanlandırıyor içindeki fedaileri
Yeniden en ufak değişimi bile belleklerde tazeleyebilme sürecinde
Söyleyebilecek sözün olduğu için gülümsüyorsun
Öyleyse söyle,

Galata Kulesi'nin paralelinde bir çocuk ne düşünür
Yok edilse bile özü saklayan sentetik kabuktan sıyrılmayacak şehre dair
Öznelerini kabul ettirme sürecinin sancısını taşıyan ayrışların
akıllarındaki Bizans'a ya da daha farklı diyarlara
kalkan vapura doğru

Nasıl kapanır mabedine bunca kalabalıkta
Zaten herkesin kırıyla kokuştığı sokaklarda
Hangi gösterim kurtarır onu yitirdiği evlerin lanetinden
Yalnız sen yüksek tonlara çıkabilirsin bu gürültüde -ve de ben eğer kişiliğimin
kumaşını bulabilirsem dar kalıplar içerisinde-
Fedailerini bir kundakçı gibi yerleştirebilirsin gecenin içine
popüler kültüre

Söyleyebileceğin sözler için mum yakıp dilek tutuyorlar. Bak:
Galata Kulesi'nin paraleline taze bir ışık düşüyor çocuğun gözlerine

Kimse bilmesin korkusuyla sağır ve dilsizlere tercüme ettirilen Ortaçağ
kitaplarının

tehditkâr çekiciliği
Karşılığını halka metal küpenin gri parıltısında yakalıyor şimdi
Kanlı elleriyle kalem tutmaya çalışan insanlar
"İstanbul" adını koydukları sahte bir hikâye yazmayı denerken
Senden benden ve diğerlerinden ayrı uzaklıkların yitintilerinde

Notlar:

- 1- İstanbul'un Osmanlılarca alınmasından önce Fatih Çamisi'nin yerinde bulunan ve Konstantinopolis'in en büyük kiliselerinden biri olan Havariler Kilisesi.
- 2- Yeni Roma: Konstantinopolis.
- 3- Bithynia: Kalkhedonia'dan (Kadıköy) başlayan, Karadeniz Ereğlisi'ne ve Bursa'ya dek yayılan bir bölgenin adıydı. Ozanın sözünü ettiği evden, Kadıköy'den öteye uzanan kıyılar, Moda, Fenerbahçe burunları ve bunların gerisinde kalan kırlar görünüyor olmalı.

Aynî / İstanbul'un Fethi Nedeniyle

şehir-i âzam: ulu şehir

ma'ü tıyn: su ve balçık

zâhir ü bâtın: görünürde olan ve görünmeyen

revnak: süs

ger: eğer

gûşad: açmak

kişver: iklim

huffâz: hâfızlar

mahfil: toplanılan yer

gûşe ber gûşe: uçtan uca

bâde: şarap

nuş: içmek

hûbân: güzeller

şûle: alev

mâh: ay

ra'nâ: hoş, güzel

hâk: toprak

gûşe: köşe

zebân: dil

güftâr: söz

çü: eğer

men: ben

câ: yer

kâr-i âli: yüce iş

fırdevs-i a'lâ: cennet

gılman: cennetteki gençler

havrâ: ahu gözlü

Avnî / Gazel

mâh: ay

kare: kara

tâbân: parıldayan

mülk-i efrengün: Frenk ülkesi

gümân: zan, şüphe

Gazel

dil-ârâ: gönlü süsleyen

tersâ: Hristiyan

çelipâ: haç

Lâtîfî / Evsâf-ı İstanbul'dan

nazîr: benzer

elhak: doğrusu

çeşm-i ahvel: şaşı göz

metâ'-ı gûnâgûn: çeşit çeşit mallar

dehr: dünya

hâce: hoca

Hatâ: Çin'in kuzeyi ile Türkistan topraklarına verilen ad

Hotem: Hatâ'nın diğer adı

uçmak: cennet

sîmin-beden: gümüş tenli

uşşak: âşıklar

gül-pirehen: gül gömlekli

dirahtistan: meyve bahçesi

beyâban: çöl

sâye: gölge

jâle: çiy

gülâb-efşân: gülsuyu saçan

reyhân: fesleğen

Beyt-i Harem: Kâbe

Mescid-i Aksâ: Kudüs Büyük Camii

târüm-i çârüm: dördüncü gökyüzü

hemtâ: eş, eşit

tezyîn: süsleme

rûb-ı muallâ: yüce top

kındil-i zer: altın kandil

endûde-i mihr-i felek-ârâ: gökyüzünü süsleyen güneşle süslenmiş

meşâil: meşaleler

gınâ: bolluk, zenginlik

vâsıl: ulaşmış, erişen

mürâdât: muradlar, emeller

hezâr: bin

ahsent: pekiyi

zib-i bî-gâye: sonsuz süs

zinet: süs

fil-mesel: mesela

sânem: put (güzel)

büt: put (güzel)

pervâ: korku, çekinme

sâkiyâ: ey saki

rindân: rintler

muhkem: sağlam

sûsen: susam

nâyzen: neyzen

‘Taşlıcalı Yahya / Şâh-ü Gedâ’dan

sabıkâ: geçmişte, eskiden

dânâ: akıllı

urdu: vurdu

kasr: köşk

feridü’d-dehr: dünyada eşi bulunmayan

sevâd-ı a’zam: ulu şehir

merdum-i ayn: insan gözü

rûy-i âlem: dünya yüzü

penâh: sığınacak yer

Bahr-î Sefid: Akdeniz

Bahr-î Siyâh: Karadeniz

meh-peyker: ay yüzlü, güzel yüzlü

âsmân: gökyüzü

ger: eğer

niteki: nitekim

kad: boy

fevk'al-had: haddinden fazla

dehr: dünya

ebyât: evler

müzeyyen: süslü

rûşen: parlak

musannâ: sanatlı

sakf: çatı

eflâk: gök

sipîhr: gök

bîmanend: benzersiz

kutb-i zemân: zaman ermişlerinin başı

mürşid-i abâpuş: aba giyen (derviş), yol gösterici

dest: el

harmen: harman

mezra'î tâ'at-ı hudâ: Tanrı'ya ibadet yeri

sâlik: bir yolu benimseyen

destâr: sarık

kubbe-i a'zam: büyük kubbe

hâlet-i zühed: kaba sofuluk hali

ins: insan

kubbe-i çerh: gökkubbe

bâhr-misâl: deniz gibi

mâlâmâl: dopdolu

gark olmak: batmak, boğulmak

sidre-i mu'allâ: en yüksek makam (ondan sonra Tanrı'ya erişilir)

fasih: düzgün söz söyleyen

azm etmek: yola çıkmak

mahfil: toplanma yeri

dür: inci

sıdk: sadakat

ül-il-ebsâr: görüp anlayanlar

hezâr: bin

derâz: uzun

tavil: uzun

Baki / Gazel

serv-i kamet: uzun boylu

râh-i gülzâr: gül bahçesi yolu

dil-i zâr: ağlayan gönül

nerd: tavla oyunu

şûh-i dilârâ: gönlü süsleyen güzel

kadd-i bâlâ: uzun boy

şive-i reftâr: salınarak yürüme

sanavber: sevgilinin boyu

tûl: uzunluk, boy uzunluğu

dehr: dünya

deni: alçak

merdüm: insan

dânâ: bilgili

Baki / Gazel

dil-rübâ: gönül alan, sevgili

kesret: bolluk, çokluk

râh: yol

mehcûr: ayrılmış, uzakta kalmış

ma'zûl: azledilmiş

bend-i firkat: ayrılık bağı

bende: kul

dilhaste: yaralı gönül

tuhfe: armağan

hakîr: değersiz

Bahti /Gazel

bi-bedel: benzersiz, değeri ölçülemez

hûb: güzel

berk-i çenâr: çınar yaprağı

zîr-i dest: el altına almak

kimesne: kimse

mahal: yer

dil-güşâ: gönüle ferahlık veren, gönül açıcı

veli: ama, fakat

rengin: renkli

Şeyhülislam Yahya / Gazel

hûbân: güzeller

ârâste: donanmış, bezenmiş, süslenmiş

kesb: kazanmak

uşşâk: âşıklar

civânân: gençler

hurşid: güneş

âlemtâb: âlemi aydınlatma

gerdûn-i gerdân: dönen dünya

mâh-ı tâbân: parlak ay (güzel)

semend: güzel ve çevik at

civan: genç

hûb: güzel

bi-nazîr: benzersiz

pesend: beğenme

ehl-i irfân: bilgili, anlayışlı kişiler

Kâmi Efendi / İstanbul'da Bazı Semt Adlarına Dair

sûk: çarşı, pazar

tarik: karanlık

hûban: güzeller

fîrâvân: yokuş

Nabi / Hayriyye'den

cây: yer

mîve-hor-ı bâğ-ı hüner: hüner bağının meyvelerini yiyen, hünerli

me'âli-i umûr: işlerin yüceleri

mevlid-ü menşe-i ashâb-ı himem: çalışanların (büyük bir işle uğraşanların) köken ve doğum yeri

erbiyet-hâne-i esnâf-ı ümem: Müslümanlık'ın eğitim yeri

ashâb-ı kemâl: ermiş insanlar

mî'yâr: ölçüt

izz: kutluluk

bî-teşviş: katışıksız, düzgün

kem ü biş: noksan ve fazla

câh: makam, mevki

menâsib: payeler, rütbelere, dereceler

turuk u kat'-ı merâtib: büyük rütbelere geçme yolu

sipîhr: gökyüzü, talih

hüsn: güzellik

ağûş: kucak

aksâm: kısımlar

revnak: parlaklık, güzellik

fer: parlaklık, aydınlık

hutût: hatlar

tezhib: altınla süsleme, yaldızlama

zînet: süs

zîb: süs

sınâ'ât: sanatlar

hiref: sanatlar

hâric-i dâr: evin dışındaki

lücce: büyük deniz

ehl-i kenâr: kıyıdaki

bî-kusûr: kusursuz

müheyyâ: hazır, amade

ehl-i tareb: şenlik ehli

ka'ide-i remy-i sihâm: ok atma kuralları

seng-nişâni-i benâm: meşhur nişancılar
tâir-i rûy-i deryâ: denizlerin üstünde uçan (kuş)
ittika: sakınma, çekinme
bâl: kanat
âyine-i sîmîn: gümüş ayna
pâre-i bâd: rüzgâr parçası
vezân: uçmak
âsûde-rev-i dûş-i hevâ: heves düşüyle rahat giden
bî-minnet: minnetsiz
pa: ayak
âyine-vâr: aynalı
vakf-ı şitâb: hızını kesme
bâdbân: yelken
mürgâb: su kuşu
hüsn-i sûrî: görünüşteki güzellik
hod: kendi
u'cûbe-i dehr: dünya acayıplığı
sâmin-i ecrâm-ı sipîhr: göğün sekizinci katındaki yıldızlar
milket: ülke
salâtin: sultanlar
südde: eşik, kapı
sürre: göbek
hıtta: yer, bölge, ülke
hutûr: akla gelme
müntehab: seçilmiş, seçkin
sipeh: asker
hal: çözme
sa'y: çalışma

kesret: bolluk, çokluk

râh: yol

hâtır-hâh: hatırlı

maraz-ı gûnâgûn: çeşit çeşit hastalık

behişt-âsâ: cennet gibi

ma'mûre-i gam-fersâ: gam bırakmayan bayındır yer

büldân: şehirler

bünyâd: temel, bina, yapı

kavî: sağlam

mânend: benzer, eş

câ: karar

mâ-hasal-i kadr-i hüner: hünerin kadrinin sonuçları

kesb-i gınâ: zenginlik elde etme

ribâ: faiz

nâyâb: bulunmaz, benzeri olmaz

peygûle-i nisyân: unutulma köşesi

nefrîn: ilenç

çerb: uygun

mânende-i berf: kara benzer

nahv ü sarf: dilbilgisi

dâniş: bilgi

nahvet ü ucb: kibir, kendini beğenmişlik

pâye-perest: rütbe düşkünü

fezâil: erdemler

oldılar rişe-zen âb-ı rüsûm: tahsildar atlarına saçak salar (yaltaklanır) oldular

adîm: yok olan

istikbâr: kendini büyük görme

ricâl-i devlet: devlet adamları

fürû-mâye: geri ruhlu
mekrûh: iğrenç
şükûh: görkem
kemîn: pusu
allâme-i asr: zamanın en bilgilisi
mütefennin: bilgili, fen âlimi
mütekellim: konuşan
ebkem: dilsiz
ednâ: en aşağı
nâ'il-i bûs-i dâmân: eteği öpmeye erişmiş
sâhib-unvân: unvan sahibi
sadr-ı celâl: büyük devlet adamı
saff-ı ni'âl: meclisin en aşağı yeri
çîn-i ebrû: kaş çatıklığı
tek ü pû: öreye beriye koşuşmalar
tanzîr: benzetme, benzetilme
metbû': bağlı olunan
nazîr: benzer, eş
lik: fakat
enseb: çok uygun, en yerinde
bender: ticaret yeri
bâhusus: özellikle
menâli efzûn: çok şeye sahip olma
dilkeş: gönül çekici

Nedim / Kaside

bîmisîl ü behâ: benzersiz ve değer biçilemez
gevher: inci, elmas, cevher
hurşîd-i cihantâb: cihanı aydınlatan güneş

sezâ: uygun, yaraşır

kân: kaynak

ni'am: nimetler

bâğ-ı irem: Âd kavmi hükümdarlarından Şeddâd tarafından tanrılık iddiasıyla yaptırılan cennet gibi olan bahçe

izz ü ulâ: yücelik, üstünlük

elhak: doğrusu

âb ü hevâ: su ve hava

çemenistân: bahçe

gûşe: köşe

meclis-i pür-feyz ü safâ: bolluk ve rahatlık meclisi

gûlzâr: gül bahçesi

teşbih: benzetme

melce: sığınma yeri

erbab-ı recâ: ricacılar, isteyenler, umanlar

kâlâ: kumaş, ustalık

kâlâ-yı maârif: bilgi ustalığı

sûk: çarşı

bâzâr: pazar

ulemâ: âlimler

kûhl: göze çekilen sürme

tecellî: görünme. Tanrı'nın kudret ve sırrının eşyalarda eserinin görünmesi

ebrû: kaş

lücce: engin deniz

envâr: nurlar

ser-çeşme: çeşme başı

revân-bahş: canlandırıcı, can bağışlayıcı

germâbe: sıcak su hamamı

etvâr: tavırlar
pesendîde: beğenilen, seçilen
bî-mihr ü vefâ: şefkatsiz, vefasız
evsâf: nitelikler
sermâye-i fahr: övünme sermayesi
kühsâr: dağ tepesi
tarab: eğlence
maksûd: amaç
keremkâr: kerem sahibi, cömert
senâ: övgü

Fenni / Sevâhîlnâme'den

galat: yanlış
âşık-ı zâr: inleyen, sızlayan âşık
ağyâr: yabancılar, düşmanlar
kesret: bolluk, çokluk
der: kapı
sühan: söz
seng-dil: taş kalpli
nerm: yumuşak
tehî: boş
nân: ekmek
serv-kad: selvi boylu güzel
tıfl: küçük
hırâm-ı bedi: güzel yürüme
reste: kurutulmuş

mûy-miyân: ince belli
meh: ay, ay yüzlü güzel
fırâk: ayrılık
rakîb-i nâpâk: pis rakip
dellâk: tellak
karye: köy
dîde-i ter: yaşlı gözlü
nevâ: ses, ahenk, makam
pişgâh: ön
gölşen: gül bahçesi
zevrak: kayık
eşk: gözyaşı
der-i meykede: meyhane kapısı
revân: akma
mahfî: gizli
serv-i revân: salınarak yürüyen
mirgûn: emirgân
şivende: inleyen
dildâr: sevgili
dem: zaman
pîr-i mugân: meyhaneci
sanem: put, güzel
tehi: boş
rahm etmek: acımak
yârân: dostlar
teb-i aşk: aşk ateşi
zâr ü nizâr: ağlayan ve zayıf düşmüş
cây: yer

kay: kusma

zevrak-ı mey: içki şişesi

şem'-i izâr: yüz ışıġı

sîmber: gümüş göğüslü

germiyyet: sıcaklık

bürûdet: soğukluk

ayş ü nûş: yiyip içme

şûride: çılgınlık

etfâl: çocuklar

kâr: iş

çeşm: göz

giryân: ağlayan

bint-ül-ineb: üzümün kızı, şarap

zendost: kadın düşkünü

çûb: çöp

zevk-i nihânî: gizli zevk

tiġ: ok

hunhâr: kan dökücü

izn-i'am: genel izin

zurefâ: zarifler, sevici kadınlar

zenpâre: zampara

revâ: yaraşır, uygun

kanzil: sarhoş

siyeh-çerde: kara yağız

fırkat: ayrılık

eşk: gözyaşı

câm: kadeh

çisbân: layık

leb: dudak

leb-i deryâ: deniz kenarı

meftûn: tutkun

hâr: diken

tab: huy

efzûn: çok, fazla

nûş: içme

mirâne: beylere yakışır

duht-i rez: üzüm kızı, şarap

suhtegân: aoftalar, yanmışlar

câ: yer

pinhânî: gizlice

nâm âver: nam salmış

rûy-i dilber: sevgilinin yüzü

nigeh: bakış

ruh: yüz, yanak

vuslat: kavuşma

elyak: en layığı, en uygunu

havf: korku

ferdâ: yarın

teferrûc: gezinti

deşt: ova

Düldül: Hz. Ali'nin atı

süvâr: binen, binici

yektâ: tek, biricik

ayak nâ'ibi: eskiden inzibat işlerine bakan ve esnafı denetleyen memur

pây: ayak

ruhsâr: yanak

mâh: ay

Sünbülzâde Vehbi / Kaside-i Tannâne'den

nısf-ı cihân: İsfahan şehrine İranlıların verdikleri ad, dünyanın yarısı anlamına gelir

çar-bâğ: isfahan: şimdi cesim sarayların, büyük havuzlu geniş bahçelerin ve mermer parmaklıkların harabeleri bulunan yer

behişt-âsâ: cennet gibi

kisrâ: eski İran hükümdarı, özellikle Sasani ailesinden gelen hükümdar.

eyvân: büyük sofra, divanhane, kemerli büyük bina

dil küşâ: gönül açıcı

pâkize: temiz, lâtif

neşât: sevinç, neşe şenlik

Esrar Dede / Gazel

dildâr: sevgili

yâhû: "Allah'a ısımarladık" anlamına kullanılır

teng: dar

sûy: yan taraf

kadem: ayak

bûy: koku

dûzah: cehennem

kûy: yer

hayf: yazık

âşık-küş: âşık öldürücü

nâsıh-ı bed-gû: kötü söz söyleyen öğütçü

rûy: yüz

Şeyh Gâlib / Şarkı

berây: için, maksadıyla

fürûzan: parlayan, parlak

şem: mum

şebistân: harem dairesi, padişah haremi, halverthane, yatak odası

kâh: köşk

zibâ: süslü

meşhûn: doldurulmuş, dolu

revzen: pencere

vâlâ: yüksek, yüce

şehbâl: kanadın en uzun tüyleri

deryûze: dilencilik

âstân: eşik, dergâh

Sürurî / Gazel

nâzûk-ter: çok nazik

zîver: süs

zînet: süs

hûbân: güzeller

münkir: inkâr eden

gilmân-ı cinân: cennette hizmet eden erler

sim ü zer: gümüş ve altın

nısâb-i hüner: hünerin aslı

Kâ'be-veş: Kâbe gibi

tuhfe: hediye

medh-i neşât-âver: neşe saçan övgü

Gazel

gılmân-sıfat: cennette hizmet veren erler

hûbân: güzeller

bülend: yüce, yüksek, büyük

eyvân: köşk

sürûşan-ı beyt-i ma'mûr: cennetteki bir köşkün melekleri

cevlân: dolaşma

ekalim-i cihan: dünyadaki iklimle

revân: gitme

hamûşân: suskunlar

mürgân-ı çemen: çimen kuşları

nevâ pervâz: güzel şarkılar söyleyen

sühângûyân: güzel sözler söyleyenler

Şeref Hanım / Kıta'lar

genc-i uşşâk: âşıklar hazinesi

cem'-i irfân ü vefâ: bilgi ve vefa topluluğu

sadr-i büldân-ı cefâ: cefa beldelerinin kalbi

gencine: hazine

mahbûbe: sevgili

müştâk: arzulu

mecmâ'-i yârân: dostların kavuşma, toplanma yeri

Ziya Paşa / Kaside

reşk-endâz-ı heft-iklim-i devran: dünyanın yedi iklimine gıpta ettiren

pertev-efşan: ılık saçan

nısf: yarım

dil-güşâ: gönül açıcı

hüsn: güzellik

endûh: gam, tasa

şâdan: neşeli

şûh-î dilârâ: gönlü süsleyen güzel

hayat-efzâ-yı cân-ı âşık-î şûride: tutkun âşığın canına hayat saçan

sâman: zenginlik

cedvel: boğaz, kanal

tavk-î zümür-rûd-fâm-ı dîlcû: gönül alıcı zümrüt renkli halka, gerdanlık

mevce-rizân: dalga döken

mir'ât-ı sim-âb-ı mutalsam: tılsımlı gümüş renkli suyun aynası

hâssiyet: bir şeye özgü kuvvet, tesir

cây-î dilnişin: hoş a giden yer

lutf-ı Yezdan: Tanrı'nın lutfu

ruh-bahşâ: ruh bahşeden

hâk: toprak

reşk-î ravza-î rıdvân: cenneti kışkandıran

âb-ı hayvan: hayat suyu

fusûl-î erba'â: dört mevsim

şâyan: yaraşır

nümâyan: görünür

handan: gülen

vezân: esici, esen

nesim-î subh: sabah rüzgârı

sahbâ: kadeh

efgân: sızlama, inleme

kâh: köşk

kâşâne: köşk

serâpâ: baştan ayağa

canib: yön

bağ-ı rıdvân: cennet

nev: yeni

berk: şimşek

derûn: iç

mekremet: saygı

iclâl: ululuk

fütûh: fetihler

nusret: başarı

derban: kapıcı

serâsîm: sersemeler

sinimmâr: Havernak sarayını yapan mimar. Benzerini yapmasın diye öldürüldü.

hired: akıl

tarh: kuruluş, yapı

beyt-i ma'mûr: cennetin yedinci katında bir köşk

ayân: ortada, görünür

âsâr: eserler

pinhân: gizli

zibâ: süslü

gussa: keder

girizan: kaçan, kaçıcı, kaçmış

sun'-i beşer: insan tarafından yapılan

bühtan: yalan

Beşiktaşlı Gedâyî / Vâsf-I İstanbul

gümân: zan, şüphe

ricâl: erkekler

rûz: gün

kande: nerede

nân: ekmek

Eşref / Gazel

vuslat: kavuşma

mâfât: kaybedilen şey

tûtîyâ: sürme, tutya

hâk-i müşkîn: mis kokulu toprak

girân: ağır, pahalı

kadr-i dür: incinin değeri

zerrât: zerreler

âsmân: gök

âstân: eşik

şînâs-ı bezm-i ünsâüns: çok alışkınların sofrasını tanıyan

muvâfık: uygun

mülûkâne: padişahlara uygun

mecmâ-ı bahreyn: iki denizin kavuşma yeri

ayn-i sıfât-ı cennet: cennetin sıfatlarının aynısı

zât-i İstanbûl: İstanbul'un kendisi

baht-i serkeş: inatçı talih

revnâk-ı dârât-ı İstanbûl: İstanbul'un debdebesinin süsleri

efham: çok ulu

der: kapı

hâcât: hacetler

iskât: susturma

zuhûr: ortaya çıkma

mir'ât: ayna

âfâk: ufuklar

dûd-i munannid: inatçı duman

zulmet-i beyzâ: beyaz karanlık

peyâpey: azar azar

mütezâid: çoğalan, artan

eşbâh: uzaktan görünen şeyler, hayaller, karaltılar

kesâfet: yoğunluk

elvâh: levhalar

gavr: dip, derinlik

süt-re-i muzlim: karanlık perde

tesettür: örtünme

sahn-i mezâlim: zulüm meydanı

garrâ: şatafatlı

sahne-i zî-şâ'şaa-i hâile-pîrâ: trajedinin görkemli sahnesi

kevkebe: gösteri

mehd: beşik

hâkime-i câzibedâr: albenili hâkim

bî-lerziş-i nefret: nefretin kımıltısızlığı

perverde eden: besleyen

nîne-i meshûf-i sefâhet: zevke susamış göğüs

der-âğûş: kucak

tûde-i zinde: canlı yığın

fertût: ihtiyar

müsahhir: ele geçiren

bive: dul

hüveydâ: açık, besbelli

enzâr: bakışlar

çeşmân-ı kebud: mavi gözler

mûnis: yumuşak başlı

girye: gözyaşı
dest: el
bünyân: yapı
zehr-âbe: zehirli
levs: pislik, kir, mundarlık
riyâ: ikiyüzlülük
safvet: saflık
teneffu': yararlanma
tereffu': yükselme
ecsâd: cesetler
nâsiye: alın
dirahşan: parlak
hâile: trajedi
fâcire: fahişe
dehr: dünya
dahme-i mersûs-i havâtır: hatıraların sağlam mezarı
gırre: mağrur
div: dev
âtî: gelecek
sûr: düğün, şenlik
mebânî: binalar
münâcât: allah'a dua etme
menârat: minareler
zıll-i siyâh: kara gölge
sâil-i sâbir: sabırlı dilenci
elvâh-ı mekâbir: mezar taşları
sâmit: sessiz
ma'reke: savaş meydanı
tıyn ü gubâr: toz ve çamur
rahne: delik
mekmen: puslu yeri

eşirrâ: kötüler haydutlar
ber-pâ: yıkılmamış, ayakta
fersûde: eskimiş
mesâkin: meskenler
mavtin: yurt edinilen, oturulan yer
gam-dîde: gamlı
merâret: tatsızlık
zillet: aşâğılık, düşkünlük
bel: yutma
efvâh-ı kadîde: kuru ağızlar
mün'im: nimet veren, bereketli
âtıl: tembel
âkim: başarısız
esbâb-ı rehâ: kurtuluş sebepleri
züll: alçalma, horluk
mürâyi: ikiyüzlü
tel'in: lanetleme
savt-ı kilâb: köpek sesi
mümtâz: seçkin
hande-i zehrîn: zehirli gülücük
nâtika: düzgün söz söyleme özelliği
nazra-i nefrî: nefretli bakış
cevf: boşluk
reh: yol
pâ-bûs: ayak öpen
havf: korku
müsellâh: silahlı
hasârat: hasarlar
râci': dönük, dönmüş
şevke-i tâli: talihten şikâyet
masûniyyet: dokunulmazlık

makrûn: yakın
muhâl: mümkün olmayan
kizb: yalan
savlet: saldırı
evhâm: kuruntu
bitâb: güçsüz
tehassüs: duygulanma
temdid: uzatma
gûş: kulak
tecessüs: merak
bîm: korku, tehlike
mebgûz: nefret edilen, korkulan
muhakkar: hor ve alçak görülen
seyf: kılıç
behre-i fazl ü edeb: erdemli ve ahlaklı
mensî: unutulmuş
bâr: yük
hazer: sakınma
melûf: alışmış
tevâbi': tâbiler
re's-i fîrû-berde: öne eğilmiş baş
mâder: anne
hicrânzede: ayrılmış
hem-ser: arkadaş
muğber: kırılmış, gücenmiş

- Divan Şi'rinde İstanbul* / Hazırlayan: Asaf Halet Çelebi, İstanbul Fethi Derneği Neşriyatı (1958)
- Çok Eski Bir Günbatımı* / Hazırlayan: Samih Rifat, Adam Yayınları (1999)
- Tanzimattan Bugüne Edebiyatçılar Ansiklopedisi I-II*, YKY (2010)
- Rûbab-ı Şikeste ve Diğer Eserleri*, Tevfik Fikret, İnkılâp Kitabevi, (1985)
- Safahat*, Mehmet Akif Ersoy, İnkılâp Kitabevi, (2008)
- Yahya Kemal – Bütün Şiirleri*, Yahya Kemal Beyatlı, Kubbealtı Neşriyatı Yayıncılık (2009)
- Orhan Seyfi Orhon – Bütün Şiirleri*, Orhan Seyfi Orhon, Everest Yayınları (2009)
- Han Duvarları – Toplu Şiirler*, Faruk Nafiz Çamlıbel, Yapı Kredi Yayınları (2010)
- Bütün Şiirleri*, Ahmet Hamdi Tanpınar, Dergâh Yayınları (1994)
- Nâzım Hikmet – Bütün Şiirleri*, Nazım Hikmet Ran, Yapı Kredi Yayınları (2010)
- Çile*, Necip Fazıl Kısakürek, Büyük Doğu Yayınları (2008)
- Bütün Şiirleri*, Asaf Halet Çelebi, Yapı Kredi Yayınları (2005)
- Otuz Beş Yaş Bütün Şiirleri*, Cahit Sıtkı Tarancı, Can Yayınları (2009)
- Şiirler*, Ahmet Muhip Dıranas, Yapı Kredi Yayınları (2006)
- Geçen Zaman Nefes Almak Bütün Şiirleri*, Ziya Osman Saba, Varlık Yayınları (1994)
- Fazıl Hüsni Bütün Şiirleri 1-2*, Fazıl Hüsni Dağlarca Yapı Kredi Yayınları (2010)
- Oktay Rifat Bütün Şiirleri 1-2*, Oktay Rifat, Yapı Kredi Yayınları (2010)
- Orhan Veli Bütün Şiirleri*, Orhan Veli Kanık, Yapı Kredi Yayınları (2010)
- Sözcükler "Toplu Şiirler"*, Melih Cevdet Anday, Everest Yayınları (2008)
- Şiirler – Bütün Yapıtları*, Behçet Necatigil, Yapı Kredi Yayınları (2008)
- Mutlu Olmak Varken*, A. Kadir, Can Yayınları (1994)
- Bütün Şiirleri*, Cahit Külebi, Bilgi Yayınevi (2006)
- Birisi Bütün Şiirleri*, Nahit Ulvi Akgün, Adam Yayınları (2000)
- Toplu Şiirler*, İlhan Berk, Yapı Kredi Yayınları (2003)
- Şiirler 1938-1993 – Bütün Eserleri*, Sabahattin Kudret Aksal, Yapı Kredi Yayınları (1995)
- Yoksulduk Dünyayı Sevdik*, Arif Damar, Kırmızı Yayınları (2007)
- Sisler Bulvarı*, Attilâ İlhan, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları (2008)
- Şiir Denizi 1-2*, Ümit Yaşar Oğuzcan, Everest Yayınları (2007)
- Bu Yalnızlık Benim Toplu Şiirler (1951-1984)*, Metin Eloğlu, Yapı Kredi Yayınları (2010)
- Büyük Saat – Bütün Şiirleri*, Turgut Uyar Yapı Kredi Yayınları (2010)
- Sonrası Kalır 1-2*, Edip Cansever Yapı Kredi Yayınları (2010)
- Mustafa Necati Karaer Bütün Şiirleri*, Mustafa Necati Karaer, Dergâh Yayınları (2005)
- Ümit Harmanı Toplu Şiirleri*, Talat Sait Halman, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları (2008)

Sevda Sözleri – Bütün Şiirleri, Cemal Süreya, Yapı Kredi Yayınları (2010)

Bütün Yort Savul'lar! Bütün Şiirler, Ece Ayhan, Yapı Kredi Yayınları (2010)

Gün Doğmadan, Sezai Karakoç, Diriliş Yayınları (2003)

Gökliman (Toplu Şiirler 1948-2009), Ahmet Necdet, Artshop Yayıncılık (2009)

Babadat Toplu Şiirler (1950-1997), Ali Püsküllüoğlu, Arkadaş Yayınları (1998)

Eksik Bir Gökyüzü Toplu Şiirleri 1 (1970-90), Bedrettin Aykın, Belge Yayınları

Rüzgâra En Yakın Yerde, Özdemir İnce Kırmızı Yayınları (2010)

Susan Denizin Sesiyle, Özdemir İnce Kırmızı Yayınları (2010)

Yanardağın Üstündeki Kuş, Ülkü Tamer, Kırmızı Yayınları (2006)

Sevgi Duvarı, Can Yücel, Doğan Kitapçılık (2009)

Şiirler, Cahit Zarifoğlu, Beyan Yayınları (1989)

Çin Askeri Ab Devran Bütün Şiirleri 1, Egemen Berköz, Oğlak Yayıncılık (1995)

Yalnızlıklar! Yalnızlıklar! Bütün Şiirleri 2, Egemen Berköz, Oğlak Yayıncılık (1995)

Kirlenmiş Kâğıtlar, Sennur Sezer, Evrensel Basım Yayın (2009)

Çırac Aranyor, Refik Durbaş, Kırmızı Yayınları (2010)

Hatıram Olsun, Refik Durbaş, Kırmızı Yayınları (2010)

Hayatın Şarkısı Toplu Şiirler, Nihat Behram, Everest Yayınları (2004)

Kedileri Severken Ağlayınız Toplu Şiirler (1967-2004), İsmail Uyaroğlu, Yapı Kredi Yayınları (2004)

Dalgın Rüzgâr Toplu Şiirler (1978-2006), Abdülkadir Budak, Yapı Kredi Yayınları (2007)

Güne Doğan Koşu Toplu Şiirler (1974-2006), Arif Ay, Hece Yayınları (2006)

Sonsuzluk Çiseler Büyük Sularda, Metin Cengiz, Digraf Yayınları (2009)

Dünyaya Katkımız Bir Ebru Vurgusu, Metin Cengiz, Digraf Yayınları (2009)

İzler Toplu Şiirler 1966-2006, Tarık Günersel, Yapı Kredi Yayınları (2006)

Toplu Şiirler (2000-1971), Tuğrul Tanyol, Yapı Kredi Yayınları (2008)

Oyunlar İmtihantar Şarkılar, Murathan Mungan, Metis Yayınları (2000)

Bindört yüzondokuz, Necat Çavuş, Kaknüs Yayınları (1999)

bizans'tan günümüze istanbul şiirleri

hazırlayan: enver ercan

antoloji



yasakmeyve